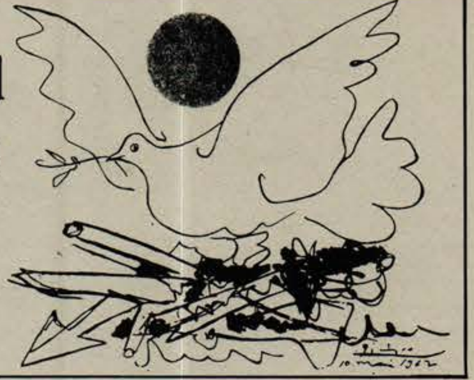
Dayanışma

EYLÜL 1987 SAYI: 62 2.5 DM



Siyasi mahkumların talebi: "Yaşamak istiyoruz"

Siyasi mahkumlar, aç, doktorsuz, ilaçsız bırakılıyorlar. Koruma köpeklerinin iaşe bedelleri, mahkum iaşe bedellerinin üç katını aşıyor.

Su yok, ışık yok, sabun yok. Dışardan yemek getirme özgürlüğü yok. Hava yok, çiçek yok, kitap, radyo, mektup, görüş yok. Bunların yerine dayak var, zincir var.

"Evlatlarımızı öldürtmeyeceğiz!" Şimdi Türkiye'de bu pankarta çok sık rastlanıyor, çünkü hapishanelerde siyasi mahkumlara kıyılıyor. Siyasi mahkum yakınları evlatlarına sahip çıktıkları için tutuklanıyorlar.

Mahkumlar açlık grevine başladılar. Temmuz-Ağustos aylarında bu grevler yaygınlaştı. Grevciler bini buldu. Kamuoyu sert tepki gösterdi. Adalet Bakanı itiraflarda bulundu. Binden fazla mahkum 12 Eylül'den sonra hapishanelerde ölmüştü! Yetmişten fazla intihar vakası vardı. İşte bu itiraftı. "Eceliyle öldükleri" söylenen bu insanların "eceli" işkence tezgâhlarında, yaşanmaz hücrelerde, falakada, açlıkta geliyordu. Yüzlercesi öldürülmüştü.

Kamuoyu sert tepki göstermekle "perdeyi aralamış" oldu. Gazeteciler, bir kısım sivil ve askeri cezaevine, 12 Eylül'den sonra ilk defa girebildiler. Yeni baştan boyanıp temizlenmiş, yataklar konmuş, mahkumları giydirilmiş cezaevleriydi bunlar. Ama sonuç tam bir dehşetti. Gazeteciler "buralarda insan yaşayamaz" diye yazdılar. Neden böyleydi?

Amaç "sol"u yoketmek olduğuna, bu saklanmayıp, Evren-Özal gibi en yetkili ağızlardan

(Devamı 7. sayfada)



Cezaevlerinde hayatta kalabilmek için direnen siyasi tutuklu ve hükümlülerin aileleri en insani, en doğal haklarından, yakınları için duydukları sevgi ve kaygıdan dolayı baskıya hedef oluyorlar.

"Evet" diyen beş dernek yöneticisi hakkında soruşturma açıldı

Topluma topyekün "siyaset yasağı" koyan faşist rejim, bunu "yasaları"na geçirdikten sonra icraatına karşı çıkan ya da kendisiyle aynı görüşte olmayanların yakasına yapışmak için fırsat kolluyor. Grev yerlerini ziyaret eden sosyal demokrat parti yöneticileri, taban fiyatlarına karşı çıkan ziraat odaları yetkilileri, çalışma koşullarını ve hayat pahalılığını protesto eden sendika yönetici ve üyeleri "siyaset yasağı"na karşı geldikleri "suç"uyla mahkemeye çıka-

(Devamı 7. sayfada)

Demokrasi ve Referandum Paneli yapıldı

***Görüş, Gün, Alınteri** dergilerinin düzenledikleri ortak panelde, referandumda "evet" demenin 12 Eylül, Özal ve 82 Anayasasına "hayır" demek anlamına geleceği dile getirildi.*

Görüş, Gün ve *Alınteri* dergilerinin ortaklaşa düzenledikleri *Demokrasi ve Referandum* paneli, 22 Ağustos 1987 tarihinde Moda Sineması'nda yapıldı. Yoğun bir ilgiyle karşılanan panelde izleyicilerin bir kısmı ayakta dinleme olanağı bile bulamayarak salondan ayrılırken, geri kalanlar paneli fuayedeki hoparlörden dinleyebildiler. Panel öncesi, cezaevlerinde sürmekte olan *açlık*

(Devamı 7. sayfada)



Ücrette MESS formülü

Hükümet işçilerin pazarlık olanakları daraltmak ve daha çok vergi ve SSK primi ödemelerini kurumlaştırmak istiyor.

MESS tarafından ortaya atılan, diğer işveren kuruluşlarınca da uzun zamandır savunulan, toplusözleşmelerde kazanılmış sosyal yardımların, işçilerin çıplak ücretlerine dahil edilmesi konusunda, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda çalışmalar yapıldığı açıklandı. Buna göre aile yardımı, yakacak yardımı, çocuk zammı vb. sosyal yardımların tümünü çıplak ücretin içine katacak bir model geliştirme çalışması sürdürülüyor. Bununla amaçlananın "çıplak ücret", "giydirilmiş ücret" tartışmasına son vermek

(Devamı 7. sayfada)

G.Afrika ve G.Kore'de grevler sürüyor

Güney Afrika'da siyah maden işçilerinin Ağustos ayı içinde başlayan grevleri sürüyor. Altın ve kömür madenlerinde üretim tamamen durürken polis ve işverenin saldırıları sonucu grevci işçilerden ölenler oldu.

Güney Kore'de de çeşitli işkollarında Temmuz ayından bu yana grevler polis saldırılarına rağmen birbirini izliyor. Yukarıda grevci G.Koreli işçiler görülüyor. Grevlerle ilgili haberlerimizi 4. sayfamızda bulacaksınız.

12 Eylül'ün yedinci yılında

Yedi yıl geride kaldı. Geride kalan, geçmişte olan unutulur der ve geleceğe bakardık. Ama bu 12 Eylül'dür. Henüz geçmemiştir. Bugünümüzdedir. Ondan kurtulmadıkça, geleceğimizdedir de. Acıları, sıkıntıları sürmektedir. Daha da sürecektir. Ekonomisiyle, siyasetiyle, işkencesiyle, açlığıyla, dejenerasyonuyla 12 Eylül'ü yaşamaya devam ediyoruz.

Bir açıdan bakınca, Türkiye için her şey karmakarışık, belirsiz ve umutsuz görünüyor. Başka bir açıdan bakınca, her şey apaçık ve basit. Her şeyin açık ve basit göründüğü açıdan bakalım:

13 Eylül'de, "bu bir dönem değildir" dedik. Falcı mıydık? Değil. 12 Eylül'ün sahibi olan sınıfı tanıyorduk. Bu, demokrasi, halk ve emek düşmanı, gözü aç ama imkanları kıt, işbirlikçi, halkımız üzerinde rezil mi rezil hesapları olan, sömürüye doymaz canavar bir sınıftı. 12 Eylül darbesini tezgâhlamış, tezgâhının bir parçası olarak ülkeyi kan gölüne çevirmiş, 12 Eylül günü de mutemet apoletleriyle fırsatı ele geçirmişti. Elde ettiğini kolay vermezdi. Biraz da kendimizi, örgütsüzlüğümüzü, tecrübesizliğimizi, birlikten yoksunluğumuzu biliyor ve tanıyorduk. Sonuç buradan çıkıyordu. Geldiler, kazık çakıp kalacaklar diye.

Bir anayasa, bir parlamento, bir sivil hükümet bulup uydurdular, "işte gidiyoruz" dediler. Gittiler mi? Yok! Gitmediler. Gitmiş olmaları için, sendikal özgürlüklerin, demokratik ve siyasal hakların, grevlerin, özgür seçimlerin, özgür siyasetin geri gelmiş; işkencenin, keyfiliğin, baskının, siyasi davaların, mahkumiyetlerin, Anayasanın da onlarla birlikte gitmiş olması gerekirdi. Salgın hastalıkların, açlığın,fuhuşun, Kürdistan'daki kanlı mezalimin, ahlâksızlığın, kapkaççılığın bu boyutunun da onlarla birlikte gitmiş olması gerekirdi. Bunlar onunla, o sınıfın kesin siyasal egemenliği demek olan 12 Eylül'le birlikte gelmediler mi?

Beraberinde getirdikleri aynen duruyorsa, içine girdiği kılıf ne olursa olsun, 12 Eylül aynen duruyor demektir. "Bu böyle nereye kadar gider, halimiz ne olacak?" gibi soruların cevabı da bu nedenle açıktır ve basittir. Toplumun bugünkü sıkıntıları her ne ise onlar "12 Eylül'ün gittiği yere kadar gider."

Bu demokrasi sorunudur, başka hiçbir şey değil. Demokrasi gelir, onlar gider. Yahut onlar gider, demokrasi gelmiş olur. Demokrasi kiminle gelir? Elbette ona ihtiyacı olanlarla. Demokrasiye ihtiyacı olanlar, o olmadığı için işini, ekmeğini, özgürlüklerini yitirenlerdir. İşte demokrasi onlarla gelir. Demirel'le, Ecevit'le, "evet" demiş olsak da referandumla geri gelmez. Demokrasiyi geri istiyor muyuz, istemiyor muyuz? Sorun bu.

Basitlik ve kolaylık da burada bitiyor. Çünkü bu noktadan sonra iş başlıyor, mücadele başlıyor. Başlamış bile. Hem de oldukça köklü ve geniş. Grevler, öğrenci direnişleri, hapishaneler **Dayanışma**

(Devamı 7. sayfada)

Avrupa'da dayanışma eylemleri

Açlık grevleri sürüyor

Türkiye'de cezaevlerindeki ağır koşulların düzeltilmesi için bir süredir devam eden açlık grevleriyle dayanışma göstermek, Avrupa demokratik kamuoyunu Türkiye'de olup bitenden haberdar etmek üzere çeşitli şehirlerde açlık grevleri yapılıyor.

F.Almanya'da Köln, Krefeld, Bremerhaven ve Duisburg; Fransa'da Metz ve Paris şehirlerinde; İsviçre'nin Bern ve Basel kantonlarında düzenlenen açlık grevlerine adı geçen ülkelerin ilerici partileri, demokratik kuruluş ve kişileri yoğun destek gösterdiler.

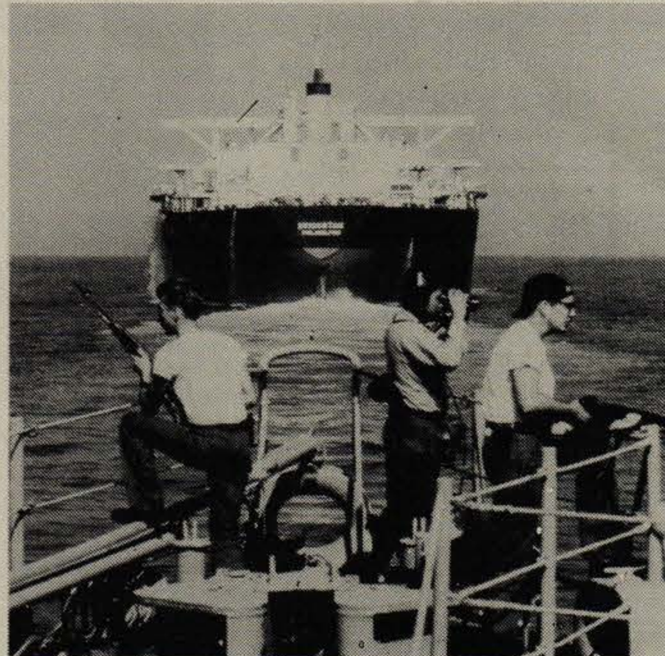
Cezaevlerindeki koşulların yerinde incelenmesi, tutuklu ve mahkum yakınlarıyla görüşmeler yapılması için heyetlerin Türkiye'ye gitmesini de isteyen "Açlık Grevleriyle Dayanışma Komiteleri" ayrıca imza toplayarak, TC hükümetine ve adalet bakanlığına protesto kartı doldurtup gönderirek, bildiriler dağıtarak dayanışma eylemlerini sürdürüyorlar.

Şili halkı ile dayanışma gösterisi yapılıyor

Şili'deki siyasi tutukluların serbest bırakılması, insan haklarının tanınması talebiyle bir dayanışma gösterisi yapılacak. 5 Eylül günü Bonn'da yapılacak gösteride diktatörlüğün idam talebiyle yargıladığı 15 si-

(Devamı 7. sayfada)





ABD Körfez'de provokatif faaliyetlerine hız verdi: Önde ABD bayrağı çekilmiş tanker, arkada ABD deniz piyadeleri.

Körfez'de gerginlik sürüyor

Dünya barışı için önemli bir tehlike oluşturan gerginliğin giderilmesinin yolu Körez'in tüm yabancı savaş gemilerinden arındırılmasından geçiyor.

ABD'nin provokatif faaliyetini artırmasıyla Basra Körfezi'nde tırmanan gerginlik sürüyor. Mayıs ayında Irak füzeleriyle batırılan Stark fırkateynini bahane ederek Körfez "güvenliğini" sağlamak üzere jandarmalığa soyunan ABD bilindiği gibi bölgede askeri yığınağını tırmandırdı. Kuveyt tankerlerine Amerikan bayrağı

(Devamı 7. sayfada)

Futbol topu sandıkta

Özal, insan haklarından, demokrasiden, hukuk ve akıldan yoksun bir "hayır" oyunu referandum sandığına doldurmaya başladıktan sonra, iyice sapıttı. Terbiye, iffet ve ahlâkı da ayağa düşürdü. Terbiyesizleşti düpedüz Özal. Polisin kovaladığı "evet"çi halka çapulcu demeye başladı. Zavallı adam buna mecbur da. 12 Eylül'ü başka hiçbir konumdan savunmak mümkün olamazdı.

Sonunda Özal hesapladı-ölçtü-biçti, bir tek "top" dışarda kalmıştı. Futbol topu. Aldı onu da sandığa tıktı. Çok hukuka saygılıymış, ortada duran binlerce yargı kararını uygulamayan o değilmiş gibi, Kocaeli ve Ünye takımları lehine verilen bir "usul kararı"nı bahane ederek ligleri erteledi, statüyü değiştirdi. "Hayır" oyu verecek olan bazı illeri 1. lige çıkaracağını açıkladı. Özal'ın sporla, sporun politikayla ilişkisi Türkiye'de malumdur. FİFA ise "bu malum olduğunda!" Türkiye'yi cezalandıracakmış.

Amigo Özal başbakan olunca spora neler karışmaz ki? Karıştı işte, spor da referandum sandığına karıştı.

IMF ve TİSK'in gözü yine ücretlerde

Ücret artışları enflasyonun iyice gerisinde kaldığı halde IMF ve TİSK toplu sözleşmelerde sağlanan sınırlı artışlara dahi tahammül gösteremiyor.

Bir taraftan Uluslararası Para Fonu (IMF), diğer yandan Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) Türkiye'de işçilerin ücret taleplerinden ve toplu iş sözleşmelerinde kazandıkları artışlardan rahatsız olduklarını açıkça söylüyorlar. Ücretlerin sınırlandırılmasını istiyorlar. Toplu iş sözleşmeleriyle ücretlerde sağlanan ortalama % 30-40 artışı dahi fazla bulup aşağı çekilmesini istiyorlar.

Enflasyonun resmi açıklamalarda bile % 40'ın üzerinde seyrettiği (ki bu oranın gerçekte çok daha yüksek olduğunu herkes biliyor), toplu iş sözleşmelerinin yıllardır yapılmadığı ve ücretlerin gerçek alım gücünün 1980'lere göre yarıdan fazla düştüğü ülkede (bkz. Tablo-1), ücret artışlarının % 30'ların altında tutulmasını istemek, Türkiye işçi sınıfını ve emekçi halkını açlıktan da öte ölüme mahkum etmektir.

(Tablo 1)

SON 9 YILDA GELİR VE GERÇEK İŞÇİ ÜCRETLERİ

Yıllar	Kişi başına ulusal gelir endeksi	Ortalama kişi başına gerçek ücretler endeksi	Ulusal gelire göre gerçek ücret farkı
1977	100.0	100.0	—
1978	100.7	87.7	13.0
1979	98.3	75.9	22.4
1980	95.3	56.6	38.7
1981	97.1	52.4	44.7
1982	99.6	50.2	49.4
1983	100.7	53.3	47.4
1984	104.1	50.7	53.5
1985	108.2	46.3	63.5
1986	113.9	44.1	69.8

'86 Petrol-İş'den alındı

Ücretlerin enflasyona göre artması halinde bugün ne kadar olması gerektiği konusunda Tablo-2'ye bakmak yeterlidir.

Bu tabloya baktığımızda işçilerin 1980 yılında aldıkları ücretin alım gücünü koruyabilmeleri için bugün gıda iş kolundakilerin aldıklarının iki katından, diğer iş kollarında da ortalama bugün aldıklarının 1,5 katından fazla almalarının gerektiğini görüyoruz.

İstatistiklere göz atıldığı zaman Türkiye'deki gelir bölüşümünün ne kadar felaket olduğu ve 12 Eylül faşizmiyle ne kadar derin uçurumlara dönüştüğü açıkça görülüyor:

3 No'lu tabloda görüldüğü üzere nüfusun en düşük gelirli % 20'si toplam gelirden % 2,6'lık bir pay alırken, en yüksek % 20 pastanın yarısından çok fazlasını % 64,5'ini almaktadır.

Cuntanın ve yandaşlarının kime hizmet ettiğini bundan daha açık ne gösterebilir.

Bu arada asker ve sivil maaşları arasında bir karşılaştırma yapıldığında "memurlar" arasındaki farkın özellikle askerler lehine ne kadar dengesiz olduğu görülmektedir. Ayrıca tüm subay ve assubaylar lojman sağlanarak Türkiye'de oldukça yüksek olan kira giderinden kurtarılmışlardır. Bunların, diğer aile giderleri de büyük oranda devlet tarafından karşılanmaktadır.

(Tablo 2)

ÜCRETLER ENFLASYONA GÖRE ARTSAYDI NE OLURDU?

YIL	PETRO-KİMYA İŞÇİLERİ Ortalama aylık ücret (TL)	PETRO-KİMYA İŞÇİLERİ Eşel-mobil olsaydı (TL)	METAL İŞÇİLERİ Ortalama aylık ücret (TL)	METAL İŞÇİLERİ Eşel-mobil olsaydı (TL)	GIDA İŞÇİLERİ Ortalama aylık ücret (TL)	GIDA İŞÇİLERİ Eşel-mobil olsaydı (TL)	TEKSTİL İŞÇİLERİ Ortalama aylık ücret (TL)	TEKSTİL İŞÇİLERİ Eşel-mobil olsaydı (TL)
1980	22.000	—	23.500	—	25.000	—	14.000	—
1981	35.000	45.000	31.000	48.500	31.500	51.500	19.000	29.000
1982	47.500	62.000	39.500	66.000	47.500	70.000	24.500	39.500
1983	59.500	77.500	49.000	83.000	49.000	88.000	35.000	49.000
1984	71.500	101.500	63.500	108.000	61.500	115.000	44.000	64.500
1985	95.000	150.000	92.000	160.000	87.000	170.500	67.000	95.500
1986	130.000	217.500	113.000	232.000	107.500	247.500	85.000	138.500
1987	195.000	291.500	193.000	311.000	146.000	331.500	115.000	185.500

Not: Enflasyon rakamı olarak Devlet İstatistik Enstitüsünün tüketici fiyatlarını aldık. Gıda işkolu için ise tekel işçilerinin bordrolarını hesabımıza temel yaptık.

'86 Petrol-İş'den alındı



BULUNDUĞUNUZ YER

(Tablo 3)

NÜFUS DİLİMLERİNE GÖRE GELİR DAĞILIMI

Aile Yüzdeleri	Gelir Payları (%) 1973	Gelir Payları (%) 1983	Değişim Oranı (%)	Gelir Katsayısı 1973	Gelir Katsayısı 1983
En düşük gelirli % 20	3.5	2.6	—26	0.18	0.13
İkinci % 20	8.0	5.8	—28	0.40	0.29
Üçüncü % 20	12.5	10.3	—18	0.63	0.52
Dördüncü % 20	19.5	16.8	—14	0.98	0.84
En yüksek gelirli % 20	56.5	64.5	+14	2.83	3.23
En yüksek gelirli % 10	40.7	48.6	+19	4.07	4.86

(1983 yılı hesaplamaları)

Düşün Dergisi, Temmuz 1985, s.31

BAKIŞ

E.Mahmut Soner

Manzara-i kısmiye

Cumhurbaşkanı Evren, bir yedi yıl daha devletin başında kalabilmek için binbirtürlü entrika çevirmektedir. Referandum da bu entrikaların bir parçası olarak gündeme geldi. Türkiye'nin dünyadaki 157 düşmanına (tüm dünyada 158 devlet var) küfretmekten vakit bulabilirse 12 Eylül öncesini hatırlatarak milleti korkutmaya, işçi ücretlerinin Cumhurbaşkanı maaşını geçip geçmediğini öğrenmeye, kız yurtlarını denetlemeye, kimsesiz çocuklara bon bon dağıtmaya çalışıyor. Çok geniş bir koruması var. Kızlarının arsa yolsuzluğunu duyuranlar hapse mahkum ediliyor. Önüne gelene "vatan haini" diyor, henüz kendisine "vatan nedir?" diye sorulmadı.

Özal'ın dediği gibi, "siyasi yasakların" kalkmasını isteyenler, 12 Eylül'e, Özal'a ve Evren'e karşıdırlar. "Yasak" denen şeye karşı olmanın, kime karşı olmak anlamına geldiği bu kadar açıkken, henüz her şeyin yeterince anlaşılamıyor olması, herkesin başka dilden, Özal'ın ise Amerikanca konuşmasından kaynaklanıyor. Özal'ı anlamak için olmasa bile, ona anlayacağı dilden son sözü söyeyebilmek, Ecevit'in hatırlattığı gibi, Özal'a "Go Home" diyebilmek için bütün halkın tez elden İngilizceyi Amerikan aksanıyla konuşmayı öğrenmesi gerekiyor.

Tabii Kürtlerin de. Hatta önce Kürtlerin. Onlar, Ecevit'in söylediği üzere "özgür bir halk olsalardı çok daha geri kalırlar"dı. Türklerin boyunduruğu altında olmakla elde etmiş bulundukları "eşit hakları" öğrenmek istiyorlarsa, önce Türkçeyi, şimdilerde de Özal'ın dilini öğrenmeleri gerekiyor. Ecevit ise şimdilik, tek kişiyle de parti olunabileceğini kanıtlamaktan, SHP içindeki "aşırı solcuları" saymaktan, müslümanların da sosyal demokrat olabileceklerine dair bir ayet veya hadis-i şerif aramaktan, başını kaşıyacak ve demokrasi mücadelesine ayıracak zaman bulamamaktadır. Erdal İnönü'nün isabetle teşhis ettiği gibi Ecevit yenilgiden zafer çıkarmayı ummaktadır.

Erdal İnönü "ana muhalefet" lideri olarak SHP'nin halk tarafından iktidara getirilmesini beklemektedir. SHP'nin iktidar olması zarureti vardır. Memleketin, SHP tarafından çözülmeyi bekleyen önemli sorunları bulunmaktadır. İnönü, SHP programının Kürtçeye çevrilmesini isteyen SHP milletvekilini partiden ihraç ettirdikten sonra çıktığı ve bağırsak enfeksiyonu (ishal) kaptığı Kürdistan gezisinden sonra istirahate çekildiği Heybeli'deki evinin balkonunda verdiği demeçte "ülkenin en önemli sorunlarından birinin, sağlık sorunları olduğunu" beyanla muhalefet bayrağını yükseltmiş bulunmaktadır.

Tablo bu olunca, yani demokrasiye geçilmiş ve SHP'nin iktidar olmasını bekleme vaziyeti alınmışken, bütün bu durağan tabloya Demirel'in gölgesinin "hareket ve bereket" olarak düşmesi, önce bütün sorunları 4. madde sorununa, sonra bu maddeyi de "Demirel sorunu"na indirgeyip, sanki Demirel için referandum yapılıyormuş atmosferini kurmayı başarmış olmasına şaşırmamak gerekiyor. Kavramlar çığırından çıkınca "oyum evet olacaktır" diyen herkeste demokrasi adına kırıntılar arama, "evet" diyeceğini açıklayan ama 24 Ocak kararlarının devamından yana olduğunu da hemen ekleyen Sabancı'da demokrasiden yana "olgunlaşma belirtileri" bulma hastalığı da bulaşıcı oluyor.

Bu manzara umut verici değil ama Türkiye bu manzaradan da ibaret değil. Türkiye'de "hak-hukuk" gibi kavramlar yok. Devlet eline geçirdiğine dilediği akibeti biçebiliyor. Devlet dedikse yanlış anlaşılmasın, kendine özgür bir devlet bu. Örneğin "bölücülük"ten tutuklanmış bir Fransız turist rehberi, nihayet "bölücülük"ün ne olduğunu anlayacağı umuduyla çıktığı duruşmada, yargıç bulunamadığı için bir ay daha hapiste kalacağını öğrenince neredeyse cinnet getirebiliyor. Siyasi mahkumlar aç bırakılıp, tedavi edilmeyip öldürülebiliyor. Türkiye'nin bir yarısını bilip tanıdığımız bu devlet, Kürdistan yarısını da bir özel vali ve bir özel kolordu, savaş hali ne demek (!) "aşiret hali" hükümleriyle yönetebiliyor.

Bir başka Türkiye daha var; demokrasi mücadelesi veriyor. İşçiler greve gidiyorlar, öğrenciler direniyorlar, siyasi mahkumlar başkaldırıyorlar. Bu Türkiye'de yığınlar, Demirel-Ecevit-Erbakan öyle istediği için değil, "evet" demekle demokrasi gelecek ya da "evet" demiş olmakla "demokrat" olunacak diye değil, asıl büyük kavgaya uygun düştüğü için 6 Eylül'de "evet" diyorlar. Asıl "canlı", yarın için umut besleyen ve umut veren Türkiye de, bu ikinci Türkiye'dir.

Süper emeklilik kargaşası sürüyor

12 Eylül faşist cuntası ve uzantısı Özal hükümeti her şeyin "süper"ini yapıyor. İşçilerle başlayan giderek memurları, Bağ-Kur'luları ve yurtdışında çalışanları da kapsamına alan süper emeklilik curcunası, yasal grev hakkını kullanmış olanları dışlayarak cezalandırmıştır.

Ülkede işçiler, memurlar, emekliler ve tüm çalışanlar geçim sıkıntısı ile boğuşmaktadırlar. Örneğin, 1.5 milyon civarında olan memurların yarıdan fazlası başta Emekli Sandığı olmak üzere, çeşitli yerlerden sağladıkları borçlarla yaşamlarını sürdürebiliyorlar. Özal da, bir taraftan halkın gözünü boyayabilmek için, diğer taraftan da zaten yıllardır açık biçimde sürdürülen toplum içinde bir kesime özel çıkar sağlama ve böylece ayrıcalıklıları çoğaltma uğraşısına yeni yeni "süper" yöntemler buluyor. Süper emeklilikte bu yöntemlerden birisidir.

Bugüne kadar 27 bin kişinin başvurduğu süper emeklilik, ilk günden buyana kargaşa olmaktan kurtulamadığı gibi her geçen gün daha da karmaşıklaşıyor. Bu karmaşaya rağmen, belli olan, ülkede emekli olsun olmasın ücretliler arasındaki farkı süper emekliliğin derinleştireceğidir. Örneğin, 79.440 lira maaş alan en yüksek düzeydeki emekli, süperden sonra 258 bin lira alacak; 69 bin 144 lira olan orta düzeydeki emekli de süperden sonra 174 bin lira alacaktır. En düşük düzeydekiler önce 51 bin 720 lira alırken süperden sonra 86 bin 500 lira alacaktır.

Yıllardır işverenlerden bir türlü alacaklarını alamayan SSK'nın, süper emeklilikle büyük yararlar sağladığı iddia edilmektedir. SSK yetkililerinin açıklamalarına göre, süper emeklilik için başvuran 27 bin eski emekli kişi başına 4 milyon 200 biner lira sigorta prim farkı ödeyecekler. Böylece toplam 113 milyar 400 milyon lira tahsil edilmiş olacak. Bu paranın faizi 57 milyar lira tutmaktadır. SSK'nın şu anda başvuranlara ödemesi gereken süper emeklilik maaşı tutarı, ayda 6 milyar liradan yılda 72 milyar lira ediyor. Böylece süper emeklilik maaşı yaklaşık olarak toplanmakta olan prim farkının faizi ile ödenebiliyor.

"Türkiye'deki grevci işçilerle dayanışmamızı yükseltelim!"

Aralarında Demokratik Sol Dernekler Federasyonu, Gerçek-Hollanda Temsilciliği, Hollanda Türkiye Kadınlar Birliği, Hollanda Türkiye Öğretmenler Birliği, İşçi Gerçeği, Hollanda Türkiye İşçiler Birliği ve DİSK'e bağlı Banksen, Genel-İş, Maden-İş, Tek Ges-İş, Petkim-İş sendikalarının yöneticilerinin bulunduğu "Türkiye'deki Grevlerle Dayanışma Hollanda Komitesi" Türkiye'deki grevci işçilerle dayanışmanın yükseltilmesi için bir çağrı yaptı.

Komitenin açıklamasında 12 Eylül 1980'de askerlerin iktidarı gaspetmesiyle ortadan kaldırılan diğer demokratik hak ve özgürlüklerin yanısıra sendikal hakların da tümden yokedildiğine değinilerek, işçilerin 1984'e kadar hiçbir hak arama imkanlarına sahip olmadıkları, 1984 Ekiminden sonra ise işçilerin tüm kısıtlama ve yasaklamalara rağmen greve gittikleri kaydedildi.

12 Eylül 1980 öncesi ve sonrası dönemlerdeki greve çıkan işçi sayılarında kıyaslama yapılan açıklamada, 1986 yılı içerisinde grevlerde aktif olarak görev alan 34.747 işçi önderinin işten çıkarıldığı belirtiliyor, lokavt ve fabrika kapatma tehdidi ile işçi haklarına yönelik baskı ve saldırıların boyutları sergileniyor.

6 Eylül'de yapılacak olan referandumla da ilgili olarak, "evet oylarının çokluğu mevcut anayasa ve diğer baskıcı yasalara ve ANAP hükümetine karşı güçlü bir cevap olacaktır" denilen ortak açıklamada, Türkiye'deki işçilerin haklı mücadelesine omuz vermenin görev olduğu vurgulanıyor. Hollanda'da merkezi olarak kurulan "Türkiye'deki Grevci İşçilerle Dayanışma Komitesi" yapılacak maddi yardımların gönderilmesi için Amsterdam'da 213495 no.lu bir giro hesabı açtığını bildirdi. Bu yardımlar greve çıkan sendikalara iletilecek, ayrıca yapılacak bağışlar ve bu bağışların hangi sendikaya ne miktarda gönderildiği de daha sonra yayınlanacak bildirilerle kamuoyuna duyurulacak.

Avrupa Konseyi Türkiye'deki sendikal hakları tartışıyor

Avrupa Konseyi Parlamenter Asamblesi Hukuk İşleri Komitesi'nin girişimi ile Türkiye'de sendikal hakların durumu üzerine 7 Eylül günü Paris'te bir görüşme yapılacak. Senato binasında yapılacak oturumda Türkiye'de sendikal özgürlükler; sendikalara yönelik davalar ve benzer davalar; sendikalar açısından önem taşıyan örgütlenme, düşünce özgürlüğü vb. temel hakların durumu; getirilen ya da hazırlanmakta olan yasalar ele alınacak.

Oturumda sendika ve kitle örgütlerinden temsilcilerin de dinlenmesi bekleniyor.

12 Eylül'ün yedinci yılında

Demokrasi yığınların örgütlü mücadelesi ile kazanılacaktır

Avrupa'da faaliyet gösteren Birlik Yolu, DİDAF, Gerçek ADK, KKDK, KOMKAR, KURDKOM, 12 Eylül'ün 7. yıldönümünde F.Almanya'da yayınladıkları ortak bildiride demokrasi güçlerini Türkiye ve T.Kürdistanı'nda insan hakları ve demokrasi için verilen mücadeleyle dayanışmayı yükseltmeye çağırdılar.

Ortak bildiride şöyle denildi:

"Faşist cuntanın iş başına gelişinin 7. yılı doluyor. Yaşanılan son yılda öncekiler gibi büyük acılarla, zorluklarla doluydu. İşçi sınıfı ve halklarımız üzerindeki baskı zulüm ve terör acımaksızın sürdürüldü.

Türkiye ve T.Kürdistanı'nda dün olduğu gibi bugün de emekçi halk kitleleri demokratik hak ve özgürlüklerden yoksundur. Onların demokratik, sendikal ve politik örgütleri yasaklıdır. Şimdi zindanlarda on binlerce politik tutuklu var; insanlık dışı yaşam koşulları ve işkence devam ediyor. Göstermelik mahkemeler ağır hapis, idam cezaları yağdırıyor.

Faşist rejimin has adamları yolsuzluk ve rüşvetle ceplerini doldurmaya devam ediyorlar. Tekeller kârlarına kâr katarken, ücret ve maaşlar fiyat artışlarının çok altında tutuldu. Bunun sonucu emekçi halklarımız işsizliğe, açlığa ve yoksulluğa mahkum edildi, ahlâki bir çöküntü içine itildi.

Kürt ulusuna yönelik ırkçı, şoven ve asimilasyon politikası daha da barbarca bir şekilde sürdürülüyor. Milyonlarca kişiyi kapsayan sürgün planı uygulamaya kondu. Ordu birlikleri iki kez daha Irak Kürdistanı'na sürüldü. Kürt ulusunun varlığını ortadan kaldırmaya yönelik bir savaş sürdürülüyor.

Türkiye ve T.Kürdistan'ı, ABD ve NATO'nun bölgedeki ilerici güçlere ve komşu ülkelere yönelik bir saldırı üssü haline getirildi. T.Kürdistanı'nda yapılan NATO tatbikatı, Kerkük ve Musul'u işgal planları bunu açıkça göstermektedir.

Evren-Özal rejimi ve Batılı dostları iç ve dış kamuoyunun baskısı sonucu rejimin özünü değiştirmeyen kimi göstermelik adımları 'demokrasiye geçildi' diye propaganda etmeye, bu zorba rejimi meşrulaştırmaya yönelik çabalarına devam ediyorlar. Ne var ki, insanlık dışı uygulamaları, anayasası ve kurumlarıyla birlikte iş başında olan faşizmi gizleyebilmek olanaklı değil. Avrupa Parlamentosu'nun Türkiye'ye ilişkin, insan haklarına, demokratik hak ve özgürlüklere saygı gösterilmediğini, Kürt ulusunun varlığının ve haklarının tanınmadığını içeren kararı bunun açık bir kanıtıdır.

Şimdi ise anayasanın geçici 4. maddesinin kaldırılması referanduma sunularak demokrasiye geçiliyor imajıyla kamuoyu bir kez daha aldatılmak isteniyor. Bazı politikacıların üzerindeki siyaset yapma yasağının kaldırılması demokrasiye geçildiği anlamına gelmez. Cunta'nın anayasası ortadan kaldırılmadıkça, emekçi halklarımız üzerindeki yasaklar son bulmadıkça demokrasiye geçilemez.

Bizlere göre ölçü sadece birkaç kişinin özgürlüğü değil, milyonların özgürlüğüdür. Bu da ancak yığınların mücadelesi ve örgütlü gücü ile kazanılabilir. Geçmişten farklı olan ise, artık kitlelerin suskun olmadığıdır. Demokratik hak ve özgürlükler için mücadele giderek yükseliyor. Grevler, öğrenci eylemleri ve zindanlardaki politik tutukluların direnişleri zorba rejimi sarsıyor, geriletiyor.

Biz F.Almanya'daki Türkiye ve T.Kürdistanı'ndan işçilerin demokratik kitle örgütleri olarak, insan hakları ve demokrasi için verilen bu mücadeleyi elimizden geldiğince desteklemeli, onu kamuoyuna duyurarak halklarımızla dayanışmayı güçlendirmeye çalışmalıyız."

Cezaevlerindeki direnişle dayanışma

Ortak bildiride, faşist diktatörlüğün ağır işkencelere tabi tuttuğu devrimci, yurtsever insanları bu kez de cezaevlerinde fizik ve moral olarak yoketmek amacında olduğu belirtilerek, siyasi tutukluların cezaevlerindeki baskılara karşı giderek yoğunlaşan eylemlerinin desteklenmesi istendi.

Malatya, Sağmalcılar, Metris, G.Antep, Bursa, Eskişehir, Adana, Diyarbakır cezaevlerinde yüzlerce tutuklunun,

- Yetersiz ve bozuk beslenme koşullarının iyileştirilmesi.
- Cezaevlerinde uygulanan işkence ve baskıların kaldırılması.
- İstiklal marşının zorla okutulması uygulamasına son verilmesi.



Cezaevlerindeki direnişle dayanışma: Tutuklu aileleri açlık grevlerinin destekçisi.

- Tek tip elbise giyme zorunluluğunun ortadan kaldırılması.
- Açık görüşmenin yasallaşması ve görüşme süresinin uzatılması.
- Havalandırma süresinin uzatılması.
- Türkiye'de yayınlanan tüm kitap, dergi ve gazetelerin serbestçe içeriye girmesine izin verilmesi.
- Sevk zinciri uygulamasının kaldırılması.
- Tutukluların sağlık sorunlarının çözülmesi, banyo kullanımının serbestleşmesi vb. talepleriyle başlattıkları açlık grevleri, direnişler ve tutuklu aile ve yakınlarının mücadelesiyle dayanışma gereğini vurgulayan bildiride tüm siyasi tutukluların serbest bırakılması istendi.

Sendikal hak ve özgürlükler için

Ortak bildirinin sendikal hak ve özgürlükler için mücadele ve bu doğrultuda uluslararası dayanışmanın yükseltilmesi gereğini vurgulayan bölümünde ise şöyle denildi:

"12 Eylül 1980 darbesinin ana amaçlarından biri de 24 Ocak ekonomik kararlarının uygulanmasını sağlamaktı. Kapitalist ekonominin içine girdiği bunalımı aşmasını amaç edinen 24 Ocak kararlarının ağır yükünü ise, işçi, emekçi köylü kitlelerinin taşıması planlanmıştı. Bu son derece ağır ekonomik koşulların sendikal hak ve özgürlüklerin varolduğu bir ortamda gerçekleşmesi mümkün değildi. Bu yüzden Cuntacı generaller, sadece parlamentoyu, siyasi partileri, demokratik örgütlerini kapatmakla sınırlı kalmadı. DİSK ve bağlı sendikaları kapattı. Mallarına el koydu. Yüzlerce sendikacıyı sendikal çalışmalardan dolayı tutukladı.

Aradan üç yıl geçtikten sonra, antidemokratik koşullarda hazırlanan ve baskı ile halka onaylatılan 82 anayasasına dayanılarak yeni sendikalar yasası hazırlandı. 7.5.1983 tarihinde yürürlüğe giren 2821 sayılı sendika ve 2822 sayılı toplu sözleşme, grev ve lokavat yasaları sendikal hak ve özgürlükleri göstermelik hale sokan aşırı kısıtlamalarla doludur.

Nitekim 1987 yılı Haziran ayında yapılan Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (İLO) 73. dönem konferansında Türkiye, sendikal hak ve özgürlükler açısından en fazla tartışılan ülke konumunda kalmıştır. 1981 yılından bu yana İLO Türkiye'deki sendikal hakların kullanılamadığını belgeleyen 18 rapor hazırlamıştır. 1986 yılında Türkiye hükümeti, sendikal hakları tanıyacağına söz veren 'taahhüt mektubu'na sadık kalmamış, ILO'yu kandırma ve oyalama yöntemini seçmiştir.

Sendikal hak ve özgürüklerin kullanılamaz hale sokulmasının ekonomik sonuçları ise dayanılmaz noktalara varmıştır. Türk-İş'e bağlı Petrol-İş sendikasının yaptığı bir araştırmaya göre; 1979'da 17 dakika çalışma ile alınabilen bir kilo ekmek için 1987 yılında 38 dakika çalışmak gerekiyor. 150 sayfalık bir kitap için 79'a göre üç kat daha fazla çalışmak gerekiyor. En ucuz evlerde oturan işçilerin bile, kira ücretlerini ödemek için çalışmaları gereken gün sayısı 79'da 6 gün 6 saat iken, 1986'da 26 gün 53 dakikaya yükselmiştir.

İşsizlik oranı % 23.5'dir. 4 milyon 347 bin işsizin bir işyeri bulma ümidi yoktur. İşyerinin korunması, ücretlerin yükseltilmesi, çalışma koşullarının iyileştirilmesi sendikal hak ve özgürlüklerin verilmesi varolan sınırlı hakların bile kullanılmasını önleyen baskıların son bulması için, zor koşullarda giderek yükselen bir mücadele veriliyor.

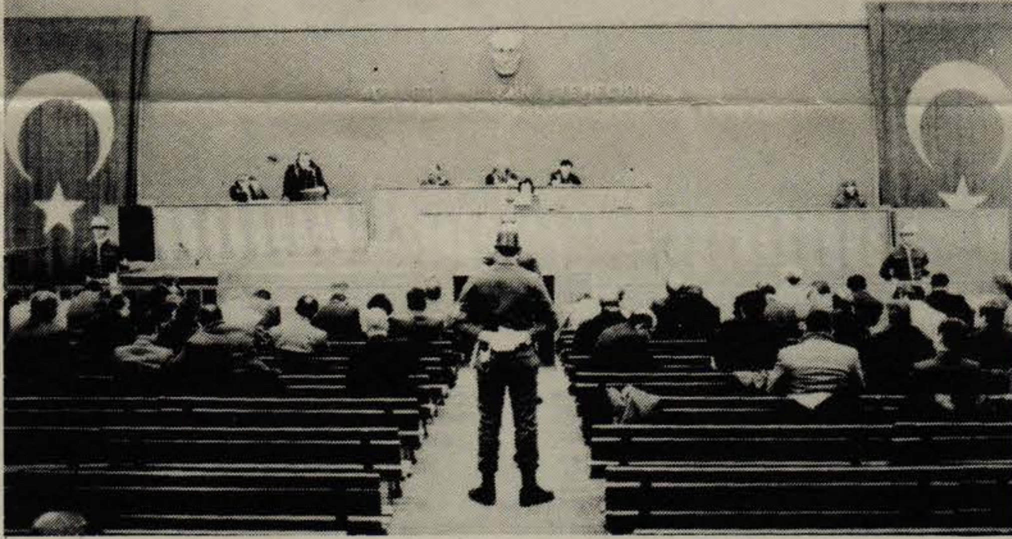
İşçi ve emekçilerin satınalma gücünü yarı yarıya azaltan, sendikal hakları sıfıra indiren Özal hükümeti, yabancı sermayeye Türkiye'de yatırım yapması için çağrıda bulunurken şöyle sesleniyor: 'Türkiye'ye gelin, Türkiye ucuz işçi cennetidir.'

Daha önce işverenler sendikasında başkanlık yapan başbakan Özal, Seydişehir Alüminyum Fabrikası'nda grevde olan işçileri, 'fabrikayı kapatırım' sözleriyle tehdit ederek doğrudan grev kırıcılığı yapmaktadır."

İşçi sınıfının tüm baskı, yasak ve engellemelere rağmen gerçekleştirdiği grevlere ve eylemlere dikkat çekilen bildiride şu taleplere yer verildi:

- Tutuklu sendikacılara özgürlük.
- DİSK ve bağlı sendikalar açılsın, mal varlıkları geri verilsin.
- 1 Mayıs Türkiye'de de işçi bayramı olarak ücretli tatil günü olsun.
- Sendikal hak ve özgürlüklere konan yasak-

(Devamı 7. sayfada)



12 Eylül'ün simgesi: Birbiri ardına açılan siyasi davalar.

Yurtdışından Türkiye kamuoyuna çağrı:

Aralarında sendikacı, gazeteci, yayıncı, sanatçı, öğretim üyelerinin bulunduğu yurtdışında yaşayan 104 kişi Türkiye kamuoyuna referandumla ilgili görüşlerini açıkladıkları bir çağrı yayınladılar. Çağrı şöyle:

"Aşağıda adları yazılı bizler, 6 Eylül 1987 günü yapılacak Referandumda oy kullanamıyoruz. Kimimiz yurtdışında çalıştığımız için, kimimiz 12 Eylül'den sonra yurtdışına çıkmak zorunda kaldığımız için; kimimiz yurttaşlıktan atılmışız, kimimizin pasaportuna el konulmuş. Gene de bu Referandum hakkındaki görüşlerimizi açıklayacağız. Bunu "yurttaşlık görevi" sayıyoruz. Oy verme hakkımıza engel olabilirler, ama görüşlerimizi açıklama hakkımızı kimse elimizden alamaz.

Ülkenin yönetimine katılmak, seçmek ve seçilmek her insanın en temel haklarından biridir. Bu haktan vazgeçilemez, bu hak başkasına devredilemez.

İşte Türkiye'nin de imza attığı uluslararası sözleşmeler ve bildiriler "Siyasi hakları" böyle anlatıyor. Bu sözleşmelere imza atmışız. Yani dünya önünde söz vermişiz: "Biz de ülkemizde bütün bu insan haklarına saygılıyız" diye. Bu sözleşmeler yasaların, anayasaların da üstünde, "insanlık yasaları"dır. Uluslararası yasaların tanıdığı bir hakkı biz nasıl olur da "Filancaya verelim mi, vermeyelim mi?" diye sandık kurup oylatırız? Bu, Türkiye için büyük bir ayıptır, yüz karasıdır. Türkiye'de yıllardır "Demokrasi" adı altında oynanan oyunlardan bir yenisidir.

Ama demokrasiye gerçekten inanıyor ve istiyorsak, 6 Eylül'de gene de sandık başına gitmeliyiz. "EVET" oyu vererek bu oyunu bozmalıyız.

Ve unutmamalıyız ki, Türkiye'deki siyasi yasakların hepsi bundan ibaret değil. Düşünmeyi, konuşmayı, yazmayı, biraraya gelmeyi engelleyen bir sürü yasakla çevrilmişiz. Demokrasi mücadelesi, "Bütün yasakların" kaldırıldığı bir Türkiye'ye ulaşıncaya kadar sürecektir."

KOMKAR'a yönelik provokasyon sürüyor

Geçen sayımızda haberini verdiğimiz KOMKAR imzası ile ve bir provokasyon ortamının yaratılmasını hedefleyen güçler tarafından yayınlanan bildirinin ardından, gene aynı nitelikte bir bildiri posta kanalıyla yurtdışındaki çeşitli kişi ve kuruluşların adresine gönderildi. "PKK'yı Hain İlan Ediyoruz" başlığını taşıyan bu bildiriyle ilgili olarak KOMKAR Merkez Yürütme Kurulu'nun yaptığı açıklamayı aynen yayınlıyoruz:

"9 Temmuz 1987 tarihinde kamuoyuna yaptığımız açıklamada; MİT'in, örgütümüz KOMKAR adına dağıttığı bildiriyle neyi amaçladığını açıklamış ve kamuoyunu bu ve benzeri bildirilere karşı duyarlı olmaya çağırmıştık. O zamandan bu yana, **'DOĞAN KARAKOÇ (İsmet) katledildi!'** adlı 'Kürdistan devrimci yurtseverleri' imzalı bildiri ve örgütümüz KOMKAR'la ilişkisi olmayan 10.7.1987 tarihli **'PKK'YI HAİN İLAN EDİYORUZ'** adlı sahte bildiriler, kuşkularımızı doğruladı.

Örgütümüz adına dağıtılan, demokratik örgüt ve kuruluşlara gönderilen bugüne kadar bizim yayın, bildiri vb. göndermediğimiz adreslere postalanan **'PKK'YI HAİN İLAN EDİYORUZ'** adlı bildiriyi MİT ve O'nun Avrupa'daki uzantıları kaleme almışlardır. Bildiriyi kaleme alanlar, daha bildirinin başında '*Demokratik kamuoyuna AÇIKLAMA başlıkları altında bildirilerle duyurduğumuz...*' diyerek, kimliklerini açığa vuruyorlar. Çünkü bir önceki sahte bildiri de aynı başlıkla yayınlanmıştı.

Bildirinin dili ve içeriği bize yabancı olduğu gibi, biz, bugüne kadar sahte bildirinin son bölümünde yer alan **'Tüm DEMOKRATİK KAMUOYU, TÜM TÜRKİYE VE KÜRDİSTANLI İLERİCİ GÜÇLER ve YURTSEVER HALKIMIZ adına...'** (abç.) açıklamalarda bulunmadık, belirlemeler yapmadık. Sadece kendi adımıza düşüncelerimizi belirttik. KOMKAR'ın yayınları ve bildirileri arasında **'Demokratik Savaşlar'**, Türk burjuva basınına yönelik **'faşist basın'** gibi belirlemeler yoktur. Ayrıca biz, sadece sömürgeci-faşist rejimin 'kolluk kuvvetlerinin' elindeki bir PKK'lının **'samimi itiraflarını'** gerekçe yaparak yargıya varmaz ve bildirilerimizde **'itiraflara'** yer vermeyiz. Bunu ancak, halkımızın düşmanı sömürgeci rejimin borazanlıgını yapan burjuva gazeteleri yapar ve PKK'nın şahsında tüm yurtsever güçleri karalamaya çalışır.

MİT ve uzantılarının amaçları bellidir. Onlar PKK'nın Mart 1987'den beri KOMKAR'a ve diğer demokratik örgütlere yönelik saldırılar, kurşunlama ve kundaklamalar sonucu oluşan provokasyon ortamının devam etmesini, PKK'nın tabanında KOMKAR düşmanlığının körüklenmesini; yeni, yeni saldırılara zemin hazırlanmasını istiyorlar. MİT ve uzantıları, böylelikle KOMKAR'ı terör batağına çekebileceklerini umuyorlar.

Diğer yandan, F.Alman polisi de bu provokasyon ortamının devamından yanadır. O, uzun süre saldırılara seyirci kalıp olayları **'Kürt örgütleri arasında bir çatışma'** olarak lanse etti, tüm Kürt örgütlerini terörist ilan edip halkımızın Alman kamuoyunda kazandığı saygınlığı kırmayı amaçladı. Bu sahte bildirilerin, kısa süre önce ikâmetgahlarını değiştiren kişilerin yeni adreslerine postalanması da F.Alman polisinin MİT'le olan sıkı ilişkisini açıkça gösteriyor.

Biz gelişmelerin bu yönde olacağını önceden belirtmiştik. 10 Nisan 1987 tarihinde yayınladığımız **'KÜRT YURTSEVER HAREKETİ CİDDİ BİR PROVOKASYONLA YÜZYÜZEDİR'** adlı bildirimizde, **'Bu tür saldırıların ve bundan doğabilecek sonuçların en başta sömürgeci-faşist rejimin işine yarayacağını, Kürt halkının düşmanlarını sevindireceğini söyledik. PKK yönetimine ve yandaşlarına, herkesten çok kendilerine zarar getirecek olan bu saldırılara son vermelerini istedik.'** diyorduk. Ama bu sorumlu tavrımızın bir etkisi olmadı. Onlar yanlış yolda yürümeye devam ettiler. Açıktır ki düşmanın istediği bu ortamın yaratılmasında sorumluluk kendilerine aittir.

12 Eylül askeri faşist darbesinin 7. yılı biterken, yurtsever ve demokratik güçlere düşen görev, toplu sürgün ve sömürge valiliğinin oluşturulmasıyla birlikte daha da artan zulmü, terörü teşhir ve protesto etmek, işçilerin, öğrencilerin, emekçi halkımızın faşizme karşı mücadelesini ve zındanlardaki politik tutukluların onurlu direnişlerini desteklemektir. Biz, doğru bul-

(Devamı 7. sayfada)

Güney Kore'de işçiler direniyor

Güney Kore'de daha iyi ücret ve çalışma koşulları ile sendikal hak ve özgürlüklerin tanınması için grev ve gösteriler birbirini izliyor.

Güney Kore'de Temmuz ve Ağustos ayları içinde birbirini izleyen grev ve direnişler sürüyor. Diktatör Chun'un "demokrasi takvimi"ne değil, kendi gücüne dayanan geniş işçi ve emekçi yığınlar demokratik ve sendikal hak ve özgürlükler için kıyasıya mücadele veriyorlar.

Sayısı 15 milyona varan işçi kitlesinin 20 yıllık sözde "ekonomik mucize"den aldığı pay ortada: Haftada 56 saate varan işgünü, tüm sendikal haklardan mahrumiyet, dayanılmaz çalışma koşulları. Bir karşılaştırma yapmak gerekirse, G.Kore'de imalat sanayiinde çalışan işçilerin ortalama saat ücreti 1.55 dolar, bu Japonya'da 7 dolar, ABD'de ise 13 dolar.

Yıllardır gözü dönmüş sömürü için örnek gösterilen ve tekelci sermayenin öve öve bitiremediği "Güney Kore mucizesi" süngü gölgesinde böyle bir baskı ve zulüm altında gerçekleşiyor. Rejimin resmi sendikaları dışında sendikalaşma yolunda en ufak bir adımın üstüne çullanılırken, özellikle ağır sanayiide hiçbir sendikalaşma girişimine hak tanınmıyor.

Ne ki tüm bu baskı ve sindirme uygulamaları işçileri yıldıramadığı gibi onları daha da kararlı mücadeleye yöneltiyor. İşte geçtiğimiz haftalarda ülkenin her yanını saran direniş ve gösteriler de bunun kanıtlıyor.

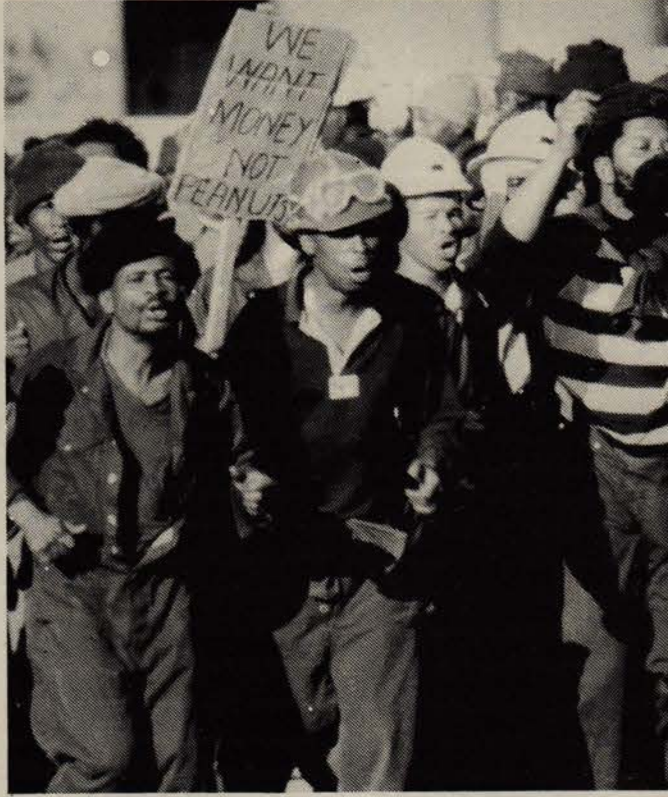
Gemi yapımı, liman, kimya, metal, otomotiv sanayii, tekstil ve maden işkolları başta olmak üzere 240'tan fazla işyerinde uygulamaya konan grevlerde daha yüksek ücret, daha iyi çalışma koşulları ve sendikal özgürlüklerin tanınmasını isteyen işçiler, "ekonomik mucize"nin sahibinin kimler olduğunu açık seçik gösterdiler. Grevler yalnızca bu fabrikaları etkilemekle kalmadı, aynı zamanda bağlı fabrika ve işyerlerinde de üretimi durdurdu. Böylece yüzbinlerce işçi fiilen greve gitmiş oldu.

Örneğin ülke ihracatında hayati yere sahip otomotiv işkolunda bir numaralı şirket olan Hyundai Motor Co. ile iki başka fabrikanın kapanmasıyla bu fabrikalara bağlı 580 işyerinde de üretim durdu. (Bu fabrikaların yıllık kapasitesi 1.2 milyon araç.) Aynı şekilde elektronik mallar ihracatında en önemli paya sahip Gold Star Co. ve bağlı işyerlerinde de üretim durdu. Bu arada 30'dan fazla kömür madeninde greve gidilmesiyle madencilik, imalat sanayii, ulaştırma, elektronik, tekstil dallarında üretim büyük ölçüde etkilendi. Ülkenin ihraç malları ise Pusan limanlarında yığıldı, zira liman işçileri de grevi kararlılıkla sürdürdüler. Onlara başkent Seul ve diğer onüç büyük kentteki otobüs hizmetinde çalışanlar da katıldı. Kısaca işçi sınıfı tüm ülkede varlığını gösterdi. Grevler sırasında diktatörlüğün yasalarına rağmen, yani işçilerin kendi seçtikleri sendikalar kuruldu. Bu arada polisin grevci işçilere karşı kanlı saldırıları da sürüyor.

Chun Doo Hwan rejimi grev ve gösterilerin "demokratik reform"ları baltaladığını söylerken, işçiler sendikal hak ve özgürlükler olmaksızın demokrasiden söz edilemeyeceğini açıkça sergiliyorlar.



Güney Kore'de gösteri ve direnişler yoğun biçimde sürüyor.



Güney Afrika'da siyah maden işçileri taleplerinde diretiyor.

Güney Afrika:

Yüzbinlerce işçi grevde

Maden işçileri sendikasının 1987'yi "Maden İşçilerinin Her Alanda Hayatlarının Yönetimini Kendi Ellerine Alma Yılı" ilan etmesinin ardından siyah maden işçileri ekonomik ve siyasi talepleri için yoğun bir mücadele veriyor.

Güney Afrika'da toplusözleşme görüşmelerinin uyuşmazlıkla sonuçlanmasından sonra Ağustos ayında yüzbinlerce siyah maden işçisi greve başladı. 44 altın ve kömür madeninde başlayan greve katılanların sayısı daha ilk hafta 340 bini buldu. Ülke tarihinde bu denli büyük bir grev ilk kez yaşanırken, Ulusal Maden İşçileri Sendikası (NUM) % 30 ücret artışı, yıllık izinlerin uzatılması, madenlerde sağlık koşullarının iyileştirilmesi başta olmak üzere taleplerinde ısrarlı olduklarını açıkladı. Bu arada işyerinde kışla benzeri yatakhanelerde kalan maden işçileri grevin başlamasından sonra sadece iş bırakmakla kalmayıp, eşyalarını da toplayıp ayrıldılar. Siyah işçiler siyahlara ayrılan bölgelerde yaşayan ailelerinden uzakta kalıyorlar ve ancak yıllık izinlerinde onları görebiliyorlar.

Grevler daha ilk günden başlayarak etkisini göstermeye başladı. Irkçı rejimin ekonomisinin temel direği maden endüstrisi ülkenin ihracat ürünlerinin % 80'ini sağlıyor. Yalnızca altın tüm ihracat gelirlerinin yarıdan fazlasını oluşturuyor. Ülkede çıkarılan toplam altının % 40'a yakınını sağlayan Anglo-Amerikan Corp.'a bağlı bütün madenler grevden etkilenmiş durumda.

360 bin civarında üyesi bulunan ve Afrika Sendikalar Kongresi'nin (COSATU) en büyük sendikası olan NUM 1987 yılını "Maden İşçilerinin Hayatlarının Her Düzeyde Yönetimini Ele Alma Yılı" ilan etmiş bulunuyor.

Ekonomik taleplerin yanısıra işçiler ırkçı rejimin Haziran 1986'da ilan ettiği olağanüstü hal durumuna son verilmesini, tüm siyasi tutukluların serbest bırakılmasını istiyorlar.

G.Afrika'da ırkçı rejime karşı grevler süreklilik kazanmış bulunuyor. 1985'de 240 bin işçinin katıldığı 390 civarında grev sayısı 1986'da 640'ı aştı, bu grevlere 320 binden fazla işçi katıldı. Grevlerin yanısıra kısa süreli iş bırakmalar ve protesto eylemleri de günlük yaşantının bir parçasına dönüşmüş bulunuyor. Kısaca ırkçı rejim her geçen gün biraz daha köşeye sıkışıyor.

Mozambik'e saldırılar

Irkçı Güney Afrika rejiminin beslediği çapulcuların Mozambik'e saldırılarında yüzlerce kişi katledildi.

Mozambik'te Güney Afrika'nın beslediği çapulcu karşıdevrimci çete RENAMO'nun giriştiği saldırı ve katliamlar tüm dünyada nefretle kınanıyor. Önce 19 Temmuz günü ülkenin güneyindeki Homoine'de 390 kişiyi çoluk çocuk, genç yaşlı demeden katleden çapulcu çete, cinayetlerini Ağustos ayı içerisinde de ülkenin çeşitli bölgelerine yaptığı saldırılarla sürdürdü. Evleri, hastahaneleri basan katil çetesi ana karnındaki bebeleri bile öldürdü.

Mozambik'in 500 yıl süren sömürge boyunduruğundan sonra 1975'te bağımsızlığını kazanmasının ardından, o sıralarda beyaz azınlığın tahakkümü altındaki Rodezya tarafından örgütlenip Mozambik'e saldırıya geçen karşıdevrimci RENAMO çetesi, Rodezya'da 1980'de Ian Smith yönetiminin devrilip, yerine Zimbabwe Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla bu desteği kaybetti. Ne var ki bu defa ırkçı Güney Afrika yönetimi bu çeteyi iyice himayesine aldı.

RENAMO'nun halkı terörize etmeye, sindirmeye yönelik insanlık dışı saldırıları ile Mozambik'te istikrarsızlık yaratmak, bu ülkenin sosyo-ekonomik gelişmesini baltalamak peşinde olan Güney Afrika yönetimi kendisi de Mozambik ve diğer sınır ülkelerine doğrudan saldırılar düzenliyor. Bağımsızlığa kavuştuğu 1975'ten bu yana karşıdevrimci saldırılarda 100 binden fazla insanın öldüğü Mozambik'te bu saldırıların yol açtığı maddi kayıp 5 milyar doları aşıyor.

Bu arada Mozambik eski devlet başkanı Samora Machel'in ölümü ile ilgili olarak bazı bulgular da açıklanmış bulunuyor. Bilindiği gibi ABD ve Güney Afrika'nın bu ülkeye yönelik karşıdevrimci çabalara hız verdikleri bir sırada Machel'in 19 Ekim 1986 günü Güney Afrika topraklarında bir uçak kazasında ölmesi tüm dünyada kuşku yaratmıştı. Geçtiğimiz haftalarda Sovyet Dışişleri Bakanlığı'nda bu uçak kazası ile ilgili bir birifing yapıldı. Birifingde Samora Machel'i taşıyan Sovyet yapısı askeri uçağın düşme nedenini araştırmak üzere Sovyet, Mozambik ve Güney Afrika yetkililerinden oluşan bir komisyonun bu ülkelerde ve olay yerinde yaptıkları araştırmalarda bazı bulguların somutlandığı, ancak son raporun kabulü safhasında G.Afrikalı temsilcilerin rapora imza



koymaya yanaşmadığı belirtildi. Sovyetler'in Mozambik tarafından da onaylanan açıklamasında, olay sırasında Machel'in uçağı ile ilgili tüm teknik koşulların, mürettebatın ve hava durumunun tamamen normal olduğunun saptandığı belirtildi. Araştırmaların, uçağın başkent Maputo havaalanına 100 km. kadar uzaktayken, devreye giren bir sahte yönlendirici aracılığıyla rotasından 37° sağa yöneltildiği ve böylece dağa çarptığını gösterdiği bildirildi. Olay yerinden 150 km. kadar uzakta muhtemelen böyle bir vericinin kurulmuş olduğu bir kampın izine rastlandığı ve tanıkların kampın uçak kazasının ertesi günü hemen terkedildiğini belirttikleri de açıklandı. Yine açıklamalara göre, Machel'in uçağın düşmesinden elli dakika sonra aynı rotayı izleyen bir başka uçak da bu yanıltıcı sinyalle rotasından 40° kadar sapma gösterdi ve bu uçak Maputo havaalanının kapatılmış olması dolayısıyla kalkış yerine geri çağırıldığı için dağa çarpmaktan, dolayısıyla düşmekten kurtuldu.

Görüldüğü gibi Güney Afrika'daki ırkçı yönetim yalnızca ülke içinde en acımasız, en vahşi uygulamaları gerçekleştirmekle kalmıyor, bölge ülkelerinin bağımsızlığı ve egemenliği için de vahim bir tehdit oluşturuyor.



SDI'yi boykot eden bilimadamları artıyor

Reagan yönetiminin uzayı silahlandırmaya yönelik SDI ya da yaygın adıyla "Yıldız Savaşları" projesi, daha ilk günden başlayarak bilimadamları arasında geniş tepkilere yol açmıştı. Bu doğrultuda ABD üniversitelerinde ve diğer ülkelerde SDI projesinde çalışmayı reddeden bilim adamları 1985 yılında bir imza kampanyası başlattılar. Ağustos ayı içerisinde kampanya ile ilgili bir açıklama yapan Illinois Üniversitesi öğretim üyelerinden fizikçi John B.Kogut, SDI projesiyle ilgili araştırmalarda çalışmamayı taahhüt ederek, kampanyaya katılan bilimadamı sayısının 12 bine yükseldiğini belirtti. Bu sayının 7 binini ABD'li bilim adamları oluşturuyor.

Orta Amerika'da barış anlaşması

Beş Orta Amerika ülkesi bölgede barışın sağlanması yolunda önemli bir adımı Beyaz Saray'a rağmen gerçekleştirdi.

Emperyalizmin sürekli tehdidi ve müdahalesi altında dünyanın en gergin ve sıcak savaşa gebe odaklarından birine dönüşen Orta Amerika'da, Ağustos ayı başında bölgedeki beş ülkenin aralarında imzaladıkları anlaşmayla bölgede barışın sağlanması yolunda önemli bir adım gerçekleşmiş oldu.

Contadora grubunu oluşturan ülkelerle (Meksika, Venezuella, Kolombiya ve Panama), Contadora destek grubunu oluşturan ülkelerin (Arjantin, Brezilya, Peru ve Uruguay) gerçekleşmesine katkıda bulundukları anlaşma; Kosta Rika, El Salvador, Guatemala, Honduras ve Nikaragua devlet başkanları tarafından 7 Ağustos günü Guatemala'da imzalandı.

Anlaşma tam da Reagan'ın Orta Amerika'ya yönelik sözde bir "barış" planının ortaya attığı günlere rastladı. Reagan hem İran-Contra olayının kamuoyunda bıraktığı kötü izleri biraz olsun silmek, hem de süresi Ekim ayında dolacak contra'lara yardımı Kongre'ye yeniletebilmek amacıyla Beyaz Saray usulü bir "barış" tezgâhlamaya girişmişti. Reagan'ın planına göre Nikaragua hükümeti contra'larla anlaşma imzalamayı ve uluslararası gözlemciler önünde seçime gitmeyi kabul ederse, ABD'de contra'lara yardımı kesecekti. Bu planın Nikaragua hükümeti tarafından kabul edilmeyeceği de başından belli olduğuna göre, böylece contra'lara yardım gereği Kongre'ye kanıtlanmış olacaktı! Ne ki tam bu sırada Orta Amerika ülkeleri ABD'nin tüm baskısına rağmen, bölgede barış ve güvenliğin sağlanmasına yönelik önemli bir adımı gerçekleştirdiler. Kendi aralarında anlaşma imzalayarak Reagan'ın hevesini kursağında bıraktılar.

İmzalanan anlaşmaya göre taraf hükümetler kendi ülkelerinde silahsız muhalefet güçleriyle diyalog kurmayı; af ilan etmeyi; demokratikleşme ve sosyal refahın geliştirilmesi yolunda adım atmayı; yerel seçimlerle, yasama organları ve devlet başkanlığı seçimlerinin eşit ve serbest biçimde gerçekleştirilmesini taahhüt ediyorlar. Beş ülke bölge barışını korumak ve pekiştirmek üzere, özetle, birbirleri arasındaki düşmanlıkların sona erdirilmesini; taraf hükümetlere karşı güçlere bölge ve bölge dışından askeri ya da diğer alanlarda her türden yardımın kesilmesini; topraklarında da diğer hükümetlere karşı eylemlere askeri, lojistik yardım sağlayan kişi, kuruluş ve grupların barındırmamayı; mülteci ve göçmenler sorununu ortak ele almayı kabul etmiş oluyorlar.



Guatemala'da beş ülkenin devlet başkanları anlaşmayı açıklarken.

Anlaşmaya uyma konusunda denetimin Amerika Devletleri Örgütü, BM, Orta Amerika ülkeleri, Contadora ve Contadora destek grupları temsilcilerinden oluşan ortak bir komite tarafından yapılması da öngörülüyor.

Guatemala anlaşmasının uygulanmasının önünde başta ABD'nin engellemeleri olmak üzere çeşitli güçlüklerin olduğu bir gerçek. Ne ki emperyalizmin kışkırtmaları ve komplolarına ile yılların ağır kayıplara uğrayan bölge ülkeleri barış ve güven içinde yaşamak için çabalarını sürdürmekte kararlı.

Şili'de Birleşik Sol ittifak kuruldu

Şili Komünist Partisi, Clodomiro Almeyda öncülüğündeki Sosyalist Partililer ve Devrimci Sol Hareket'in (MIR) oluşturduğu Demokratik Halk Hareketi Partileri, Haziran 1987'de diğer beş sol partiyle birlikte Birleşik Sol ittifakı oluşturdu. Faşist diktatörlüğe karşı mücadelede solun birlikteliği yolunda önemli bir adım olan ittifakın başkanlığına Sosyalist Parti Genel Sekreteri Clodomiro Almeyda getirildi. Bilindiği gibi Almeyda geçtiğimiz Mart ayında 12 yıllık sürgünden sonra Şili'ye dönmüş ve bu kez de dahili sürgüne gönderilmişti. Dahili sürgün sonrasında Almeyda yurda "gizlice" girmek ve yönetimi şiddet yoluyla devirmeyi amaçlamak "suç"larından yargılanıyor. Sol güçlerin "Pinochet'i devirmek ve özgür seçim" talebine karşılık Hıristiyan Demokrat yöneticilerin Pinochet'le uzlaşma peşinde koşmaları, Hıristiyan Demokratlar ve müttefikleri içerisinde büyük tartışmalara yol açıyor.

Öte yandan 19 Ağustos günü Ulusal Sendika Merkezi, CNT'nin çağrısı üzerine başkent Santiago'da 20 bin kişinin katıldığı büyük bir gösteri yapıldı. CNT ayrıca 7 Eylül günü ülke çapında genel grev ve gösteri çağrısında bulundu.





Bekleyen Kadının Türküsü

Dokuzyüzkırkikiydi gittiğinde...
Anlatıyorum size bunu, çünkü
Ayışığı dansediyor buğdayların içinde...
Benim yüreğim demir, onunki döküm.

Yalnız birkaç sözcük yazdı bana.
İyi anımsıyorum, çok gözyaşı döktüm...
—Üşüyoruz, silahımız da yok—
Dinleyin dallarda gezinen rüzgârı.

—Yaza evleniriz artık,
Havalar ısınınca, yumuşayınca—
Korkmazdı rüzgârdan kurtlardan.
Benim yüreğim keten, yüreğim yünden.

İhtiyarlar her gün yukarı bakardı
Sonra kar yağardı durmadan
Tanrı korusun onu! demek düşerdi bana
Benim yüreğim kan, yüreğim baldan.

Diyorlar ki ölmüş, çok laf çıkıyor...
Her kışın ardından çıkagelen ilkbahar
Dinleyin rüzgârın taşıdığı çığlıkları
Gece bastırınca, kapanınca kapılar

Çaldılar onu, aldılar benden ellerini,
Gözlerini aldılar, bilmem ne desem ki...
Tenini aldılar, ağzını, gülüşünü
Ama beklerim yollarda hep ayak seslerini

1942 **Pierre GAMARRA**
Türkçesi: Okay Gönensin

Kitle

Sona ermişti savaş,
asker ölmüştü, bir adam geldi yanına,
"Seviyorum seni; ölme!" dedi.
Ama asker dirilmedi.

İki kişi geldi sonra, yalvardılar:
"Bırakma bizi! Yürekli ol! N'olur diril!"
Ama asker dirilmedi.

Yirmi kişi, yüz kişi, bin, beş yüz bin kişi,
bağırarak geldiler: "Bunca sevgimiz var ölüme karşı!"
Ama asker dirilmedi.

Milyonlar toplandı başına,
hep birden konuştular: "Gitme kardeş, gitme!"
Ama asker dirilmedi.

Sonra bütün insanları yeryüzünün
koştu yanına; kederle baktı onlara asker,
doğruldu ağır ağır,
kucakladı ilk adamı, yürüdü gitti...

Ceśar VALLEJO
Türkçesi: Ülkü Tamer

Julius Fuçik aramızda



Hitler faşizminin katletmekle susturmaya güç yetiremediği bir büyük sestir Julius Fuçik. Çekoslovakya'nın Hitler ordularının işgaline uğramasının ardından Parti'nin yılmaz bir militanı olarak verdiği mücadelede yakalandı ve 8 Eylül 1943'te idam edildi. 1903'te doğmuştu, katledildiğinde daha kırk yaşındaydı.

Yazar, gazeteci ve eleştirmen olarak verdiği ürünlerin sonuncusu, hayatının son tanıklığı —*Darağacından Notlar*— bugün tüm dünya halklarının faşizme karşı mücadelesinde bayraklaşmıştır. Hapishaneden sayfa sayfa aktarılan *Notlar*'ı faşizme boyun eğmeyişin en görkemli bir yansımasıdır. Darağacının gölgesinde bile yazarlığını militanca değerlendirmenin, insanlık suçu faşizme karşı aydın ve yazarları bekleyen görevlerin vurgulanmasının bundan anlamlı ifadesi ne olabilir?

Katledilişinin yıldönümünde Julius Fuçik bir kere daha sesleniyor: *"Halklar, uyanık olun!"*

"Sevgi asla ölmez, generaller"

Pablo Neruda'nın kalbi duralı ondört yıl oluyor. 11 Eylül 1973'teki kanlı darbenin ardından Neruda'nın yüreği halkına yönelen bu saldırının acısına dayanamadı. Hasta yatağında dahi onu rahat bırakmayan Pinochet'in askerleri cenazesinin durduğu evini talan ettiler, kitaplarını parçaladılar. Böylece Neruda'nın adıyla bütünleşmiş Isla Negra'daki (Kara Ada) bu evin kapısının artık açılmayacak biçimde kapatıldığını sandılar. Ama yanılıyorlardı.

Bugün Pablo Neruda'nın Isla Negra'daki evinin önünden geçenler evi çevreleyen bahçe çitlerinin üzerine silinemez biçimde kazınmış kalpleri görüyor ve şu yazıları okuyorlar: "Teşekkürler Pablo, bize sevmeyi öğrettin", "Senin sevdiğin gibi sevmek istiyoruz", "Sevgi asla ölmez, generaller"...



Faşist darbenin yıldönümünde, halkının yüreğinde ve mücadelesinde, tüm canlılığıyla yaşayan Neruda, bugün onun adını daha bir ölümsüzleştiren Isla Negra'nın yaratıcı insanlarını şöyle anlatıyor:

Isla Negra'nın Nakışçıları

"Isla Nerga'da her şey çiçek açar. En narin sarı çiçekler kış boyunca yaşıyor maviye dönüşerek, ve sonra, baharla morumsu kırmızıya. Deniz çiçekleri yıl dönene dek. Onların gülü beyazdır. Taç yaprakları nüktenin yıldızları.

Ve tam bu geçen kış, Isla Nerga'nın nakışçıları çiçek açmaya başladı. 30 yıldır bildiğim evlerin her biri, dış duvarlarında çiçek benzeri işlemeler sergiledi. Bu evler önceleri karanlık ve sessizdi; birdenbire mavi saflığındaki, mor derinliğindeki, kırmızı canlılığındaki renkli ipliklerle aydınlandılar. Nakışçılar, sade kadınlardır ve yüreklerinin renkleriyle nakış işlerler. İsimleri, Jose Luis'in karısı gibi Mercedes, veya Eufemia, veya Pura, veya Adela, veya Adelaida'dır. İsimleri, isimlerin olabildiğince sade isimlerdir. Eğer seçme hakkı onlarda olsaydı, çiçek isimleri alırlardı. Ve onlar isimleriyle, toprağın, güneşin, suyun ve baharın saf renkleriyle işlerler nakışlarını.

Acıları aşan bir neşede ışık saçan, ünleri saflıklarında olan bu nakışlar kadar güzel bir şey yoktur.

Gururla sunuyorum Isla Negra'nın nakışçılarını. Onlar şiirimin köklerinin burada neden böylesine derinlere ulaştığını açıklayabilirler:

Bu kadınların çalışkan ellerinin yarattığı bu halk sanatı burada her şeyin nasıl çiçek açtığını anlatıyor.

Isla Negra'da bahar, işte buyrun!

Eylül 1969"

(Pablo Neruda, Şiir Boşuna Yazılmış Olmayacak, De yayınevi, 1985)

Jack London ve "Devrim" üzerine

Aydın YEŞİLYURT

Ülkemizde 20 yıl öncesinin devrimci kuşağı Jack London'ı devrimci edebiyatın bir simgesi olarak tanımıştı. Devrimci mücadeleye atılan hemen herkes onun **"Demir Ökçe"** adlı romanını okur, o roman ve romandaki kahramanlar üzerine konuşurdu. Eğer "Demir Ökçe"yi okumayan varsa, o kitabı okumadığı için eleştirilir, mutlaka okuması önerilirdi.

Sınıf, sınıf mücadelesi, kapitalizmin tekelcileşmesi, tekelcileşen kapitalist sınıfın acımasızlığı belleklere o roman aracılığıyla girer; tekelci burjuvazinin karşısına da alternatif olarak da modern işçi sınıfı ve onun ideolojisi yerleşirdi.

Jack London elbette çok büyük bir yazar değildi. Eserleri bugün klasikleşmiş pek çok yazarla kıyaslandığında belli bir düzeyi aşamamıştı; ancak onu bugün de güncel kılan bir özelliği vardır ki, bu yarınki kuşaklar için de aynı değeri belki daha da fazlasıyla koruyacak ve Jack London ismini yaşatacaktır. O kendisini bir işçi sınıfı yazarı olarak gördü, işçi sınıfının mücadelesini gözüpek bir biçimde savundu. Onu kalıcılaştıran sanıyorum bu özelliğidir.

Jack London 1876 yılında San Fransisco'da doğdu. Ailesi yoksul olduğu için henüz 10 yaşındayken çalışmaya başladı. Gazete satıcılığından başlayarak bir sürü işlerde çalıştı. Gemicilik öğrendi ve 13 yaşında iken kendine ait bir yelkenli ile denizcilik yapmaya atıldı.

İlk gençlik yılları maceracılıkla dolu geçen Jack London korsanlık da yaptı. Serseri bir yaşamın içinde uzun yıllar kendini aradı. Kavgalar, define aramalar, altın peşinde geçen çileli yolculuk, onun hayatı kavramasında önemli etkenleri oluşturdu. Kitaplara ve okumaya olan ilgisi ona yolunu bulmada yardımcı oldu. Okudukça olayları daha bir kavrayan Jack London çevresindeki sosyalistlerle ilişkiye geçti, çeşitli toplantılarda ateşli konuşmalar yaptı.

Jack London sosyalist fikirlerle tanıştığı zaman dünyanın pek çok ülkesinde işçi sınıfı burjuvaziye karşı görkemli bir başkaldırı içindeydi. İşçiler çeşitli ülkelerde mevzi başarılar kazanıyor, yer yer burjuvaziden haklarını söke söke alıyordu. Marksizm soyut tartışmalardan somut mücadele alanına iniyor, bir yaşam biçimi olarak sınıfın mücadelesine yön veriyordu. Jack London Marksizmden etkileniyor; ancak zaman zaman Marksizmin karşıtı olan idealist felsefe ve mistik dünya görüşü de onun hayranlığını kazanıyordu. Onun için Marx'a duyduğu sempati kadar Nietzsche'ye de hayranlığını çeşitli vesilelerle ifade ediyordu. Karmaşık ruhsal yapısı, yetişme tarzı onu zaman zaman Marksizmden oldukça uzağa düşürüyordu.

Şair Nazım Hikmet London'u şöyle değerlendiriyor:

"London'da iki taraf var: şehvetle kadın etini ve içkiyi sevmesinden başlayarak sensüaliteye olan dehşetli bağlılığı ve zaman zaman buradan gelen reybîlik (şüphecilik) ve diğer taraftan yeni bir insan dünyasına inanışı. Bu iki taraf onda boyuna çarpışıyor. Ve sosyal şartları o muazzam ve benim bütün kusurlarıyla çok sevdiğim yazıcıyı tereddütlü çıkmaza sokuyor..." (Nazım Hikmet, Sanat ve Edebiyat Üzerine, Aziz Çalışlar, Bilim ve Sanat Yayınları)

Gerçekten de Jack London bu iki zıt ruh halini roman ve öykülerinde de dile getirmiştir. Örneğin onun unutulmaz romanı **Martin Eden**'de bu durum açıkça görülmektedir. Martin Eden (ki bu Jack London'un biraz da kendisidir) sosyalizmi hem ulaşılmaz olarak görür, hem de bireyci düşüncenin sosyalizme yabancılığı konusunda sağlam inanca sahiptir. Martin Eden'in bu çelişkili yapısı onun ölümüyle sonuçlanmıştır.

Jack London kendi öznel düşüncelerini romanlarında yansıtmayı görev bilmiş bir yazardır. Örneğin partili yaşam konusunda (ki tavırları çoğu zaman buna ters düşse de) **Meksikalı Devrimci** örnek bir öyküdür. Bu öyküde bir insanın partili yaşantısı, partiye olan bağlılığı öyle romantik bir anlatımla sergilenmiştir ki, pek çok devrimci bu öykünün etkisinde kalarak kendini partili yaşamında "Meksikalı Devrimci" yerine koymuştur.

Jack London romantik bir yazardı. Sosyalizmi romantikleştirmişti. Sosyalizmi bir bilim olarak değil, heyecan verici bir şey olarak kavradı. Bu algılayış onu hep atılgan ve radikal yaptı. Bu yanlış algılayışları yalnız onun suçu olarak görmemek gerekir.

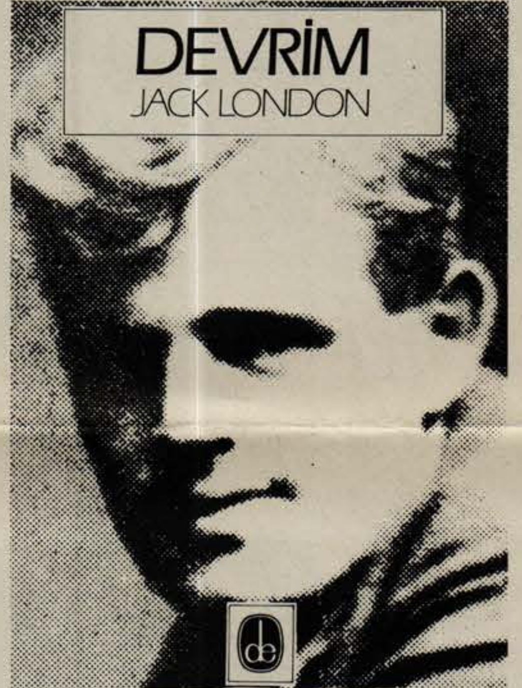
Jack London romancı olarak ün yapmasına rağmen onun asıl ustalığı kısa öykü alanındadır. Konuları seçişindeki ustalık ve anlatımındaki çarpıcılık onu bugün bile coşkuyla okunur yazarlar arasına katar.

De Yayınevi tarafından basılan Jack London'un **"Devrim"** adlı kitabı, bu ilginç yazarın daha iyi kavranmasını sağlayacak, onun çeşitli yönlerini okuyucuya tanıtacak öykü ve düz yazılarından oluşuyor. Kitapta üç öykü ve iki düz yazısı yer alıyor.

"Devrim" adlı düz yazısı Jack London'un kapitalizmin çıkmazlarına, gitgide soysuzlaşmasına, alternatif olarak işçi sınıfının doğuşuna ve gelişmesine değiniyor. Bu yazıyı önemli kılan bir diğer yanı da 1905 yılında Petersburg'da yaşanan Kanlı Pazar'dan iki gün önceki bir konferansta okunmasıdır. İşçi sınıfının uluslararası hareketindeki gücün yansıması ve Rusya'da proletaryanın ayaklanması London'u alabildiğine coşkulu kılmıştır.

"Devrim, işçi sınıfının devrimidir. Azınlık kapitalist sınıf bu devrim dalgasını nasıl durdurabilir? Önerecek neyi var? Ne önerir? İşveren birlikleri, emirler, sendikaları yağmalamak için davalar, sendikasız işyerine alınabilmesi için sahtekarlık, sekiz saatlik iş gününe karşı sert ve utanmazca muhalefet, tüm refomları yenilgiye uğratmak için yoğun çaba, çocukların çalışması için yasa tasarısı, her belediye meclisinde yolsuzluk, kapitalist yasaların gözetilmesi için yasama organında güçlü lobiler ve rüşvet, süngüler, makineli tüfekler, polis sopaları, profesyonel grev kırıcıları ve silahlı goriller —bunlar kapitalist sınıfın devrim dalgasının önüne koyduğu şeylerdir, sanki onu gerçekten engelleyebilirmiş gibi." (Devrim, s.53)

Yazarın otobiyografisini anlattığı **"Yaşamın Anlamına Doğru"** adlı makalesi, dönemin Amerikası hakkında bilgiler verirken, sınıflar mücadelesinde yerini ve konumunu anlatmaktadır. "Bir gün, daha fazla elimiz ve manivelamız olunca, tüm o çürümüşlüğü, görülmemiş ölüleriyle, canavarca bencilliği ve sırılsıklam dünya düşkünlüğüyle devirip yerle bir edeceğiz. Sonra bodrumu temizleyecek ve insanlık için yeni bir barınak yapacağız; içinde salon katı bulunmayacak, ama tüm odalar parlak ve havadar, solunan hava temiz soylu ve canlı olacak." (Yaşamın Anlamına Doğru, s.33)



"Yedekçi" adlı öyküde, kapitalist sınıfın işçi sınıfı mücadelesini bastırmak için kullandığı tüm araçlar anlatılıyor. Bu araçlar, başta grev kırıcıları olmak üzere "yedekçi" sıfatını alıyorlar. Yazara göre toplumda her şeyin bir "yedekçi"si vardır.

"Kodeste" yazarın hapishane koşullarını ve egemen sınıfın direnişçilere karşı uyguladığı insanlık dışı yöntemleri anlatılmakta, ama insan onurunun ve inancının her şeye rağmen ayakta kalmasının yürekliliği işlenmektedir. Öykü okunurken 1900'lerin Amerikasında olup bitenlerin günümüz dünyasındaki benzerliği, egemen sınıfın kimliğinin süreç içinde pek değişmediği görülmektedir.

"Dönek"de günde 14-15 saat çalışan, çalışkan, uysal bir çocuğun günün birinde işi terkedip "avareliği" seçmesi öyküleştirilmiş. Öykü o dönem Amerikasının tüm çalışan sınıf ve çocuklar üzerindeki akıl almaz baskılarını ve emekçilerin kötü yaşama ve çalışma koşullarını gözler önüne sermektedir. Bu öykü doğrudan doğruya Jack London'ın kendi çocukluk yaşamından sunduğu bir kesittir. Öyküdeki ayrıntılar yazarın anılarından oluşmaktadır. Bu öykü aynı zamanda toplumsal bir belgedir de.

Sıradan bir düşlem üzerine oturtulan **"Gece-Doğan"** adlı öykü bir kadının ağzından, onun özgürlüğü ve doğa sevgisi, sevgisizliğe başkaldırısı anlatılır.

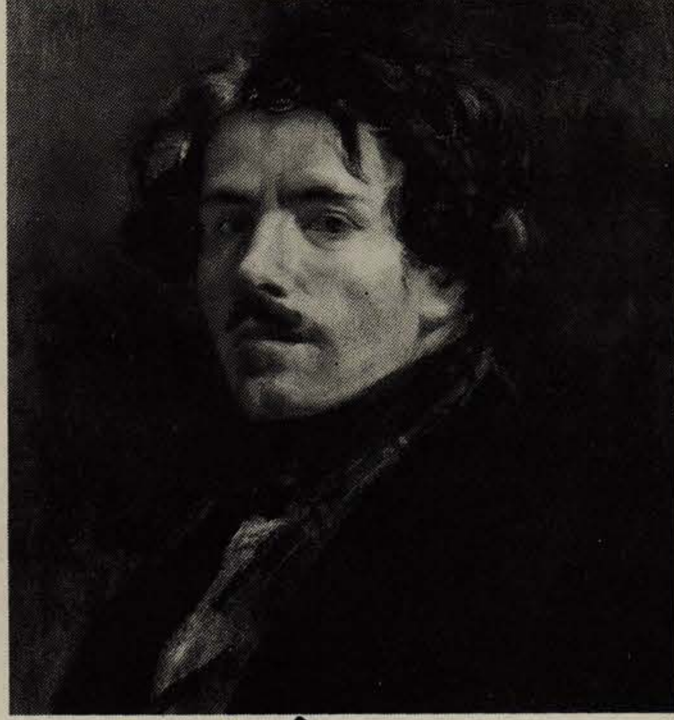
Sonuç olarak "Devrim" Jack London'ı daha iyi tanımamıza ve sevmemize yardımcı olacak bir kitap.

Halka önderlik eden özgürlük: Eugène Delacroix

Aydın KARAHASAN

Ressamlardan bazılarını konu edinirken XIX. yüzyılın ilk yarısında Paris'teki sanat hayatının birbirine taban tabana zıt akımlarla, politik kavgaların yoğunlaştığı bir dönem olduğuna zaman zaman değinmiş; edebiyattan müziğe, ressamlıktan mimarlığa kadar hemen hemen her sanat dalında sürekli yeniliklerin birbirleriyle boğuştuğunu söylemiştim.

Bu dönemin gerek renk, gerek çizgi, gerekse kompozisyon yönünden birbirine karşıt iki büyük ressamı Eugène Delacroix (Öjen Dölakrua) ile Jean-August-Dominique Ingres'dir. (Jan Ogüst Dominik Engr) Bunlardan biri eski Yunan sanatına duyduğu hayranlıktan doğan Rafael'i anımsatırcasına mükemmel bir desen ustası olan Ingres, öteki ateşin renkleri, serbest fırça darbeleriyle romantik ekolün resim sanatında öncülüğünü yapan Delacroix.



Eug. Delacroix 1798–1863

Birbirine karşıt bu iki büyük ressamdan biri olan Delacroix Paris'in kibarlar âleminde saygıyla selâmlanırken, öbürü Ingres aynı toplantılarda hayranlarınca coşkuyla kutlanırmış. İri gövdesi, kocaman elleri, kendine duyduğu olağanüstü güvenle çağının en büyük ressamı olduğuna iyice inanan Ingres gene davetli olduğu toplantılardan birinde Delacroix ile karşılaşınca öfkeden kan beynine sıçrar, sinirden elleri titrer, o anda elinde bulundurduğu dolu kahve fincanını Delacroix'nın üstüne fırlatarak: "Mösyö resim sanatının temeli desendir! Mösyö ressamlık ciddi bir iştir!" diye bas bas bağırır. Salonun kapısına doğru yürüyerek: "Evet, ressamlık ciddi bir iştir, çok onurlu bir iştir!" deyip Delacroix'nın bulunduğu yerde daha fazla kalamayacağını söyleyerek salonu terkeder. Ingres böyle bağıra çağıra salondan ayrılırken Delacroix bir şöminenin kenarına yaslanmış gözünü kırpmadan, ağzından tek kelime bile çıkmadan, Ingres'e hiç karşılık vermeden, olduğu yerde kıpırdamadan durur. Dış görünüşünde Ingres'in aksine son derece sakin olan Delacroix'nın ateş gibi hırçın renkleri ile kişiliğini yansıtan serbest fırça darbeleri resim sanatındaki romantik ekolün belirgin özelliklerinden sayılır.

Çağdaşları bu sakin görünüşlü, kibar tavırlı, içine kapanık ama içten pazarlıklı olmayan ressamın iç dünyasında kıvılcımların tutuştuğunu söylerler. Örneğin yakın dostu şair Baudelaire onu şu sözlerle tanımlar: "Delacroix bir yanardağdır... çiçeklerin örttüğü bir yanardağ!.."

Ferdinand Victor Eugène Delacroix 26 Nisan 1798'de Paris yakınlarındaki Saint Maurice Charenton (Sen Moris Şaranton) kasabasında doğdu. Babası Charles Delacroix, XVI. Louis'nin idamına karar veren devrimci konseyin üyesiydi. Direktuvar döneminde de dışişleri bakanlığı, daha sonra Hollanda büyükelçiliği, nihayet Marsilya ile Bordeaux belediye başkanlıkları yapan babası devrimin önemli kişilerinden biriydi. Annesi Victoire, mobilya sanatçısı Alman asıllı Jean Fraçois Oeben'in kızıydı. Eugène Delacroix henüz 16 yaşındayken ressam dayısı Henri Riesener'in önerisi üzerine Pierre-Narcisse Gérin'in (Pier Narsis Jerin) atölyesine verildi. Gérin ünlü ressam Jacques Louis David'in (1748-1809) öğrencisiydi.

Delacroix'nın doğumu Paris'in kibar çevrelerinde oldukça dedikodu uyandırdı. Babası Charles Hollanda'da büyükelçiyken doğan Eugène, I. Napolyon (Bonapart) döneminin ünlü dışişleri bakanı Talleyrand'ın gayri meşru çocuğu sayılır. Bir zamanlar Autun'da piskoposluk yapan Talleyrand daha sonra Napolyon Bonapart ile Louis Philippe dönemlerinde önemli görevlerde bulunmuş *"her devrin adamı"* tipine uygun ünlü bir politikacıydı. Eleştirmenler, sanat tarihçileri böylesi anekdotlara çok meraklıdırlar. Delacroix'nın babası Charles, Hollanda'da iken cinsel organlarından bir ameliyat geçirmek zorunda kaldığı, bu nedenle erkeklik gücünü yitirdiğini, 7 aylık doğan Eugène'nin babası olamayacağını; Talleyrand'ın dışişleri bakanıyken onu Hollanda'ya büyükelçi olarak gönderdiğini, karısının da bir erkek çocuk doğurarak Talleyrand'a minnettarlığını böylece ödediğini söylerler. Bu dedikodular bir yana (çünkü önemli olan kişinin kökeni değil geleceğidir) küçük Eugène gerçekten yetenekli bir çocuk olduğunu her büyük sanatçı gibi erken yaşlarda gösterdi. Resim sanatından başka müziğe olan yeteneği de çevresini şaşırttı. Daha çocuk denecek yaşta, yedi yaşında usta bir viyolonist gibi konserler veriyordu. Bordeaux'da bir müzik profesörünün piyanosunu da akort ettiği söylenir. Önemli yüksek memuriyetlerde bulunmuş olmasına rağmen babası ölümünden sonra büyük bir miras bırakmadığından genç Delacroix önceleri müzisyen olmayı düşündüyse de salt bu sanat dalının geleceğini güvence altına alamayacağını göz önünde tuttuğundan ressamlığı yeğledi. Gerçi geçimini sağlamak için ressamlığın da bir güvencesi yoktu ama bu sanat dalı onu çok çekiyordu. Ingres'in kendisini haşlarken dediği gibi ressamlık Delacroix için çok onurlu bir işti. Genç Delacroix, Pierre Gérin'in atölyesinde fazla kalmadı. Usta ile çırak gerek mizaç, gerek sanat anlayışları açısından pek anlaşamadılar. Delacroix bir yıl sonra 1816'da Paris'in ünlü Güzel Sanatlar Akademisi'ne (Ecole des Beaux-Arts) girdi. Orada eski okul arkadaşı Théodore Géricault (Teodor Jeriko) ile karşılaştı. Çok genç yaşta ölen Géricault (otuz üç yaşında) ünlü "Medusa Salı"nın yaratıcısıdır. Delacroix bir yandan Ecole das Beaux-Arts'a giderken öte yandan da Louvre müzesindeki Flaman ve İtalyan ustalarından kopyalar yapıyordu. Özellikle Rubens ile Véronèse'e (Veronez) hayrandı. İngiliz ressamı Constable'i de çok beğeniyordu. Akademiyi bitirdikten sonra serbest çalışmaya başladı ama aldığı siparişler hem az hem de önemsizdi. Dostu ressam Géricault ona yardım ediyordu. Hele Géricault'nun oldukça yüklü bir paraya aldığı Nantes manastırını resimleme siparişini Delacroix'ya devretmesi bu dostluğun ne denli anlamlı olduğunu belirtmesi bakımından özellikle kayda değer. Sanatçı 1822 yılında Fransa'nın resmi devlet sergisi olan "Salon"a katılır. bu sergiye gönderdiği kompozisyon "Dante ile Virgile Cehennemde" adlı tablosudur. Bu eser sanat çevrelerince hem yerilmiş hem övülmüştür. 1824'te "Sakız Adası Katliamı" adını verdiği eserini tamamlamıştır. Bu eserinde Delacroix Yunanistan halkının Osmanlılara karşı verdiği bağımsızlık savaşını yansıtmaktadır. Bu tabloda Constable'in renk anlayışının etkileri sezilmektedir. Zaten bir ara İngiliz resim sanatını yerinde incelemek için Londra'ya gitmiş orada Lawrence ve Constable ile tanışmıştır. Londra dönüşü artık iyiden iyiye romantik ekolün öncüsü olarak coşkuyla karşılanmıştır. bu arada suluboya ve taşbaskısı tekniğiyle resimler yapmaya önem verir. Goethe'nin "Faust"unu, Shakspeare'in "Hamlet"ini resimler.



Halka Öncülük Eden Özgürlük, 1830, 260x350 cm, Louvre, Paris

1826 yılında Delacroix'nın ünü iyiden iyiye yaygınlaşır. Sanatına hayranlarının sayısı artmasına rağmen tabloları gerek renk gerek kompozisyon tekniği bakımından eleştirilerden de kurtulamıyordu. Gene de devletten en çok sipariş alan ressam Delacroix idi. 1827'de "Sardanapal'in Ölümü" tablosunu yaptı. Londra'da Constable ve Lawrence'la tanıştıktan, bu ressamların eserlerini inceledikten sonra kendi renklerini daha açık tonlara yöneltti. Hele Kuzey Afrika gezisinden sonra renkleri daha parlak, daha ışıklı oldu. Ressam Ingres ile klasik ekole bağlı bazı sanatçılar onun resimlerini hiç sevmezler; sık sık acı ve sert bir dille eleştirirlerdi ama eski dostları ressama bağlı kaldılar. bunlardan biri, on ciltlik "Fransız İhtilali Tarihi"nin yazarı gazeteci Adolphe Tiers'di. Tiers, Delacroix'nın sanatına hayrandı. Sonradan önemli bakanlıklarda bulunan bu sanatsever devlet adamı Delacroix'nın koruyucu meleği oldu. Onu birçok resmi binaların dekorasyonu için görevlendirdi. bu arada ünlü Bourbon sarayının duvarlarını da allegorik kompozisyonlarla resimledi. Artık siparişler birbirini kovalıyordu. Paris'in birer sanat eseri olan o klasik yapıların bir çoğunu Delacroix resimliyordu.

Onun en ünlü tablolarından biri belki de birincisi "Halka Öncülük Eden Özgürlük" adlı olanıdır. 1830 Temmuz ayaklanmasını canlandıran bu tablo Heinrich Heine, Théophile Gautier, Auguste Barbier gibi şairlerin hayranlığını çekmiş, üstüne şiirler yazılmış, yorumlar yapılmıştır. Bu tabloyu gördükten sonra Heine şunları söylemekten kendini alamadı:

"Sergideki tablolardan hiç birinde Delacroix'nın 'Temmuz Devrimi'ndeki kadar renkleri çarpıcı olanı yok. Tabloya vernik sürülmediği halde figürleri gri örümcek ağı gibi kaplayan toz dumanı, kavruk renklerin suya özlemi; bütün bunlar tabloda gerçeğin özünü, cevherini yansıtıyor. Temmuz ayaklanmasının gerçek fizyonomisini veriyor."

1830-1848 yıllarında Almanya'nın ilerici yazarları Fransa'daki halk hareketlerine yakınlık duyuyorlar, onları yürekten destekliyorlardı. 1830 Temmuz devriminin şarkılarını söylüyorlar, Alman halkını da feodaliteye karşı savaşa çağırıyorlardı. Marks'la da yakın dostluk kuran Heine bu dönemin en önemli yazarlarından biriydi. X. Charles, 1830 yılının Temmuz ayında Millet Meclisi'ni dağıtmış, burjuvaların zaten sınırlı olan oy hakkını daha da sınırlandırmıştı. Louis döneminin mutlak monarşisini yeniden kurmak istiyordu. 27 Temmuz 1830'da Paris halkı ayaklandı. Paris sokaklarında 4000'e yakın barikat kuruldu. İşçiler, öğrenciler, burjuvazinin ilerici kanadı kralcı birliklere karşı omuz omuza döğüştüler. Kadınlar sokak taşlarını söküp askerlerin üzerine fırlattılar. Pencerelerden komodin, sandık ne varsa kralın askerlerinin üzerine atılıyordu. 29 Temmuz'da zaferi halk kazandı, X. Charles İngiltere'ye kaçtı. Delacroix da olayları bizzat yaşıyordu. İşte bu tablo bu olayların bir kesitini yansıtmaktadır. Tablo gerçekten bir kompozisyon şaheseridir. Ortada tabloya egemen olan ve başında Jakobenlerin beresini taşıyan yarı çıplak kadın figür bir elinde silah öbür elinde üç renkli Frensız bayrağıyla (Tricolore) özgürlüğün simgesi oluyor. Resmin sağ arka fonunda Notre-Dame'ın toz duman içinde belli belirsiz bir silueti görülüyor. Kişiler o çağın kıyafetiyle yansıtılmış. Bayrağın sopasıyla silindir şapkalı adamın (Delacroix'nın kendisidir) elindeki tüfeğin istikameti diagonal bir çizgi içinde verilmiş. Tabloda her sınıftan halkın monarşiye karşı ayaklanışının görkemli bir ifadesi var. Fransız resim sanatı tarihinde böylesine ünlü ikinci bir tablo olsa olsa Monet'nin bu ekole adını veren "Empresyon, doğan güneş" adlı olanıdır herhalde. Fransız frangının yüzlük banknotunda Delacroix'nın bu tablosu var. Sanatı, bilimi, kültürü olan Fransız burjuvazisiyle bizim yerli lümpen burjuvazinin kültür farkları tabak gibi ortaya çıkıyor değil mi?

1834 tarihli "Cezayirli Kadınlar" ile 1841'de yaptığı "Haçlıların İstanbul'a Girişi" adlı tabloları da onun en başarı-

(Devamı 7. sayfada)

Nükleer savaş tehdidine karşı bir uyarı:

Bir Ölünün Mektupları

Frieda KURZ

İnsanlığın varlığına yönelik nükleer savaş tehdidinin boyutları üzerine, dünya barış güçleri, bilimadamları, sanatçılar sayısız açıklamalarda bulundular, kamuoyunu aydınlatmayı sürdürüyorlar. Yönetmenliğini Konstantin Lopusansky'nin yaptığı 1985 yapımı Sovyet filmi Bir Ölünün Mektupları da işte dünyamıza yönelen tehdide karşı özgün bir uyarıyı oluşturuyor.

Bilgisayar ekranı önünde oturan görevli, atom füzesinin yanlışlıkla harekete geçişini önlemek üzere vermesi gereken haberi, genzine kahve kaçtığı için 5 saniye geç verir. Bu 5 saniyelik gecikmenin sonunda yeryüzü bir çöldür artık; bir alevler denizi, yan yana yatan kömürleşmiş insanlar çöplüğüdür.

Ya geride kalanlar? Şaşkın şaşkın dolaşan, bağrışan insanlar; umutsuzca gaz maskesi arayan bir kadın ve onu hiç dikkate almayan etrafındakilerin durumu... Bu dehşet verici sahneler, keskin realizmden kaçınılarak kırmızı, kahverengi ya da yeşil-mavi nüanslarla yansıtılıyor. (Nükleer savaşın gerçekleşmemesi tüm insanlığın beklentisi değil mi zaten?) Film, korkunç felaketi başlatan olayı ya da nükleer saldırıyı hangi ülkenin başlattığı veya filmin nerede çevrildiğini belirtmiyor. **Vurgulamak istediği insanlığın bir bütün olarak karşı karşıya kaldığı nükleer savaş tehdidinin boyutları.**

Filmde ana mekan bir müzenin bodrumu. Filmin baş kahramanı ise, insanlığın sona erdiğine inanmak istemeyen doğabilimci, Nobel Barış Ödülü sahibi, yaşlı bir adam: Victor Larsen. Larsen sismografik araştırmalar yardımıyla yeryüzünün herhangi bir yerinde, insanlığın yaşamı devam ettirmesi gereğine inanıyor, bu gerçeği bizzat kendisine ispatlamak istiyor. Yatalak olan karısı onun artık delirdiğine inanmaktadır. Emniyetli bir yer olarak taşındığı, hasara uğramış heykellerin garip kulisler oluşturduğu müzenin nemli, karanlık odalarında Victor Larsen, hayatta olduğuna inandığı oğlu Erich'e umut mektupları yazmaktadır.

Felaketin ardından geride kalanlar hayatı yeni koşullara uyarak, çeşitli biçimlerde düzenlemeye çalışmaktadırlar. Görülen, tam bir kargaşadır, konserve karşılığı ağrı kesici ilaç karaborsasından, sokağa çıkma yasağı ilanına kadar her şey tam bir düzensizliği yansıtmaktadır.

Victor ve karısının yanı sıra 5 kişinin daha yaşadığı müze bodrumunda ihtiyaçlar ancak karşılanabilmektedir. Masada her gün konserve kutularından edinilen aynı yiyecekler: Ekmeksiz birkaç zeytin, birkaç kuru fasulye tanesi ve bir yoğurt. Ama yine çatal bıçak alışkanlık! Yine de tüm çaresizliğe rağmen, bir arada yaşayan bu insanlar birbirlerine karşı nezaket formlarını korumayı biliyorlar. Masa başında bir araya geldiklerinde, her bir bilimadamı durumu nasıl değerlendirdiğini alaylı-iğneleyici ya da entellektüel-objektif tarzda dile getiriyor: "Artık hayatımızı köstebekler gibi yer altında geçirmeye mahkumuz." Bu tespit geleceğe yönelik tereddütlü bir iyimserlikle karşı karşıya duruyor: İnsanoğlu nasıl olsa intibak kabiliyetine sahip bir varlık. Öyleyse dayanabilen bir insan grubu hayatta kalabilir ve ileride yeryüzüne çıkarak orada tekrar yaşamaya başlayabilir. Ama bu düşünce, esas sorunu gölgelemiyor: Müzenin bodrumundakiler bu nükleer felaketin nedenlerini tartışıyorlar aralarında. İnsanoğlu kendi yıkımını hazırlamış ve sonuçta da buna ulaşmıştır. Bilimadamları hünerli teorileriyle bu faciayı önleyememişlerdir. Bu yüzden duydukları sorumluluksa onları bitirecektir. Filmin mesajını yansıtan önemli bir bölümü, masa başındaki tartışma ve konuşmalardan oluşuyor.

Bu tartışmaların yanısıra, ana-babalarını kaybetmiş, şokun etkisinden kurtulamamış, konuşamayan ve merkezi sığınağa alınmaları kontrol memurları tarafından reddedilen, böylece hayatta kalma şansını yitirmekle yüz yüze olan bir grup çocuğun yaşadığı dramatik bir olayı da görüntülüyor film.

Merkezi sığınağa giderek kendini kurtarmaktan vazgeçen Larsen, müzenin bodrumunda kendini bu çocukların bakımına verir. Victor'un onlara (aynı zamanda izleyicilere) mesajını çocuklardan en yetişkini şöyle yazar: "Henüz gücünüz varken, koyulun yola". Noel akşamı Victor ölürken çocuklar sakin ve mavi bir sabah bulutuyla örtülü yeryüzüne doğru yola koyulmaktadırlar.

Film korkunç bir karamsarlık ya da ABD yapımı *The Day After* filminde olduğu gibi dehşet görüntüleriyle sona ermiyor. Buna karşılık bir nükleer savaş felaketini önlemenin herkesin görevi olduğunu çarpıcı biçimde vurguluyor. İzleyicilere bu "korkulu rüya"yı, çaresizlik değil bu felaketin önlenebilirliği ve önlenmesi gerektiğini aşılayarak aktaran film, daha 1960'lı yılların başında Einstein ve çok sayıda bilimadamının, bir nükleer soykırımın önlenmesi için iki toplumsal sisteme birlikte çalışma önerdikleri metni tekrarlayarak sona eriyor. Filmi *Dayanışma* okurlarına salık veririz.

Demokratik Alman Cumhuriyeti yüzücüleri bir kere daha domine ettiler

Geçtiğimiz Ağustos ayında uluslararası spor yarışmaları, yoğunluk ve önem açısından doruk noktasına yükseldi. Bunların en çok yankı uyandıranı kuşkusuz, Roma'da yapılan Dünya 2. Atletizm Şampiyonası'ydı.

Öteki yarışmalar arasında kamuoyunun en çok ilgisini çeken, Strasbourg'da yapılan Avrupa Yüzme Birinciliği oldu. Yarışmalar önceden beklenildiğinden de fazlasıyla Demokratik Alman Cumhuriyeti sporcularının ezici denebilecek üstünlüğüyle sona erdi. Buna karşılık yüzmede güçlü olan ülkelerden Sovyetler Birliği'ne ve F.Alman Cumhuriyeti'ne mensup atletler beklenildiği ölçüde başarılı olamadılar.



Yeni dünyanın üstünlüğüne son veren Tamas Darnyi.

Madalya sıralamasında tabloda da görüldüğü gibi DAC açık farkla birinci sırayı aldı. Üstelik DAC'li sporcular bu başarıyı, yakın zamana kadar gösteri mahiyetinde programa konulan ve yenilerde resmen yarışmalara ilave edilen su balesine —ki üç yarışmadan oluşuyor— katılmadıkları halde sağladılar. DAC'nin üstünlüğü kadınlarda çok daha çarpıcıydı. 16 yüzme yarışmasının 14'ünün birinciliğini kazanan DAC kadın yarışmacıları takım yarışmaları dışında kalan 13 bireysel branşın 8'inin ilk iki sırasını —ki bir branşa en fazla iki sporcuyla katılma hakkı var ülkelerin— kimselere bırakmadılar. Yarışmalara katılıp da madalya kazanamayan DAC'li kadın sporcu sayısı ise sadece 5!

Toplam 123 madalyadan 62'sini, yani yarısını iki sosyalist ülkenin, DAC'nin ve SSCB'nin sporcuları elde ettiler. Batı Avrupa'nın gelişkin kapitalist ülkelerinin tamamının toplayabildikleri madalya sayısı DAC'nin tek başına kazandığını ancak geçiyor. Ancak madalyaların kalitesi söz konusu olduğunda DAC Batı Avrupa'nın bütününden daha üstün. Altına 3, gümüşe 2, bronza 1 puan verilerek yapılan hesaplama sonucunda DAC'nin puanı 90, Batı Avrupa ülkelerinin toplam puanı 85 çıkıyor!

Şampiyonanın bir özelliği de yarışmaların son derece çekişmeli ve kaliteli geçmesiydi. Bu olgu somut olarak kırılan rekorlarda ifadesini buldu. Kırılan sayısız ulusal rekorun yanı sıra tam 6 adet dünya rekoru ve 13 adet Avrupa rekoru yenilendi. Bu yeni rekorların ağırlıklı bölümünün sahipleri sosyalist ülkelerin sporcuları oldular. 6 yeni dünya rekorundan üçünü DAC'li, ikisini Macar ve birini de F.Almanyalı yüzücüler kırdılar. Yenilenen Avrupa rekorlarının sahipleri ise 6 rekorla DAC'li, üç rekorla Macar ve birer rekorla SSCB'li, F.Almanyalı, B.Britanyalı ve Fransız atletler oldular.

Şampiyonanın yıldızı 200 ve 400 m. karışık ferdi yarışmalarının ikisinin de birinciliğini kazanan Macar yüzücüsü Darnyi oldu. Her iki yarışı da dünya rekoru —dolayısıyla Avrupa rekoru—kırarak kazanan bu sporcu, aynı zamanda bu iki rekoru yeni dünyadan eski dünyaya taşıyarak, bu branşlarda Kuzey Amerika'nın son yıllardaki üstünlüğünü dengelemeyi başardı.

Madalya Tablosu

	Altın	Gümüş	Bronz	Toplam
DAC	18	13	10	41
SSCB	6	9	6	21
F.Almanya	4	4	9	17
Macaristan	3	2	1	6
Fransa	3	1	2	6
Romanya	2	1	5	8
B.Britanya	2	1	1	4
Hollanda	2	1	-	3
İtalya	-	3	2	5
İsveç	1	-	1	2
İsviçre	-	1	3	4
Avusturya	-	2	-	2
Danimarka	-	1	1	2
Yugoslavya	-	1	-	1
Belçika	-	1	-	1
Sosyalist blok	29	26	22	77
Kapitalist blok	12	15	19	46

Nazi şeflerinden Hess intihar etti

Nazi savaş suçlularını yargılayan Nürnberg mahkemesi tarafından ömür boyu hapis cezasına çarptırılan, Hitler'in baş yardımcılarından Rudolf Hess, yatmakta olduğu Batı Berlin'deki Spandau hapishanesinde intihar etti. 93 yaşındayken ölen Hess Nazi terörünün yöneticilerinden olmakla suçlanmış, milyonlarca insanın öldürülmesinden sorumlu tutularak mahkum edilmişti.

Yargılanırken de, hapis yattığı 41 yıl boyunca da, yaptıklarından pişmanlık duymadığını, Nazizme ve Alman halkına hizmet ettiğine inandığını söylemekten kaçınmayan, yargılanışı sırasında hafızasını kaybetmiş bir adam rolü oynamaya çalışan bu Nazi şefinin adı etrafında, zaman zaman ilginç kampanyalar yürütülmüş, Nazizmi aklamak isteyen batılı mihraklar, böyle bir caninin enkaza dönüşen şahsından yararlanmaya yeltenmişlerdir. "Çok yaşlı, ömrünün son demini rahat geçirsin" vb. gibi gerekçelerle Hess'in affedilmesini isteyen batılı güçler, Sovyetler Birliği'nin buna razı olmayışını da istismara kalkışmışlardır.

Hess'in savunucularından biri de bugün Türkiye'de Cumhurbaşkanıdır. Bilindiği gibi Evren Türkiye'de demokrasiye son verilmesini, işkence ve terörü kınayan Avrupalı hükümetlere "Onlar neden faşist parti kurdurmuyorlar, Hess'i neden serbest bırakmıyorlar?" diye sorabilmişti.

SİYASİ MAHKUMLARIN TALEBİ:

(Baştarafı 1. sayfada)

açıklandığına göre bu sonuca şaşırmamak gerekiyor. Sol siyasi mahkumları Türkiye cezaevlerinde yoketmeye çalışıyorlar. Birer-ikişer yokediyorlar. Sağ kalıp çıkmayı başaranlar ömür boyu sakat kalıyorlar. Uzun yaşayamayacakları hastalıklar kaparak çıkıyorlar.

Siyasi mahkumların istedikleri çok şey değil; bunlarsız zaten yaşanmaz. Yani yaşamak istiyorlar. Çünkü öldürülmek isteniyorlar. "Evlatlarımızı öldürtmeyeceğiz" diye direnen mahkum yakınları bir duyguyu değil, gerçeği yansıtıyorlar. İnsanım diyene düşen bu mücadeleye destek olmaktır.

DEMOKRASİ VE REFERANDUM PANELİ YAPILDI

(Baştarafı 1. sayfada)

grevlerindeki çocuklarını desteklemek amacıyla oturma grevi yapan hükümlü ailelerinden bir "anne", tutuklu ve hükümlülerin sorun ve taleplerini içeren bir mesaj sundu.

Çağatay Anadol'un yönettiği panele konuşmacı olarak Aziz Nesin, Ali Taygun ve Şükran Ketenci katıldılar. Panele konuşmacı olarak çağırılan ancak mazeretleri nedeniyle katılamayacaklarını önceden bildiren İlhan Selçuk, Cevdet Selvi ve Erdal Atabek birer mesaj yollayarak, izleyicilere referandum konusundaki görüşlerini ilettiler.

Panel iki ayrı bölümde yürütüldü ve birinci bölümde yürürlükte olan anayasa üzerine görüşler dile getirilerek, 82 Anayasasına hayır denmiş olmasının nedenleri anlatıldı. İkinci bölüm referandumda konması gereken tavır konusunda konuşmalardan oluştu ve 82 Anayasasına muhalefet görüşleri üzerinde temellendirilerek, tek tek her maddesine (yasağına) hayır denmesi gereken 82 Anayasasının tek bir maddesinin bile (halkın oylarıyla) kaldırılacak olmasının demokrasi mücadelesine yapacağı önemli katkılardan söz edildi.

Özetle, referandumda "hayır" çıkmasının, 12 Eylül'ün ve onun başbakanı Özal'ın, 82 Anayasasının onaylanması anlamına geleceği, "evet"in ise, demokrasiye dönmek ve birçok sorunun üstesinden gelmek gibi bir sonuç doğurmayacak olmakla birlikte, halkın 12 Eylül, Özal ve 82 Anayasasına, "hayır" diyerek tercihini demokrasiden yana kullandığının göstergesini oluşturacağı dile getirildi.

"EVET" DİYEN 5 DERNEK YÖNETİCİSİ HAKKINDA

(Baştarafı 1. sayfada)

rılıyorlar.

Bu sindirme girişiminin son örneklerinden biri, 6 Eylülde yapılacak siyasi yasaklarla ilgili oylamada "evet" diyeceklerini açıklayan beş dernek yöneticisi hakkında soruşturma açılması oldu. Ankara Basın savcılığı bu açıklamayı yaptıkları için İnsan Hakları Derneği, Mülkiyeliler Birliği, Çağdaş Gazeteciler Derneği, Parlamento Muhabirleri Derneği ile Türkiye Ziraatçılar Derneği genel başkanları hakkında soruşturma açtı.

Rejim ne yaparsa yapsın toplumu bir türlü "depolitize" edemiyor!

KOMKAR'A YÖNELİK PROVOKASYON SÜRÜYOR

(Baştarafı 3. sayfada)

duğumuz bu yolda kararlıca ilerleyeceğiz.

Tüm demokratik örgüt, kuruluş ve kişileri bugün bize, yarın başkalarına yönelebilecek ve bizleri asıl görevlerimizden alıkoymayı amaçlayan, kör döğüşüne çekmek isteyen alçakça provokasyonlara karşı duyarlı olmaya, birlikte tavır takınmaya çağırıyoruz.

- Kahrolsun faşist diktatörük!
- Kahrolsun Provokasyon!
- Yaşasın Kürt halkının özgürlük mücadelesi!
- Ne yılgınlık ne macera, yaşasın devrimci mücadele!

KOMKAR Merkez Yürütme Kurulu

Köln, 14.8.1987"

ŞİLİ HALKIYLA

(Baştarafı 1. sayfada)

yasi tutuklunun serbest bırakılarak F.Almanya'ya gelmelerinin kabul edilmesi, aynı şekilde Şili'deki tüm diğer siyasi tutukluların serbest bırakılması ve faşist diktatörlükle her türlü ilişkinin kesilmesi konusunda F.Alman hükümetinin girişimde bulunması istenecek.

F.Almanya'da bulunan Şili demokrasi güçleri temsilcilerinin yanısıra Yeşiller, DKP gibi siyasi örgütler ve çok sayıda dayanışma grubunun desteği ile düzenlenecek yürüyüş saat 12'de başlayacak.

EUGÈNE DELACROIX

(Baştarafı 6. sayfada)

lı eserlerindendir. Delacroix geniş kültürlü, ince zevkli, kibar tavırlı, Ingres'in aksine son derece alçak gönüllü bir ressam olarak tanınır. Dante, Virgile, Shakspeare, Goethe, Byron, Scott, Heine gibi yazarları da çok okuyan sanatçı onların eserlerinden kompozisyonlar yaptığı gibi bu eserlerin çoğunu da resimlemiştir. Ressamlardan da en çok Rafael, Michelangelo, Tizian, Vèronèse, Rubens, Poussin, Velazquez, Goya, Constable ile genç yaşta ölen arkadaşı Géricault'yu çok sever. Ressamlığı kadar mükemmel bir viyolonist olan Delacroix özellikle Mozart'ın hayranıdır. 1822'den beri düzenli olarak aksatmadan tuttuğu "Günlük"ü kendi sanat görüşlerinden başka o dönemin Paris sanat hayatını yansıtması bakımından ilgiyle okunmaktadır. Delacroix'nın sanatı kendinden sonraki empresyonistleri oldukça etkilemiştir. Eserlerinden çoğu Louvre müzesinde bulunan sanatçı 13 Ağustos 1863'te bu dünyadan ayrılarak ölümsüzler dünyasına katılmıştır.

ÜCRETTE MESS FORMÜLÜ

(Baştarafı 1. sayfada)

olduğu belirtildi. Ayrıca, yeni sisteme göre, üretime ve verime bağlı "vardiya primi", "istihsal primi" gibi ek kalemlerin bu birleşmenin dışında kalacağı da açıklandı. Ama dilin altındaki bakla şu: Türkiye'de bugün işçi ücretlerinin % 52'sini sosyal yardımlar oluşturuyor ve sosyal yardımlardan vergi ve SSK primi kesilmediği için, işçi ücretlerinden gerekli miktarda vergi alınamıyormuş.

12 Eylül faşizmi, gaspettiği ekonomik-demokratik ve siyasi hakların üstüne, bugün de, getirmeye çalıştığı yeni modelle, işçilerin pazarlık olanaklarını daraltmak ve eskisine göre daha çok vergi ve SSK primi ödemelerini kurumlaştırmak istiyor. Bugünkü koşullarda, bakanlığın öngördüğü biçimde sosyal yardım kalemlerinin ücretle birleştirilmesi durumunda işçiler hak kaybına uğrayacaktır. Çünkü günümüzde, ücretlerde % 30-35 artış sağlanırken, diğer maddelerde artış daha yüksek olabilmektedir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda yapılan bu çalışmaların açıklanması üzerine, sendikalar durumu işçiler üzerinde "hükümet baskısı" olarak nitelerken bunun toplu iş sözleşmesine doğrudan doğruya müdahale, kazanılmış haklara darbe indirmek olduğunu belirttiler.

KÖRFEZDE GERGİNLİK SÜRÜYOR

(Baştarafı 1. sayfada)

çekildi ve ABD savaş gemileri "kendi filoları"na eşlik etmek üzere Körfez'e girdi.

ABD'nin bu provokasyonunun ardında bir bahane yaratıp İran'a askeri müdahalede bulunmak amacı yatıyor. İran da kendi isteği doğrultusunda kukla bir yönetim kurması mümkün görülmese de, hiç değilse Tahran'daki rejimin bölgedeki etkinliğini kırmak hesabını yapıyor Beyaz Saray. Gözlendiği üzere mollalar rejimi İran yanlısı fanatik Şii akımların hızla gelişmesiyle bölgede hayli nüfuz kazanmış durumda ve bunun bir sonucu ABD düşmanlığının hayli yayılması oluyor.

Başlangıçta ABD'nin provokasyon planına uzak duran müttefiklerinden bir kısmı bu tutumlarını sürdürürken, Britanya ve Fransa hükümetlerinin ABD'nin planlarına giderek yaklaştığı görülüyor. Tabii bu arada "hür dünya"nın çıkarının ne denli tehdit altında bulunduğunu gösterir biçimde olur olmaz yerde mayınlar da bulunuyor!

Körfez'de bölge ve dünya barışını tehdit eden bu gerginliğin giderilmesinin yolu ise Sovyetler Birliği'nin önerdiği şekilde bölgenin tüm yabancı savaş gemilerinden arındırılmasından ve her şeyden önemlisi emperyalizmin her türlü provokasyonuna zemin hazırlayan İran-Irak savaşının bir an önce son bulmasından geçiyor.

12 EYLÜL'ÜN YEDİNCİ YILINDA

(Baştarafı 1. sayfada)

deki açlık grevleri, aydınların bu eylemlerle gösterdikleri samimi dayanışmalar. İşte bu mücadeledir. Demokrasiyi geri istemektir. Yedi yılın hesabını sormak için adım atmaktır bütün bunlar.

Ama yetmez. Örgütlü-örgütsüz, içerde ve dışarda, herkes her yerde kendini de bu mücadelenin bir üyesi yerine koyabilir, koyabileceği davranışı gösterebilirse, ortaya ancak o zaman gerçek bir demokrasi mücadelesi çıkmış olur.

Sorun basittir, mücadeleyi kotarmak zordur. Ama basit olan sorunu kavrayıp, zor olan mücadeleyi kotardıktan sonra, gerisi kolaydır. 12 Eylül bize ait günlerimizi çaldı. Ama bu kadar değil. Geleceğimizi de harcıyor. Çocuklarımızın istikbalini yiyor. Halkımızın yarınlarını sahiplenmek istiyor. Yedi yılı, onu etinde, kemiğinde boş sofrasında, kardeş ve evlat acısında, zindanda, asgari ücrette, intiharda, fahişelikte, işkence tezgâhlarında yaşamış olanlara sormalı. Yedi yıl hiç de az değil, daha çok olmamalı.

DEMOKRASİ YIĞINLARIN ÖRGÜTLÜ MÜCADELESİ İLE KAZANILACAKTIR

(Baştarafı 3. sayfada)

lar kalksın, İLO'nun 10 önerisi uygulamaya konsun. Lokavt yasaklansın.

● Grevdeki işçilerle maddi ve moral dayanışma yükseltilsin.

Öğrenci gençliğin mücadelesi

"Faşist Cunta üniversitelerdeki uzantısı YÖK vasıtasıyla, öğrencilerin mücadele ile kazandıkları mevzileri gaspederken bir yandan da öğrencilerin kurulu örgütlerini kapattı, yeniden örgütlenmenin önüne engeller koydu. Diktatörlük faşizme hizmet edebilecek insan tipini eğitip yetiştirmek için, ilerici demokrat öğretim üyelerini üniversitelerden uzaklaştırdı, ırkçı şoven ve asimilasyoncu eğitimi daha da ağırlaştırarak okullarda uygulamaya başladı." denilen bildiride öğrenci gençliğin tüm baskılara rağmen gerçekleştirdiği eylemlerin demokrasi mücadelesindeki yerine işaret edildi. Bildirinin bu bölümünde orta ve yüksek öğrenim öğrencilerinin son altı ay içerisinde gerçekleştirdikleri eylem ve direnişlerden örnekler verildi.

Kürt halkına yönelik zulüm

Bildirinin faşist rejimin Kürt halkına yönelik saldırganlığına yer verilen bölümünde ise şöyle denildi:

"Faşist rejim, 12 Eylül darbesinden bu yana Türkiye Kürdistanı'nda öteden beri uygulanan baskı, zulüm ve asimilasyon politikasını acımasız bir şekilde sürdürüyor. Devlet terörü ve saldırganlık Kürt ulusunun varlığına yönelen bir savaşa dönüştürüldü. Bunun için ordunun üçte ikisi T.Kürdistanı'nda tutuluyor, özel komando birlikleri buraya kaydırılıyor, kolluk kuvvetleri takviye ediliyor. Bunlarla da yetinmeyen faşist rejim, Kürt halkının içinden tehditle, parayla köy korucuları adlı sayıları 30 bine varan bir milis gücü oluşturarak halkı birbirine kırdırtmak istiyor.

'Demokrasiye geçildi' yalanının rejim ve kimi batılı dostlarınca bolca propaganda edilmesine karşın, T.Kürdistanı'nda köy ve kasabalara baskınlar, halkın toplu dayak ve işkenceden geçirilmesi, insanların katledilmesi, kadınlara cinsel temas kontrolü gibi insan onurunu ayaklar altına alan binbir kötü muamele, küçük esnafın ticaretinin engellenmesi, halkın malına ürünlerine el konması ve kullanılamaz hale getirilmesi devam ediyor. Kürt dili ve kültürü üzerindeki yasaklar ve baskılar sürdürülüyor.

Son dönemde, faşist rejim ilk önce bazı illerde, daha sonra tüm illerde sıkıyönetimi kaldırarak göz boyamaya çalıştı, sanki sıkıyönetimin var veya yok olması baskının ve zulmün dozajını değiştiriyormuş gibi. Oysa TC'nin kuruluşundan beri Kürt halkı için sıkı bir 'idare' varolageldi. Ama yapılmak istenen şimdi açığa çıktı. 'Olağanüstü Hal Bölge Valiliği' denilen, yasama ve yargı organlarının denetimi dışında geniş yetkilerle donatılmış bir kurumlaşmaya gidiliyor.

İlk önceleri yurtseverler ve kendilerince sakıncalı görülen kişiler, sınır köylerinin ahalisi zorla batıya sürgün ediliyor; geri kalanlar ise toplama kamplarını anımsatan 'toplu köyler' uygulaması ile denetim altına alınmak isteniyordu. Bu yılın Mart ayından beri 'ormanları korumak' gerekçesiyle sürgün kapsamına milyonlarca Kürt köylüsü alındı. Adeta T.Kürdistanı boşaltılmak isteniyor. Diğer yandan Afganlı gerici mülteciler bu yörelere yerleştirilirken, GAP projesi nedeniyle batıdan Türklerin bu bölgeye yerleştirilmek istenmesi, rejimin gerçek amacını göz önüne seriyor. O, Kürt halkının ulusal demokratik mücadelesini engellemeyi, onu zorla asimile etmeyi amaçlıyor."

Faşist rejimin yalnızca T.Kürdistanı'na saldırmakla kalmadığı, Irak Kürdistanı'na da saldırdığı, bölgede yoğunlaştırılan askeri tatbikat ve NATO manevraları ile Kürt halkına ve bölgedeki ilerici güçlere gözdağı vermek peşinde olduğu kaydedilen bildiride, faşist rejimin GAP projesinin nimetlerinden bahsederken, bir yandan da Kürdistan'ı bölen sınırların boydan boya tel örgülerle çevirdiği, yeni mayın tarlaları döşediği, sınır boyunu ışıklandırmaya askeri tesisler ve hapishaneler yapmaya giriştiği, köylerdeki okullar, sağlık ocaklarının bile askeri birliklere tahsis edildiği belirtildi.

Kürdistan'da terör, işkence ve sürgünlere son verilmesi, köy korucularının dağıtılması, olağanüstü hal bölge valiliğinin kaldırılması istenen bildiride, Kürt ulusal sorununun çözümünün Kürt halkının varlığının resmen tanınması ve onun kendi geleceğini özgürce belirlemesi ile mümkün olacağı vurgulandı.

Türkiye'de işçi sınıfı direniyor

Grevler yaygınlaşıyor

Türkiye'de, işçi sınıfının mücadelesi grevlerle, giderek güçlendirdikleri dayanışmayla, direnişlerle ve protestolarla sürüyor. Geçtiğimiz bir ayın dökümü şöyle:

● *Petrol, kimya ve lastik işkolu:* Bandırma'daki Etibank Boraks Asit Fabrikası'nda yetkili olan Petrol-İş sendikasının almış olduğu grev kararı, toplu iş sözleşmesinin imzalanması üzerine kalktı. 190 işçiyi kapsayan anlaşmaya göre, ilk altı ay için %25, ikinci altı ay için %20, üçüncü ve dördüncü altı ay için de %15'er artı 125 lira zam yapıldı. Ayrıca, asgari ücretle çalışan işçilere 1 mart 1987'den geçerli olmak üzere 2475 lira da ek zam yapıldı.

Bu arada Petrol-İş'in uyuşmazlık sonucu greve gittiği ve daha sonra toplusözleşmenin imzalandığı Çezmeci Kauçuk'ta, işverenin sözleşme hükümlerine uymaması sonucu yemek boykotu başladı. Pendik Kurtköy'deki fabrikada çalışan 200 işçinin, yemek boykotu eyleminin ise sosyal haklardan doğan kişi başına 207 biner lira alacakları, işveren tarafından ödeninceye kadar süreceği açıklandı.

● *Ticaret, büro işkolu:* Tez Koop-İş sendikası ile Migros Türk TAŞ arasında yaklaşık 4 aydır süren toplusözleşme görüşmeleri uyuşmazlıkla sonuçlanınca, söz konusu 29 işyerinde 875 işçi greve başladı. Migros'un mağaza ve depolarında çalışan 1100 işçiden 225'i "yasa" gereği kapsam dışında sayıldıklarından greve katılamadılar. Tez Koop-İş sendikası aylık ücretlere birinci yıl 90 bin, ikinci yıl 100 bin lira zam isterken, işveren ise her iki yıl için de 60'ar bin lira artış önerdi.

● *Basın-İşkolu:* Devlet malzeme Ofisi Matbaası işçilerinin greve başlamasıyla grevler halkasına bir yenisi daha eklenmiş oldu. 159 işçi greve başlarken, yetkili sendika Basın-İş yaptığı açıklama ile, işyerinde çalışanlardan 105'inin ücretinin asgari ücretin de altında olduğunu duyurdu. İşveren adına Kamu-İş sendikasının yürüttüğü toplusözleşme görüşmeleri 5 aydır sürüyordu. Basın-İş sendikası, ücretlerin çok düşük olması nedeniyle, önce 400 lira taban saat ücreti belirlenmesini ve üzerine 300 liralık zam yapılmasını istedi. İşverenin önerdiği, birinci altı ay için %25, ikinci altı ay için %20 artış, sendika tarafından çok düşük olarak niteleniyor.

● *Madencilik işkolu:* Türk Maden-İş sendikasının grev kararı aldığı Karadeniz Bakır İşletmeleri'nde anlaşma sağlandı. 2500 işçiyi kapsayan sözleşme 10 Ocak 1987 tarihinden itibaren geçerli sayıldı. Sözleşmede işçi ücretlerine ilk altı ay için %25, ikinci altı ay için %20, üçüncü ve dördüncü altı aylar için de %17'şer zam yapıldı.

Yukarıdakı işkollarında bu gelişmeler olurken, çeşitli işyeri ve fabrikalarda gözlenen baskı ve eylemlerden örnekler de şöyle:

● *Sendikasızlaştırma:* GAP çerçevesindeki projelerden birisi olan Urfa Tünelindeki kazı çalışmalarını sürdüren Akpınar firmasında çalışan 800 işçi, sosyal haklarından hiçbirisini alamamaktan yakınıyorlar. Türk-İş'e bağlı bir sendikaya üye olan işçiler, baskılar sonucu sendikadan ayrılmak zorunda kaldıklarını, haklarını savunacak sendikalarının olmadığını dile getirdiler. Zehirlenmeyi önlemek için dağıtılan süt ve yoğurdun da artık kendilerine verilmediğini anlattılar. Kadro verilmemesi nedeniyle, hepsinin geçici işçi konumunda olduklarını da söyleyen işçiler, açıklamalarını şöyle sürdürdüler: "Sendikalaşmaya gidemiyoruz, çünkü sendikaya üye olan bazı arkadaşlarımız işten atıldı. Aylardır bir gün bile tatil yapamazken, mesai bitiminden sonra bir saat servis aracı bekliyoruz. Doktora çıkıp rapor alan işçi olursa, hemen işine son veriliyor."

● *Baskılar:* Gülüm Süt olarak tanınan DİSÜTAŞ kapandı. Fabrikada üretim durduktan sonra işçilerin bir bölümü gözaltına alındı ve işten çıkarıldı.

Sosyal Sigortalar kurumu'nda çalışan personelin, kurum içinde, herhangi bir konu üzerine toplu müracaatları ve şikayetleri yasaklandı. SSK çalışanlarına ayrıca, toplu eylem ve hareketlerde bulunma yasağı da getirildi. Ayrıca grev kararı alamayacaklar, çalışanları bu doğrultuda teşvik edemeyecekler.

Yaygınlaşan grevlere DMO Matbaası işçileri de katıldılar.

Şevket'in Damadı

Kişisel ilişkilerden sınıfsal sonuçlar çıkarmak düpedüz hödüklüktür. Sınıfsal ilişkileri kişisel ilişkiler mertebesinde anlamak da en az o kadar öyledir.

Gelelim Şevket'in damadına. Şevket bir "işçi lideri"dir. Kızı bir pamuk tüccarının oğluyla evlenmiştir. Düğünde, takılan altınları taşımaktan kızcağazın boynu eğrilmiştir. İşçi lideri Şevket'in kızının nikah şahitliğini yapan, adı grev kırıcı vali olarak ünlenmiş Vecdi Gönül'dür. Baş köşeye konulan çiçekler Demirel'den, Özal'dandır.

... Yok yok, bu kadar değil. Şevket Yılmaz'ın, önünden geçerken objektife yakalanırım korkusuyla bir kenara kaldırdığı çelenkler de vardır. Bunlar, iş dünyasının ünlü patronlarındandır.

Bir "işçi lideri" kızının bir patronla evlenmesine, gerçek hayattan olmasa bile seyrettiğimiz Yeşilçam melodramlarından da mı aşina değiliz? Ama bu hısım akrabalık ilişkisini sıradanlaştırmak, olağanlaştırmak, işte bu tam bir körlüktür.

İki yıl önce oğlunun, şimdi kızının, su yerine viski içilen, su gibi milyonlar akıtılan, servetlerin hediye alınıp hediye verildiği düğünlerine bakarak Şevket'in burjuva sınıfıyla bütünleştiği sonucuna varmak kimine haksızlık, kimine de kestirmecilik olarak gözükebilir. Bunlar tek başına alındığında gerçekten de önemli olmayabilirdi. Ama Şevket'in sendikacılığı, AP milletvekilliği, Türk-İş genel başkanlığı, 12 Eylül'e ve 82 Anayasası'na destek bakışı, yaşamı, ilişkileri, politikaları, demagojileri.. velhasıl Şevket'e ilişkin bütün tutanaklar birikte ele alındığında bu düğünler, bu kız alıp vermeler, burjuvaziyle dünürlük ilişkileri, öylesine rastlantısal ve masum ilişkiler olmaktan çıkarak sınıf ilişkilerine dönüşmekte, daha doğrusu, esasen varolan sınıfsal mensubiyeti pekiştirmektedir.

Bu bakımdan Türk-İş'i Şevket'ten kurtarmak sıradan bir değişiklik olmayacaktır. Şevket klasik "sarı sendikacı" tiplerinden değildir. Şevket tam bir gangsterdir, işçi bürokratıdır, işçi düşmanıdır, haindir vs. dir ama, faşist 12 Eylül yönetimiyle işbirliği içinde çalışmış, işçi haklarının yokedilmesinde doğrudan rolü olmuş, başarılı bir Amerikan tipi sendikacıdır. Lakin, bütün bunlardan da öte, burjuvazinin işçi sınıfı içindeki bilmem kaçıncı kolu olmaktan da ileri, burjuva sınıfıyla bütünleşmiş klasik bir burjuvadır. Bu nedenle Şevket'in işçi hareketinin başından kovulması çok şeyin değişmesi anlamına gelecektir ama ayrıca, son tahlilde bir burjuvanın işçi sınıfı saflarından kovulması anlamına da geldiği için pek bir şey ifade etmeyecektir!

Görüntüde bile olsa, işçi sınıfının burjuvaziyle hısım-akraba olmaya tahammülü yoktur.

Demiryolu işçileri sözleşmeyi protesto ediyor

Gazetemizin geçen sayısında da belirttiğimiz gibi demiryolu işçilerinin mücadelesi, yemek boykotu ve iş yavaşlatma şeklinde Anadolu'ya yayılmış, tüm işçiler yoğun biçimde greve hazırlanmışlardı. Sendika da grev önlüklerini diktirmiş, greve hazırlık için mal varlıklarından bazılarını satmıştı. Herkes greve başlanacak diye beklerken Ağustos ayı başında Demiryol-İş ile TÜHİS arasında 850'den fazla işyerindeki 40 bini aşkın işçiyi kapsayan toplu iş sözleşmesi imzalandı.

1 Haziran 1987 tarihinden itibaren geçerli olan bu sözleşmeye göre: Ücretlerde ilk altı ay %25, ikinci altı ay %22, üçüncü altı ay %18, dördüncü altı ayda da %17 oranında artış sağlandı.

Yapılan toplu iş sözleşmesi somuta indirgendiğinde çıplak ücretlerde birinci yıl için %38.75, ikinci yıl için de %28.03 oranında bir artış sağlanmıştır. Demiryolu işçilerinin sözleşme öncesi ücretleri, sosyal yardımlarla birlikte 52 ilâ 80 bin lira arasında olduğu gözönünde bulundurulursa, yeni sözleşmenin ücretlerde ciddi bir artış sağlamadığı ortadadır.

Bu sözleşmenin beklenen artışı sağlamada yetersiz olduğu, görüşmelere katılan bazı sendikacılar tarafından daha protokol imzalanmadan önce dile getirildi. Yapılan protokolün onaylanması için sendikanın düzenlediği başkanlar toplantısında da yönetim kurulunun bazı üyeleri ile bazı şube başkanları bu sözleşmeye karşı olduklarını belirttilerse de Demiryol-İş Sendikası yönetimi, yönetim içinden ve tabandan gelen bu karşı çıkışlara rağmen protokolü imzaladı, durum sözleşmedeki artışları yetersiz bulan işçilerin büyük tepkisine yol açtı.

Bu sözleşmenin kendilerine sosyal yardımlar da dahil ayda ancak net 10-15 bin liralık bir artış sağladığını belirten işçiler, toplu halde sendika genel başkanlığına telgraf çektiler ve mektup yazdılar, imza kampanyası başlattılar. Protestolar giderek yemek boykotlarına dönüştü ve sendikanın Eskişehir şube yönetiminden iki kişinin ve İstanbul şube başkanı Zafer Boyar'ın istifa etmesine kadar vardı. 10 binden fazla işçinin üye olduğu İstanbul Haydarpaşa ve Eskişehir Demiryol-İş şubelerinden başlayan protestolar giderek Anadolu'ya yayıldı. Protestocu işçiler tepkilerini "böyle bir toplusözleşmeyi kabul etmiyoruz" şeklinde ifade ediyorlar.

Demiryolu işçileri yapılan sözleşmeye tepki gösteriyorlar.

Deri işçileri grevde

Kâr oranının oldukça yüksek olduğu deri işkolunda, işçiler ortalama 46 bin lira ücret alıyorlar. Bu işkolunda işçiliğin maliyet içindeki payı da %4 gibi oldukça düşüktür.

İki ay önce grev kararı alınan işyerlerinde ilk olarak 1500 deri işçisi greve başladığında, deri işverenleri de 85 işyerinde "lokavt" ilan etmişti. Önceden greve başlanılan bu işyerlerinde, işçiler "lokavt" ilanından 52 gün sonra grev pankartları asmaya başlayınca güvenlik güçlerinin müdahalesiyle karşılaştılar. Türkiye Deri-İş Genel Başkanı Yener Kaya, sendikanın Zeytinburnu şube başkanı ve iki şube yöneticisi Kazlıçeşme karakoluna götürüldüler ve ifadeleri alındıktan bir süre sonra bırakıldılar.

Sayıları 3500'e ulaşan deri işçileri, 118 işyerinde, tüm engellemelere ve zorluklara rağmen başarıyla grevlerini sürdürüyorlar. Zaman zaman dayanışma toplantıları düzenleyerek, diğer işçilere ve tüm çalışanlara yönelik çağrılar çıkarıyorlar. Seslerini daha çok duyurabilmenin uğraşını sürdürüyorlar. Çağrılarda:

"Hiçbir zorluktan çekinmeksizin işveren dayatmalarına teslim olmadık ve olmayacağız. İşimizin zor olduğunun bilincindeyiz ama korkmuyoruz.

Önce kendimize güveniyoruz. Sonra yalnız olmadığımıza, tüm işçilerin ve emekçi kardeşlerimizin bizimle olacağına inanıyoruz. Birimizin zaferinin, tümümüzün zaferi olacağının bilincindeyiz. İşverenler ve siyasi iktidarı geriletecek her adımın sömürü ve zulmün olmayacağı bir Türkiye'nin yapıtaşları olduğu gerçeğinin farkındayız. Zafere ulaşmış her grev, her direniş, sadece grevcilerin başarısı olarak kalmayacak, tüm Türkiye emekçilerinin, demokrasi güçlerinin hanesine yazılacaktır" şeklinde sesleniyorlar.

Deri işçilerine maddi manevi destek yağıyor.

Seydişehir grevi sürüyor

Özal ülkede her kuruluşu gecekonduya benzettiği içindir ki, Seydişehir Alüminyum tesislerinde grev başlayınca ağzını "işçiler grevden vazgeçmezlerse fabrikayı kapatırım"la açmıştır. Ama bu işlerin "gecekondu yıkımı" kadar kolay olmadığı da görülmektedir.

Seydişehir Alüminyum ve Antalya Ferro Krom fabrikalarında çalışan 6 binden fazla işçinin yasal grevleri, şartların tüm zorluğuna rağmen iki aya yakın süredir başarıyla devam ediyor. Grevdeki işçilerle çevre halkı ve diğer sendikalar arasındaki dayanışma da tüm sıcaklığıyla sürüyor. Bağımsız Otomobil-İş sendikası genel başkanı İlhan Dalkılıç işçilerin aralarında topladıkları gıda yardımını Seydişehirli işçilere teslim ederken "bu yasalarla bu grevi başarıyla bitirmede işçi dayanışmasının büyük önemi vardır" diyerek, günümüzde grevci işçilerle dayanışmanın hayati önemini bir kez daha vurgulamıştır.

Türkiye'nin en büyük üç sanayi tesisinden birisi olan, sanayinin lokomotifi olarak nitelenen ve son yıllarda tam kapasiteyle çalışan Seydişehir Alüminyum Tesislerini, Özal'ın kendini bilmezcesine kapatabileceğinden bahsetmesi, bu doğrultuda bakanlarına da laflar ettirmesi, herkesin gözlerini bu tesislere çevirmesine neden olmuştur. Başbakan "kapatırım ha!" derken en başta grevci işçilere gözdağı vermeye çalışmaktadır.

Bunun üzerine yalnızca tüm sendikalardan, bölge halkından değil, alüminyumla ilgili işveren çevrelerinden de tepki gelirken, fabrikayı kuran Sovyetler Birliği, Özal'ın işletmelerle ilgili "verimsizlik" iddiasını yalanladı.

Türkiye'de 200-250 milyon dolarlık bir alüminyum pazarı var. Ülke ihtiyacının yarısı ise Seydişehir tesislerinden karşılanmaktadır. Ayrıca, bu tesislerde üretilen mamül malların ihracatından yılda ortalama 60 milyon dolar sağlanmaktadır. SSCB, Kanada, Norveç ve Romanya başta olmak üzere birçok ülkeden ham alüminyum ithalatı yapılıyor, ülkedeki bu tesislerde işleniyor, mamül madde olarak bir kısmı en büyük pazar ABD olmak üzere birçok ülkeye ihraç ediliyor. Tüm bu gerçeklikler ortadayken, "bu tesislerde teknoloji geri, tüketilen elektriğe sübvansiyon uyguluyoruz" diyerek, dev bir kuruluş olan Seydişehir Alüminyum Tesisleri'ni kapatmaktan söz etmek, geçen sayımızda da genişçe belirtilmiş olduğu gibi, herkesi "bu işin içinde ne var?" sorusuna yöneltiyor.

Ayda ortalama 60 bin lira civarında ücret alan Seydişehir işçilerinin ücret artışı taleplerine ısrarla karşı konulurken, ücret artışını kat kat aşan zarara göz yumulması işçilere "ders verme" isteğinin yanısıra işletmeye yönelik hesapları da gündeme getiriyor.

Seydişehir Alüminyum grevinin mali portesi şöyle:

● "Seydişehir'de alüminyum üretiminde kullanılan 248 adet ocak bulunuyor.

● 1 ocaktan günde 735 kg. alüminyum üretiliyor.

● 248x735= 182.240 kg. gündelik alüminyum üretimi.

● 182.240x30= 5.467.200 kg. aylık üretim kaybı.

● 1 kg. alüminyum fiyatı 1.450 lira.

● 5.467.200x1.450= 7.927.440.000 TL. bir aylık üretim kaybı.

● Ayrıca alüminyum nitrat ve alüminyum sülfat üretimi de durdu.

Ocaklardaki zarar

● 284 adet ocağın 156 adeti devre dışı kaldı. Grev uzadıkça devre dışı kalan ocağın sayısı artıyor.

● 1 adet ocağın değeri yaklaşık 120 milyon lira.

● Devre dışı kalan ocakların değeri:
156x120 milyon TL.= 18.720 milyon TL.

● Tamirat asgari üç ay sürebilecek.

(*Dünya*, 27 Temmuz 1987)

araştırma çeviri **Dayanışma** inceleme yorum

DAYANIŞMA'NIN EKİDİR

EYLÜL 1987 SAYI: 62

Hep birlikte var ya da yok olmak

Sovyetler Birliği'nin özellikle nükleer denemeler üzerinde tek taraflı moratoryum ilan ettiği Ağustos 1985'ten bu yana, nükleer ve genel silahsızlanma yolunda yapıcı ve somut önerileri tüm dünyada geniş yankılar uyandırıyor. Bu yıl 1 Eylül Dünya Barış Günü'nü dünya halkları nükleer silahsızlanma yolunda son derece önemli bir Sovyet önerisi ile kutluyorlar. Sovyetler'in gündeme getirdiği, orta menzilli ve daha kısa menzilli (operatif-taktik) füzelerin tümüyle ortadan kaldırılmasını içeren "global çifte sıfır çözüm" önerisi nükleer silahsızlanma yolunda gerçek bir dönüm noktasını, tarihi bir fırsatı oluşturuyor. Avrupa'nın nükleer silahlardan, en başta da Avrupa güvenliğini ciddi biçimde tehdit eden orta menzilli nükleer füzelerden arındırılması önerisini, şimdi bu grup silahlar için global düzeyde bir çözüm önerisiyle bütünleyen Sovyetler Birliği'nin 2000 yılında nükleer silahlardan tümüyle arındırılmış bir dünya hedefi tüm dünyada destek buluyor. Zira dünyadaki her bireyi 12 kez yokedebilecek bir nükleer silah deposu üzerinde kazasız belâsız daha ne kadar oturulabileceği doğal olarak herkesin sorunu ve kaygısı. Bu yüzden, Sovyetler'in kapsamlı nükleer silahsızlanma programı ve buna ek olarak konvansiyonel ve kimyasal silahlar başta olmak üzere tüm kitle tahrip silahlarının sınırlandırılması ve giderek yokedilmesi önerilerinin bütün dünyada kitlesel talebe dönüşmüş olması doğal. Öyle ki bu doğrultuda adım atmamak, işi yokuşa sürmek için bu önerilerin "propaganda" olduğundan, nükleer silahsızlanmayı Sovyetler'in sözde "konvansiyonel üstünlüğü"nün engellediğine dek türlü bahaneler ileri süren ABD yönetiminin ve onun NATO'lu müttefiki yönetimlerin dışında bu taleplere katılmayan hemen yok gibi. Dünya kamuoyu Sovyet önerileri doğrultusunda bir an önce somut adımların atılmasından yana.

Ne ki Sovyet önerilerini yalnızca pratiğe dönük adımlar olarak algılamak hatalı olacaktır. Sovyetler Birliği başta olmak üzere dünya barış güçlerinin nükleer silahsızlanma konusunda neden bu denli ısrarlı davrandığına eğilmek, bir başka deyişle bir bütün olarak Sovyet önerilerinin altını çizdiği *nükleer çağın gerektirdiği yeni düşünme tarzının* vurgulamak gerekir.

* * *

Alamogordo'da 16 Temmuz 1945 günü yapılan ilk atom denemesiyle insanlığın nasıl bir çağa adım attığını çok az insan, özellikle de projede çalışan bilimadamları kavrayabilmişti. Buna karşılık Manhattan projesinin direktör yardımcısı, tuğgeneral üniformalı "bilimadamı" Thomas Farrell bu ilk patlamayı "büyük şairlerin hep düşlediği ama bir türlü yeterince etkili anlatamadıkları güzellik" olarak niteliyor, politikacılar da ondan geri kalmıyordu. Örneğin Winston Churchill'in atom bombasını "İsa'nın ikinci kez dünyaya gelişi" olarak nitelediği hatırlardadır. Bu yeni çağın nelere gebe olduğu ise çok geçmeden, insanlık tarihine kara harflerle yazılan Hiroşima ve Nagazaki'de görüldü. Atom bombasıyla gerçekleştirilen bu saldırı insan hakları ihlalinde insanoğlunun o güne dek tanık olduğu en vahim, en alçakça örnekti. Sonuç öylesine dehşet verici idi ki, Hiroşima ve Nagazaki'de ikinci bir suç daha işlendi. Amerikan işgal kuvvetleri patlamadan hemen sonra ölenlerin dışında, daha yüzbinlerce insanın nasıl ıstırap içinde kıvrandığını ve günler, haftalar boyu acı çekerek öldüğünü gizleyerek bu insanlara yardım edilmesini önlediler. Çünkü Hiroşima ve Nagazaki'deki vahşetin tüm boyutlarıyla yansıtılması sonucu dünya kamuoyunda doğacak olan tepkinin emperyalizmin silahlanma planlarına engel olacağı kuşkusuzdu. Bu yüzden Hiroşima ve Nagazaki'deki kurbanlara yapılacak uluslararası yardım kasıtlı olarak engellendi. Bugün sayıları 400 bin civarında olan ve Hibakusha adıyla anılan sağ kalan Hiroşima ve Nagazaki kurbanları ve bu şehirlerde atom bombasının kuşaktan kuşağa geçmesi önlenemeyen izleri bu suçu apaçık sergiliyor. (Daha birkaç yıl önce bir barış toplantısına katılmak üzere ABD'ye gidecek 300 Hibakusha'ya bu ülkeye giriş vizesi verilmemesi de bu suçun devamı değil mi?)

Emperyalizm Hiroşima ve Nagazaki'ye rağmen nükleer silahlanmayı hızla tırmandırırken, generaller ve politikacılar için sözkonusu olan, savaş taktik ve stratejisinde bir değişiklikti, yoksa her şey eskisi gibiydi. Yine eskisi gibi savaşılacaktı, yalnızca savaşın çapı değişiyordu, o kadar. Gerçekte ise artık hiçbir şey eskisi gibi olamazdı. Albert Einstein'in ünlü deyişiyle insanlık varlığını korumak ve sürdürmek istiyorsa *yeni bir düşünme tarzı* gerekliydi. Uluslararası ilişkilerde, savaş, barış ve güvenlik konularında nükleer çağ öncesine ait artık modası geçmiş yaklaşımlar, kaba kuvvet kullanımına dayalı klişeler terkedilmeliydi.

İnsanlık tarihi yeneni, yenileni, tarihten silinen uygarlıkları, binlerce, milyonlarca insanın kaybı, sayısız, sınırsız diğer kayıpları ile binlerce yıldır savaşlara tanık oldu. Ne ki, tüm bu kayıplara, insanların ölmesine rağmen insanlık varlığını sürdüregeldi. Hiroşima sonrası ise artık tehdit tüm insanlığa yönelmiş ve giderek insanlığın bizatihi varlığı yokolma ile karşı karşıya kalmıştır. Şimdi sorun insanlığın geleceğinin olup olmayacağıdır.

Nükleer bombanın dünya hegemonyası amacıyla insanlığa yönelik bir şantaj aracı olarak kullanılmasından bu yana geçen 42 yılda pek çok şey değişti: Herşeyden önce ABD'nin nükleer güce sahip tek ülke olma sıfatıyla dünya hegemonyasını ilan etme hesapları suya düştü. Ardından soğuk savaş politikası iflas etti. Bunu izleyen süreçte sömürgeci boyunduruk parçalandı, onlarca genç ulusal devletler ortaya çıktı, kısaca, genel olarak dünyadaki güçler dengesinin emperyalizm ve uluslararası gericiliğin aleyhine değiştiren gelişmeler oldu. Ne ki o günden bu yana pek çok şey değişirken, ABD yönetimin dünya hegemonyası emelleri değişmedi ve bugün bu tehdit, somutta emperyalistlerin kendi ülkeleri de dahil olmak üzere tüm dünyayı mahvolmaya sürükleyecek ve insanlığın sadece binlerce yılda oluşturduğu bugünkü uygarlığı değil, insan türünün kendisini de ortadan kaldırabilecek bir tehlikeye dönüşmüş bulunuyor.

Nükleer tehdidin boyutları konusunda bilimadamlarının defalarca yazıp çizdiği, barış güçlerinin sayısız kereler vurguladığı örneklerden yalnız ca birisini tekrarlamak yeterli: Bir milyonluk bir şehir üstünde bir megatonluk bir bomba patladığında ilk günün sonunda 310 bin kişi ölecek, 380 bin kişiye ise acil yardım gerekecektir ki, bunu sağlamak mümkün olmayacaktır (Hiroşima'da görevli 298 tıp doktorundan 270'i, eczacı ve hemşirelerin % 80'den fazlası bombanın ilk kurbanları arasında değil miydi?). Peki ya bugün birikmiş olan 15 bin megatonluk bir nükleer potansiyelin insanlığa nasıl bir yokoluş vaad ettiğini anlamamak mümkün mü? Üstelik savaşın yalnızca bu yıkımı değil, bir nükleer savaşı izleyecek "nükleer kış"ın gezegenimizin doğal yapısını ikliminden ekolojisine ne denli tahrip edeceği de defalarcaortaya konmuşken. (Burada, bir megatonluk bombanın Hiroşima'ya atılanın 75 katı patlama gücüne sahip olduğunu da belirtelim.)

Kısaca, bundan böyle bir dünya savaşı çıkacak ise bunun "üçüncü" değil, kazananı olmayacağı için "sonuncu" dünya savaşı olacağı ortadadır. Nitekim nükleer savaşın bir kazananı olamayacağını insanlığa bu tehdidi yönelten emperyalist çevreler de çok iyi bilmekte ve dile getirmektedirler. Kaldı ki değil nükleer savaşın, nükleer silahlanmanın da kazananı olmayacağı bellidir. Sözde "Japon savaşını sona erdirmek" bahanesiyle atılan ilk bombadan, bugün uzayın militarizasyonundan başka bir şey olmayan SDI "Yıldız Savaşları" projesine uzanan ve ABD'nin dünya hegemonyası emelleri ile sürekli körüklediği nükleer silahlanmada kaydedilen tırmanış şu gerçeği vurgulamaktadır: Bugün hiçbir ülke askeri teknoloji vasıtasıyla kendi güvenliğini sağlamayı garanti edemez; bugün güvenlikten söz edilecekse ancak *kollektif* bir güvenlikten, tüm insanlığın güvenliğinden söz etmek mümkündür, bunu sağlayacak olan ise *siyasi* çözümlerdir. Bir ülkenin güvenliğinin onun askeri kapasitesine dayandığı, güvenlik düzeyinin sahip olunan silahların nicelik ve niteliğiyle belirlendiği bir anlayışın yaşadığımız nükleer çağda artık yeri yoktur. Bir başka deyişle, insanlık ya hep birlikte varolacak, ya da yok olacaktır. İnsanlığın karşı karşıya bulunduğu nükleer savaş tehdidi sosyal sistem farklılıklarına, ulusal ayrılıklara, tek tek devletlerin çıkarlarına, ya da bir bütün olarak dünyadaki irili-ufaklı çelişkilerin hiçbirine bakılmaksızın her ülkenin, her ulusun, her bireyin en başta gelen *ortak* sorunudur bugün.

Nükleer silah sisteminin öylesine kompleks biçimde merkezileştiği; savaşmanın ya da savaşmamanın veya savaşın sonucunun belirlenmesinin konvansiyonel savaşlardaki gibi geniş kitlelerin inisiyatifinde olmadığı; tüm insanlığın felaketi olacak bir nükleer savaşın bir avuç emperyalistin emrindeki generaller ve teknik uzmanlar eliyle kitlelerin iradesi dışında ve iradesine rağmen başlatılabileceği koşullarda, nükleer silahlanma durmadıkça, tersine tırmandıkça gezegenimiz üzerindeki güvensizlik bulutları büsbütün yoğunlaşacaktır. Kısaca nükleer silahlanmanın bugün vardığı boyutlarda tüm insanlığın ve tek tek ülkelerin güvenliğini sağlamanın tek yolu vardır: *Kollektif güvenliğin sağlanması.*

Ne ki bir nükleer savaşın kazanılamayacağı gerçeğini kabul etmiş görünse de emperyalizmin nükleer silahlanmadan kendiliğinden vazgeçeceğini düşünmek hayaldir. Nitekim ABD yönetimi ve NATO müttefiklerinin güya "güvenlik" adına nükleer silahlanmayı savunmaları, nükleer savaş tehdidini sürekli diri tutan "caydırıcılık" politikasında ısrar etmeleri, "sınırlı" bir nükleer savaş olasılığından söz edebilmeleri de bunu göstermektedir.

Emperyalizm bir nükleer savaşın ancak nükleer silahlanmayla önlenebileceği gibi aklı başında her insanın reddedeceği bir yaklaşımla yeni "süper" silahlar peşinde koşarak nükleer çıkmazdan kendi adına kurtulabilmeyi, kendi güvenliğini — ve karşısındakinin güvensizliğini— sağlayabilmeyi öngörmektedir. (Bu "süper" silahlar ilgili bilgileri "zamanı geldiğinde" SSCB dahil diğer ülkelerle de paylaşmaya razı olacak kadar da lütufkâr davranmaktadır, üstelik!)

Topyekun yok olma ile barış içinde yan yana var olma arasında bir üçüncü yolun bulunmadığını, içinde yaşadığımız çağda bir ülkenin "kendi" güvenliğinden değil ancak ülkelerin karşılıklı güvenliklerinin ve böylece evrensel güvenliğin sağlanmasından söz edilebileceğini vurgulayan Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkeler ise herkese eşit güvenlik temelinde uluslararası bir güvenlik sisteminin kurulması yolunda somut öneriler getirmektedirler. Bu konuda kuşku yok ki, askeri alanda nükleer ve genel silahsızlanma yolunda somut adımlar atılırken bu adımların siyasi, ekonomik ve insani ilişkiler alanlarında da pekiştirici adımlarla bütünlenmesi gerekmektedir ki, bunun sağlanması öncelikle her halkın bağımsız gelişmesi için istediği yol ve biçimleri seçme hakkına saygı göstermeyi içeriyor.

Böyle bir önerinin karşısında emperyalizmin ise günümüzde soğuk savaşı ilk soğuk savaş dönemindekileri kat be kat geride bırakan provokasyon ve propaganda biçimleri ile sürdürerek, bölge ve dünya barışını tehdit eden sıcak savaş odaklarındaki gerginliği körükleyerek, uluslararası ilişkilerde evrensel diplomasi, hukuk ve ahlâk kurallarını hiçe sayarak devlet terörizmini dış politika olarak azgınca tırmandırarak tam tersi yolda adım attığı gözleniyor. Reagan yönetiminin başa geçtiğinden bu yana izlediği saldırgan, pervasız dış politika bunun yeterince açık örneklerini sergilemektedir. Bu koşullarda, uluslararası ilişkilerde nükleer çağda artık hiçbir yeri olmayan "kaba kuvvetle çözüm" politikasının yerine bu ilişkilerin insanileştirilmesi, emperyalizmin zihinleri militaristleştirmeye yönelik girişimlerinin etkisiz kılınması doğrultusunda çaba göstermek vazgeçilmez bir önem taşıyor.

* * *

Günümüzde barış sorununun, nükleer ve diğer kitle tahrip silahlarının üretiminin böylesine dehşet verici boyutlara ulaştığı koşullarda, kapitalist ve sosyalist sistemler yan yana yaşarken, güncel uluslararası politikada çözümlenmesi gereken, uzun vadeye ertelenemeyecek bir sorun olduğunu asla göz ardı etmemek gerekiyor. Açıktır ki, insanlığın tarihi ileriye, sınıfsız topluma doğru akarken her şeyden önce insanoğlunun varolması gerekiyor, yoksa ortada ne sınıfsız toplum amacı, ne de onu kendi elleriyle kuracak olan insan toplumu kalacaktır. Bu yüzden emperyalizmin tüm insanlığa yöneltiği nükleer savaş tehdidini bertaraf etmek, bir diğer deyişle, insanlık bugün nükleer savaşa karşı barış sorununda düğümlenen ölüm-kalım savaşını kazanmak zorundadır.

İnsanoğlunun önünde başka seçenek yoktur: Nükleer silahlar kendisini yok etmeden, o nükleer silahları yok etmek zorundadır. Nükleer silahların yok edilmesiyle insanlık nükleer silahlanma öncesine dönmüş olmayacak; uluslararası ilişkilerde nükleer silahlanmanın üstesinden gelmiş olmanın gücünü ve güvenini taşıyacaktır. Buna giden yol ise kuşkusuz kitlelerin kalıcı bir dünya barışı için örgütlü mücadelesinden geçmektedir. İnsanlık tarihi ve emperyalist saldırganlığın doğrudan ve dolaylı son tezahürleri bu mücadelenin hiç de kolay olmadığını ve olmayacağını, insanlığın sürekliliğinden yana olan muazzam barış potansiyelinin örgütlü, yoğun ve topyekun bir çaba ortaya koyması gerektiğini göstermektedir. Sovyetler Birliği ve bir bütün olarak sosyalist sistemin bir yandan kapitalist ülke hükümetleriyle nükleer ve genel silahsızlanma doğrultusunda çözüm önerilerini ısrarla ve dikkatle tartışırken, esas olarak dünya halklarına hitap etmesinin nedeni de budur: Barış mücadelesinin önderi sosyalistler ise, barışın esas sahibi emekçi yığınlar ve tüm dünya halklarıdır.

Desen: Sait Günel

Basından... Basından... Basından... Basından... Basından... Basından...

Dejenerasyon, dinsel gericilik ve politik mücadele

Refik ZERENGİL

1980'lerin Türkiyesi'ne baktığımızda toplumu derinden etkileyen, sarsan en çarpıcı olgular olarak neleri görüyoruz?

Her şeyden önce, politik planda bir rejim sorunu toplumun önünde duruyor. Genel anlamda ortada bir politik çözümsüzlük bulunmakta. Toplumun ileriye doğru gitmesi için ivedi olarak demokrasinin kazanılması, temel insan haklarına, demokratik hak ve özgürlüklere saygılı, onları güvence altına alan bir rejimin kurulması hayati önem taşıyor. Buna rağmen, ülkenin politik gündemini ANAP ve onun genel başkanı belirliyor; ANAP'a karşı mücadele bu paravanı aşıp arkasındaki güçlere yönelmedikçe de, yapılan şey, halk tekerlemesiyle, "eşeğini dövmeyip, semerini dövmek"ten öteye gidemiyor; bu nedenle de, politika arenasındaki mücadele bir türlü, demokratizm ile anti-demokratizm arasındaki mücadele eksenine oturmuyor.

Ekonomik planda ise, yaşanılmakta olan derin ve kronik bunalım her geçen gün daha da artan ölçeklerde emekçilere fatura edilirken, sermaye içinde pastadan pay alma mücadelesi de kıyasıya devam ediyor; şirketler batıyor, şirketler yükseliyor, iflas ve hileli iflaslar birbirini kovalıyor, bu anarşik ekonomide kıran kırana bir vurgun ve soygun yağması devam edip gidiyor.

Çalışan geniş yığınlar için tam bir yıkımdan başka bir şey olmayan bu ekonomik keşmekeşte ve mevcut politik çözümsüzlük ortamında, esas olarak bu nedenlerden kaynaklanan, ama sonuçları itibariyle onları bile aşan vahim bir olgu daha var ki, o da insanın geçirmekte olduğu erozyon. Yozlaşma, toplumsal çürüme, kültürel dejenerasyon, ahlâki çöküş, değerler sarsıntısı ve benzeri terimlerle adlandırdığımız bu olgu doğrudan doğruya insanın, yani onu insan yapan değerlerin uğradığı tahribat ve aynı tahribatın tamamlayıcısı olan dinsel fanatizmin gemi azıya alması, dinciliğin yaygınlaşması, saldırganlaşması ilh...

Bugün Türkiye'de insan öğesinin köreltilmesi, kişinin yozlaştırılması için ellerinden gelen her şeyi yapanlan bu gayretlerini büyük bir pervasızlık ve hayasızlık içinde apaçık sürdürüyorlar. Toplumdaki insani değerleri, erdemleri yıkmak, insan bireyini sıradanlaştırmak, topluluk ruhunu, dayanışma ve yardımlaşma güdüsünü yok etmek, bireyleri birbirlerinden yalıtmak ve kişiyi kendisi egosu içine hapsetmek için insana ve onun değerlerine habire saldırıp duruyorlar.

Böylece ülkedeki ekonomik çöküntü moral çöküntü ile birleşiyor ve deyim yerindeyse bir toplumsal çöküş evresi yaşanıyor.

Bu çöküşün nedeninin kapitalist sistem olduğu muhakkak, ama böyle genel bir tespiti yapmak eskilerin mâlumu ilam dedikleri kadar abes bir söz olmaktan öteye gidemiyor. Hele hele soruna formel mantıkla bakarak "bu çöküş aslında Türkiye'de kapitalizmin iflasıdır, sosyal sistemin çöküşüdür" yollu fetvalar vermek hem boş hem de yanlış bir avuntudan başka bir şey değil. Çünkü kapitalizmin çökmüş olduğu hiçbir ülkede, kapitalist sistem kendiliğinden yıkılmamıştır. Kapitalizmin kendi mezar kazıcısını yaratması hiçbir zaman onun sonunun kendi eceliyle geleceği demek olmamıştır. Bu nedenle, Türkiye'de yaşanmakta olan ekonomik ve sosyal çöküntü kapitalizmin toplumu getirip bıraktığı bir noktadır, ama pekala görüldüğü gibi kapitalizm her şeyiyle yaşamaya devam etmektedir, kendi ekonomik egemenliğini ve politik kudretini sürdürmektedir, üstelik de insanları, geniş yığınları daha çok ezerek bunu yapmaktadır. Mevcut sosyal sistem çürümektedir ama ne yazık ki bu arada insanı da çürütmektedir.

Türkiye kapitalizmi ekonomik krize girince ilk fırsatta politik iktidarını pekiştirmek yoluna gitmiş, bunun da tek yönteminin zor'u şiddetlendirmek olduğunu bilerek bugünkü rejimini kurmuştur. Bu sayede, birkaç yıl içinde reel ücretler yarı yarıya indirilmiş, köylünün emeğinin karşılığı azaltılmış böylece tekelci sermayenin kâr oranları yükseltilmiştir. Sömürünün baskı ve şiddeti yoğunlaştırmak suretiyle artırılması politik bir olaydır. Yani tekelci sermaye iktidarı zor'unu azgınlaştırarak, daha önceden varolan, kısıtlı da olsa varolan, belli demokratik hak ve özgürlükleri de ortadan kaldırarak emekçileri politik bakımdan ezmiştir. Bu baskı ekonomik sömürünün artmasına hizmet ettiğinden, emekçi insan ekonomik bakımdan da daha çok ezilir olmuştur. Söz konusu politik ve ekonomik olguların toplum bünyesinde yarattığı yıkımlara bir de insani değerlerin uğradığı tahribat eklenince kişinin ezilmesi kat kat katmerlenmiştir. Bir başka deyişle, sermaye politik saldırısıyla ve ekonomik sömürüsüyle emekçileri kitle haline ezerken, aynı zamanda emekçilerin bireylerine, kişiliklerine olan saldırısını kültürel yozlaştırma araçlarıyla bütünleştirmiştir. Amaç, emekçi halkı organik bir topluluk olmaktan çıkarıp, tek tek bireylerin yan yana gelmesinden oluşan bir sürü haline getirmek, böylece bireyi daha kolay teslim almak, bunu sağlayınca da kitleye daha kolay boyun eğdirmektir.

Yani politik, ekonomik ve kültürel araçlarla yapılmakta olan kişiyi kişisizleştirmektir, insani değerlerin, insanca düşünme ve duyma yetisini güdükleştirmektir.

Şu halde, Türkiye'deki mevcut ekonomik, sosyal ve politik sistem toplumu bir çöküntüye getirmiştir, fakat bunu kendisinin bekâsı, kendi politik iktidarının ve dolayısıyla ekonomik egemenliğinin devamı için yapmıştır. Bunu yapabildiği için de ayakta kalabilmektedir. İnsan öğesinin bu denli tahrip edilmesi, köreltilip yokedilmeye çalışılması boşuna değildir. Çünkü göçüp gitmekte olan şey'in yıkılması, Eski'ye son verilerek yeni'nin kurulması hiçbir zaman kendiliğinden gerçekleşmez, yeni ise ancak ve ancak İnsan'la, yani insan'a ve insani değerlere sahip çıkılmasıyla kurulabilir.

Bu nedenle tarihsel olarak Yeni'yi kuracak olan sınıfsal güçler Eski'ye karşı verdikleri mücadelede, bugün ülkemizde insan öğesinin uğratılmakta olduğu erezyonu büyük bir dikkatle önemsemek zorundadırlar. Eski'ye karşı topyekün mücadelenin ancak politik alanda çözüme bağlanabileceği, yani asıl meselenin gelip bir politik iktidar sorununda düğümlenmesi gerçeği, kültürel ve ahlaki değerler bamımından insana yönelik saldırıyı önemsememeyi getirirse sonuçta Yeni'nin hangi insan malzemesiyle kazanılacağı, inşa edileceği gibi son derece ciddi bir sorunun yanıtı bilinmedik bir zamana ertelenmiş olur.

Kaldı ki, insani değerlerin yukarıda andığımız ekonomik ve politik faktörler nedeniyle geçirmekte olduğu sarsıntının hem uzun erimli politik iktidar mücadelesiyle, hem de güncel plandaki demokrasi mücadelesiyle doğrudan ve yakından bağıntısı bulunmaktadır. Topluluk ruhu köreltilmiş, topluma, topluluğa ve tek tek kendilerine olan inançları yokedilmiş, ülkenin geleceğinden umudu kesmiş, önünde hiçbir toplumsal kurtuluş umudu yokmuş gibi bir psikoza itilmiş, kendi bireyine ve ego-santrizmine kapatılmış, her şeye ve herkese karşı, dolayısıyla da kendi kendisine karşı güvensizleştirilmiş, aralarındaki bağlar gitgide zayıflatılmış dahası da erdemleri insanca olan manevi değerleri güçsüzleştirilmiş psikolojik bakımdan çökertilmiş bütün bunlarla birlikte, kişiliği ezilmiş törpülenmiş, yokedilme düzeyine indirgenmiş bireylerden oluşan kitleyle ne uzun erimli, ne de hatta kısa erimli politik mücadeleyi kazanmanın olanağı vardır.

Hele hele, söz konusu değerler sarsıntısı toplumun en ileri, en diri güçlerinin de bir bölümüne şu veya bu dozda sirayet etmişse, Yeni'nin değer ölçüleri kimilerince şu ya da bu ölçülerde sulandırılıyorsa politika yapmak adına Yeni'nin ideolojik, politik ve etik değerlerinden ödünler vermek geçer akçe sanılıyorsa, sistemin yaratmış olduğu tahribat yukarıda vurguladığımızdan da daha vahim boyutlarda demektir.

Bu nedenle, gelecek için mücadele eden güçler Yeni'nin tam merkezinde her şeyden önce İNSAN'ın bulunduğu bilincini *eksiksiz* taşımak zorundadırlar. Çünkü Yeni'nin ideolojik öğretisi de, politik yöntemleri de ve amaçladığı düzen de her şeyden önce insan içindir ve insan'la gerçekleşebilir. Karşımızdaki sınıfın ve sınıfsal güçlerin ekonomileriyle, politikalarıyla, kültürel yozlaştırma araçlarıyla işçi sınıfına ve diğer emekçi katmanlara yönelik saldırısı, sosyalizme ve sola yönelik saldırısı, demokrasiye yönelik saldırısı aynı zamanda *İnsan*'a yönelik saldırısı anlamına gelmektedir. Sadece anlamına gelmemektedir, bizatihi ve fiilen İnsan'a yönelik bir saldırı mevcuttur. Bu saldırıyı göğüslemek, etkilerini asgariye indirmek ve geri püskürtmek *salt* politik alandaki uğraşlarla mümkün değildir. Bu nedenle, Yeni'nin politik mücadelesi aynı zamanda toplumda insani değerlerin korunması, geliştirilmesi, sermaye düzeninin değer yargılarına, ahlâksızlığına ve ahlâksızlaştırma gayretlerine, insanı sıradanlaştırma girişimlerine karşı verilen mücadeleyi de içermektedir. Bu mücadeleyi en genel anlamıyla ideolojik mücadele kapsamında sayabiliriz. Bu bakımdan ideolojik mücadeleyi sadece sınıfsal gerçeklerin kavratılması, siyasal gerçeklerin açıklanması, bilimsel doğruların yaygınlaştırılıp emekçilere maledilmesi ile sınırlı görmemek gerekir. İdeolojik mücadelenin son derece önemli bir boyutu da burjuva ideolojisinin toplumda ve bireyde yarattığı tahribata, akültirizasyona karşı koymaktır.

Öte yandan, 1980'ler Türkiye'sinde; konumuz somutunda gözlenen bir başka olgu da dinciliğin teşvik edilmesidir. Sermaye bir yandan toplumdaki etik ve moral değerlere saldırarak onları aşındırırken, öte yandan doğan kültürel boşluğa dinsel gericiliği şırınga etmektedir. Sermayenin politik iktidarının gericiliği dinci gericilikle kol kola girmiştir; ve cumhuriyet tarihinin hiçbir döneminde dincilik bu denli empoze edilmemiştir. Sermaye, bir yandan insani değerleri tahrip ederek kişide manevi bir boşluk yaratırken, öte yandan dini körükleyerek kitlelere "maneviyat" sunmaktadır. Oysa dinci maneviyatta insani olan, özgürlükçü olan, demokratik olan *hiçbir şey yoktur.* Buna rağmen, kimi solcularımız dinciliğe karşı platonik gösterilere kalkışırken, kimisi de gene sol adına küçük hesaplarla reel-politiker'lik peşindedir. Böylece egemen iktidarın güttüğü politik irticanın mütemmim cüzü dinci irtica biçiminde ortaya çıkmakta, üstelik de gericiliğin önde gelen bu iki bileşeni —sanki birbirinden ayrı şeylermiş gibi— dinsel irtica kimi sol kesimlerin de bön hoşgörülerini elde edebilmektedir.

Dinciliğin gerici ve *insana aykırı* niteliğini görmemek, ister istemez onu politik bakımdan gerici görmemeyi, hatta dinci çevreleri demokratik politik güçler arasında saymayı da beraberinde getirdiği gibi, onu manipüle eden güçlerin bir ve aynı egemen mihrak olduğunu kavrayamamak sol adına esef vericidir.

Tekrar tekrar vurgulamak gerekir ki, sistemin ve rejimin yarattığı kültürel ve manevi boşluk etik ve moral değerlerin yok edilmesi, insanın köreltilmesidir; ve kalabalıkların dine doğru itilmelerinde insanca olan hiçbir şey yoktur. Aşındırılmakta, zayıflatılmakta olan insan öğesini dincilikte bulmak olanaksızdır. Dine yöneliş ve dincilik günümüz Türkiye'sinde adeta kapitalizmin "kasaba ideolojisi" haline gelmiştir ve büyük kentlerin de —kente göç olgusuyla— kasabalılaştırılması sonucunda dinsel taassup artık büyük kentlerde de yaygınlaşmaya başlamıştır.

Emekçi insan ekonomik bakımdan daha çok sömürüldükçe, politik bakımdan daha çok ezilip horlandıkça, durumundan şikayetçi oldukça bir arayış içine girmektedir. Bu aranışın sosyal ve politik bilinçlenmeye varmaması için onun karşısına din konulmaktadır; o da bütün bu olumsuzlukların "dinsizlikten" ya da "yeterince dindar olmamaktan" ileri geldiğine inanarak dinci ideolojiye sarılmaktadır. Bu açıdan dinciliğin teşvik edilmesi, egemenler açısından emekçilerin sosyal ve politik bilinçlenmesinin önüne geçirilmiş bir göz bağıdır, yanıltmacadır, koşullandırmadır. Ama dine yöneliş sadece bundan da ibaret değildir, dünyadan elini eteğini çekip kendisini ahiret işlerine veren eski zaman dervişlerinin tersine, günümüz Türkiye'sinde dine yönelenler fanatik bir şekilde ve sağcı saflarda dünyevileşmekte ve politikleşmektedirler. Böyle olunca da egemenler bu ekonomik, politik ve kültürel çöküntü ortamında emekçinin bilinçlenmesini önlemekle kalmamakta, aynı zamanda —istedikleri zaman kullanacakları— yedek bir karşıdevrim ordusunu da oluşturmaktadırlar.

Şu halde, ülkemizin ileri ve aydınlık güçleri politik arenada bugünkü gibi zayıf kaldıkça, kültürel ve manevi dejenerasyona karşı uğraşlarını politik mücadeleyle bütünleştiremedikçe, toplumda politik ve ideolojik bir alternatif haline gelemedikçe, hakim güçler, yani sistemi ve rejimi ellerinde tutanlar politik baskı ve ekonomik sömürü altında ezdikleri, horladıkları insanları dinsel taassuba iterek yanlarına çekmek sinsiliğini sürdüreceklerdir. Dinsel şartlanmalar altına giren emekçileri ise sosyal bilinçlenmeye kazanmaya olanak bulunmadığı apaçık bellidir.

Kısacası, soruna neresinden bakılırsa bakılsın, ilerici güçlere büyük görevler düşmektedir. Sosyalizm ve demokrasi mücadelesini üstlenmiş olan güçlerin politik mücadele ve buna bağlı olarak politik bilinçlendirme görevi aynı zamanda Türkiye'deki insan öğesinin uğradığı erezyonu önlemek için ideolojik ve dolayısıyla kültürel plandaki tüm araçları seferber etme zorunluluğuyla iç içedir. Politik mücadelenin güçlenmesi, yığınsallaşması insani değerlerin uğradığı tahribatı ve onun etkilerini azaltmayı kolaylaştıracaktır, bu yıkımın asgariye indirilmesi ise emekçi kitlelerde politik bilinçlenme ve örgütlenme için daha elverişli koşulları doğuracaktır.

YENİ DÜŞÜN 500 LİRA AYLIK DERGİ *Ağustos 1987*

Güngör Uras Türkiye burjuvazisinin "parlak beyin"lerinden birisi. Kapitalizmin en hararetli savunucularından. Üstelik de ***amerikanvari*** *bir kapitalist düzenden yana. Bir başka değişle devlet tekelci kapitalizminin Türkiye'de de dört dörtlük işlerliğe kavuşmasını istiyor. Zaten bir süre TÜSİAD'ın genel sekreterliğini yapmış olması da bu niteliklerini pekiştiriyor.*

G. Uras uzunca bir süredir Dünya Ekonomi-Politika gazetesinde, Tevfik Güngör imzasıyla köşe yazıları yazıyor. Kimi zaman ilginç konulara el atıyor. Son günlerdeki yazılarında Türkiye sanayiinin bazı imalat kollarındaki aksaklıklara ve ihmallere dikkati çekti. Bütün bunları "tüketiciyi koruma" esprisi ile ele aldı. "Batı"da bu alanda kurumlaşma bir hayli gelişkin olduğuna göre Türkiye'de de neden olmasındı?

G. Uras'ın yazıları iş çevrelerinde adeta kıyamet alameti sayıldı. Öyle şamata koparıldı ki Uras bile şaşırdı. Oysa ortada şaşacak bir durum yoktu. Çünkü Türkiye burjuvasizi sadece lafta "batılı" idi. Tekelci zümre için kapitalizmle ***vurgunculuk*** *eş anlamlıydı. Ve vurgun olgusuna değinen kim olursa olsun hesabı görülmeliydi; bu aralarından birisi ise afaroz edilmeliydi.*

G. Uras yazılarına kopartılan şamatalara yine köşesinde ilginç bir yazıyla cevap verdi. Biz yıllardır bir gerçeğin, Türkiye burjuvazisinin aç gözlülüğünün ve hödüklüğünün altını çizeriz. Hakkını vermek gerekir ki, G. Uras, burjuvazinin "elit" tabakasının mensuplarından birisi olarak, söz konusu yazıda aynı şeyi çok veciz ve ibret verici bir şekilde başarmış. Solcuların burjuvaziyi tahlilde artık yalnız olmadıklarını göstermek amacıyla G. Uras'ın yazısını iktibas ediyoruz.

Özür dilerim

Özür dilerim.

Ben geçen hafta bir hata yaptım. Suç işledim. Türkiye'deki elli milyon tüketicinin bazı sorunlarını kağıda dökmeye çalıştım.

Yerli otomotiv sanayiinde ve seramik sanayiinde yapım hataları olduğu şüphesini yaratabilecek yazılar yazdım.

Bu tip yazıların AET'ye girmeye, dış pazarlarda her türlü rekabete hazır bazı milli firmalarımızın başarılarını engellemeye çalışan iç ve dış düşmanlara ne ölçüde yardımcı olacağını düşünemedim.

Bizim otomotiv sanayii ürünlerimiz çok iyidir. Kul hata yapar, bizim otomotiv sanayiimiz hata yapmaz. Bizim otomobillerin tamponları çok kuvvetlidir. Bizim otomobillerin emniyet kemerleri çok güçlüdür. Bizim otomobillerin saçları paslanmaz. Bizim otomobiller çok az benzin yakar.

Bizim otomobiller, Amerikan otomobillerinden bile iyidir. Amerikan otomobil sanayicileri mallarının ne kadar kötü olduğunu bildiklerinden, arada sırada üretim hatalı malları piyasadan toplarlar. Ürettikleri otomobillerde yapım hatasına karşı iki yıla ve yüz bin mile kadar uzayan garantiler verirler. Çünkü onlar kötü mal yapar. Biz iyi mal yaparız. Bizde bu tip garantilere gerek yoktur.

Bizim seramikler kalite ve fiyat bakımından dünyanın en iyi seramikleridir.

Muhtemelen amcamın oğlu otomotiv işine, muhtemelen teyzemin damadı seramik yatırımına başlayacağından, onların ileride yapacağı işlere yardım etmek psikolojisi altında, rakiplerini kıracak yazılar yazmış olabileceğimi düşünüyorum.

Şimdi görüyorum, başkalarına nasıl alet olmuşum.

Bunu yapmamalı idim.

Yazdıklarımın "tüketicinin menfaati ile de ilgili olmadığını açık seçik anlamış bulunuyorum". Aksi halde hergün tüketiciyi nasıl koruruz diye sohbet ettiğimiz bazı yazar arkadaşlarım "yazdıklarımın doğru olup olmadığı tartışmasını yapacak yerde" benim kimin menfaati uğruna yazı yazdığımı manşete çıkarmazlardı.

Yaptığım hatayı şimdi anlıyorum. Bundan sonra yerli otomotiv firmaları bana otomobil satmayacak. Sahipleri beni davetlerine çağırmayacak. Bu cezaları hak ettim.

Benim vazifem sadece üreticinin sorunlarını dile getirmek, üreticinin başarılarını sergilemektir. Bunu unutup, tüketicinin sorunlarından da söz etmek gafletinde bulundum.

Üretici hata yapmaz.

Hatayı tüketicinin sorunlarından söz etmeye kalkan yazar yapar.

Böyleleri cezalandırılmalıdır.

Yaptıklarım için özür dilerim.

Bir daha yapmam.

TEVFİK GÜNGÖR

Dünya, 17 Ağustos 1987

Basından... Basından... Basından... Basından... Basından... Basından...

Ahmet Kaçmaz'ın Milliyet gazetesinde yayınlanan röportajı

Milliyet gazetesinin 4-5 Ağustos tarihli nüshalarında TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz'la yapılan bir röportaj yayınlandı. Ne ki röportaj, yer yer Kaçmaz'ın cevaplarının anlamını hatırı sayılır ölçüde zedeleyecek biçimde kesilerek yayınlandı. Aşağıda Ahmet Kaçmaz'ın bu konudaki açıklaması (Milliyet tarafından yayınlanacağı belirtilerek istenen bu açıklama gazetemiz baskıya girdiği sırada henüz yayınlanmamıştı) ve Kaçmaz'ın cevaplarında kesinti yapılan bölümlerin orijinalini yayınlıyoruz. Milliyet gazetesi tarafından yayınlanmayan bölümler italik olarak verilmiştir.

SORU— "Türkiye'de solun geleceği nedir? Son zamanlarda ortaya çıkan partileşme hareketleri ve yurtdışındaki çalışmalar hakkında ne düşünüyorsunuz? TİP'in TKP ile giriştiği söylenen birlik çalışmaları için ne diyorsunuz?"

KAÇMAZ—"Türkiye'nin bir geleceği varsa, o da soldadır. Yani Türkiye'nin geleceği ile solun geleceği hemen hemen özdeşleşmiştir. Bu benim ya da solcuların sübjektif eğilimlerinden bağımsız, objektif bir gerçekliktir. Dolayısıyla da Türkiye sol hareketinin parlak bir geleceği vardır. Tabii bu **'parlak gelecek'** kendiliğinden oluşacak değildir. Bu geleceği mutlaka inşa etmek gerekir ve toplumsal misyon da bize, solculara düşüyor.

Bence sol hareketin başlıca eksikliklerinden birisi, yeterince toplumsallaşmamış, yani emekçi kitleler arasında gereği kadar yaygınlaşmış ve kökleşmiş olmaması. Aralarındaki ideolojik ve politik farklılıklara rağmen sol güçler, genel hatlarıyla sömürüden ve baskıdan arındırılmış bir dünyanın peşinde, bu uğurda mücadele veriyor. Sömürüden ve baskıdan kurtulmak ise sömürülenlerin ve baskı altında tutulanların, yani işçilerin, diğer emekçi insanların, tek kelimeyle geniş yığınların yararına. O halde sömürünün ve baskının toplumdan kovulabilmesi için ilk başta bu olumsuzluklardan kurtulacakların davranmaları, kendi toplumsal —ve bu toplumsallığın çerçevesinde bireysel— kurtuluşları için mücadeleye omuz vermeleri gerekir. Sömürüden ve baskıdan arındırılmış düzene ise sosyalizm adı verildiği biliniyor. İşte günümüz şartlarında ben işçilerin, emekçi halkın sosyalizm davasına kazanılmasına hayati önem veriyorum ve sol partinin de böylesi bir işlevi olmasını zorunlu görüyorum. Türkiye'nin geleceği sosyalizmde ise, emekçi halk sosyalizm mücadelesine yığınsal boyutlarda katılmadıkça, bu geleceğe erişmemiz mümkün olamaz.

Türkiye'de sosyal demokrasiden daha solda yasal bir parti oluşturulması girişimlerini bu açıdan olumlu buluyorum. Sol hareketler, sol bir partiye omuz verecek solcular arasında ideolojik ve politik nüanslar var. Ama bence bu farklı görüşler, sol bir partinin çatısı altında birbireriyle olumlu ve yapıcı bir etkileşim içinde, pekâla biraraya gelebilirler. **'Gelebilirler'**den öteye, tek tek sol hareketlerin her biri ve sol hareketin bütünü için günümüz şartlarında en geçerli ve en yararlı olanı da böylesidir. Dünyaya bakış açısı, özellikle varolan sosyalizmi değerlendiriş tarzı bakımından, aralarındaki ideolojik farklılık biraraya gelinmesini imkansız kılacak kadar büyük olanlar ise kuşkusuz aynı çatı altında toplanamazlar. Nitekim, fiiliyatta gerçekleşen de budur.

*Şu anda emekçi halkın en hayati ihtiyacı demokratik hak ve özgürlüklerdir. Yarı aç yarı tok yaşayan, "ayın sonunu nasıl getireceğim?" diye helâk olan milyonlarca insan için demokratik hak ve özgürlükler ilk bakışta fazla bir anlam ifade etmiyormuş gibi gözükebilir. Ne var ki demokratik hak ve özgürlükler olmadıkça da, emekçi hem ekmeğinden yoksun kalıyor, hem de işinden. Yani çalışan insanın yeterince yiyip, içip barınabilmesi için öncelikle **hür** olması, demokratik hak ve özgürlüklere sahip olması gerekiyor. Ki böylece sesini yükseltip iş isteyebilsin, ekmek isteyebilsin, işini ve ekmeğini savunabilsin. Demokratik hak ve özgürlüklerin önemi burada. Solcuların güncel demokratik talepler ve görevler etrafında ortak bir tutum benimsemeleri de, yine bu yüzden.*

Ancak demokratik hak ve özgürlüklerin savunulmasıyla mesele bitmiyor. Başta da belirttiğim gibi işçilerin, emekçilerin sosyalizm davasına kazanılması gerekiyor. Emekçi halk için demokrasi mücadelesi ve sosyalizm mücadelesini birbirine bağlamak zorunluluğu var. Çünkü kendisinden başka efendinin bulunmayacağı, sadece kendisinin efendi olacağı sosyalist düzen, emekçinin kendi öz dünyası. Emekçi, sonunda böylesi bir hedefe ulaşacağının ne kadar bilincinde olursa, demokratik hak ve özgürlüklerini kazanmak için de o ölçüde azimli, kararlı ve istekli davranacaktır. *Sosyalizmin genel hatlarıyla propagandasını zorunlu kılan da budur. Kısacası, demokratik hak ve özgürlükler mücadelesinin yığınsal boyutlarda geliştirilip, güçlendirilmesi için emekçi halkın aynı zamanda sosyalizm davasına kazanılması gerekiyor. İşte sol parti, bu asgari müşterekleri paylaşan tüm solcuların partisi olabilir ve olmalıdır da.*

TİP ile TKP'nin birleşmeleri çalışmalarının hangi aşamada olduğunu, tarafların resmen açıkladıkları kadar biliyorum. Bu çalışmalarla TSİP'in bir ilgisi olmadı.

Biz TSİP'in kurulmasından bu yana işçi sınıfının bilimsel ideolojisini kendine kılavuz edinenlerin birliğini savunduk, bu uğurda çaba sarfettik, olumlu ve yapıcı bir politika izledik. Hâlâ da aynı tutumu sürdürüyoruz. Böylesi bir birlik politikası çerçevesinde somut girişimlerimiz oldu. Ne ki bizden kaynaklanmayan nedenler yüzünden olumlu sonuçlara varılamadı. Ancak inanıyoruz ki, işçi sınıfının doğasındaki birlik, onun birliğe olan ihtiyacı ve yatkınlığı, siyasi hareketin de birliğini er-geç sağlayacaktır.

SORU— "Türkiye'nin önümüzdeki dönem muhtemel siyasi gelişmeleri ne olabilir, sosyal demokrasinin durumunu nasıl görüyorsunuz?"

KAÇMAZ— "Önce 6 Eylül'de yapılacak referandum var. Türkiye'de demokrasinin bizzat kendisi yasak iken, Anayasa başlı başına bir yasaklar manzumesiyken, onun geçici bir maddesinin kalkıp kalkmamasının halk oyuna sunulması bir kara mizah örneği. Gene de keyfi bir yasağın kalkmasına **"evet"** demenin azımsanmayacak bir anlamı var. Referandum, Anayasa'nın tümüne, diğer bütün antidemokratik kanunlara **hayır** demenin bir manivelası haline getirilebilir. Daha sonra seçimler var. Şimdiden görünen, seçimlerden sonra muhafazakâr hükümetlerin bir süre daha iş başında olacakları.

"Böylesi bir gelecek emekçi halkın çıkarlarıyla taban tabana zıt. Dolayısıyla önümüzdeki sürece müdahale etmek, onu olabildiğince çalışan insanların çıkarları doğrultusunda değiştirmek büyük önem taşıyor. Burada da, bizlere, Türkiye soluna görev düşüyor. Her türlü imkandan yararlanarak emekçi halkın güncel ve acil taleplerinin savunulması, bunun için de kitlelerin demokratik hak ve özgürlükler mücadelesine aktif olarak katılımının sağlanması gerekiyor.

Bütün bunların üstesinden gelinebilmesi için yasal imkanların sonuna kadar değerlendirilmesi şart. İşte sol partinin önemi buradan kaynaklanıyor. Tabii sol parti tek araç değil. Sendikalar başta olmak üzere demokratik hak ve özgürlükler mücadelesini geliştirmenin başka alanları, başka imkanları da var.

"Teorik planda, sosyal demokrasinin geri ve bağımlı kapitalist ülkelerde fazla bir şansı olmadığı söylenir. Doğrudur da. Çünkü sosyal demokrasi, klasik anlamda işçi aristokrasisinin rejimidir. Yeterince güçlü bir işçi aristokrasisinin oluşup yaşayabilmesine, geri ve bağımlı bir kapitalist ülkenin şartları elvermez.

"Teoride böyledir ama, pratikte sosyal demokrasi, kapitalizmden şu veya bu ölçüde zarar gören küçük burjuva yığınlardan, ara tabakalardan gördüğü destekle toplumda güçlü bir siyasi akım oluşturabilir. Hatta Portekiz ve Yunanistan'da örnekleri görüldüğü gibi zaman zaman hükümet bile kurabilirler.

"Türkiye'de sosyal demokrasinin böyle bir şansı var mı?

"Sanmıyorum. Sosyal demokrasi bir yandan emekçi halka vaatlerde bulunurken, bir yandan da sermaye sınıfını kolluyor. Bu, kapitalizmi reformlarla sürdürme politikasının kaçınılmaz sonucu. Oysa emekçilere yapılan vaatlerin yerine getirilebilmesi için, örneğin mevcut gelir dağılımına radikal ölçülerle müdahale edilmesi lazım. Bunun da yolu köklü bir vergi reformundan, yüksek gelirlerin büyük oranlarda vergilendirilmesinden geçiyor. Türkiye'de hiçbir sosyal demokrat parti ***kendi başına*** *buna kolay kolay cesaret edemez. Kısacası hem emekçilerin, hem de sömürücü sınıf ve tabakaların ikisine birden yaranmayı imkansız kılan Türkiye'nin şartları, sosyal demokrasinin en büyük açmazıdır.*

"Böyle de olsa günümüz Türkiye'sinde sosyal demokrasinin toplumsal bir yeri var. Sosyal demokrasi, demokrasi mücadelesinde kararlı ve tutarlı davranabildiği, bu mücadelede sol ile işbirliği yapmayı benimsediği ölçüde demokratik hak ve özgürlüklerin kazanılmasında kendine düşeni yerine getirebilir.

"NATO'dan çıkmak" konusuna ilişkin sorunun (ki baskıda sorunun kendisi de konmamış) cevabında:

"Türkiye solu, Türkiye'nin bağımsızlığını kıskançlıkla savunmuştur, savunacaktır da. Çünkü solcu olabilmenin en ilk gereklerinden birisi emperyalizme karşı olmaktır, emperyalizme bağımlılığa sonuna kadar karşı çıkmaktır. NATO'ya girdikten sonra Türkiye'nin emperyalizme bağımlılığı daha bir pekiştiğine göre NATO'dan çıkmak, solun propagandasının en birincil maddelerinden biridir. *Üstelik NATO dünya sosyalist sistemini kuşatmayı amaçlayan bir **saldırı** antlaşmasıdır. Bu nedenle Türkiye sosyalistleri NATO'dan çıkmanın iki kere savunucusudurlar.*

*NATO'dan ayrılmanın solun iktidar programının ana maddelerinden birisi olması, bu konuda asla taviz verilmeyeceği anlamına gelmez. Şartların gelişmesi sonucu ülkemizde demokrasi güçlerinin işbirliği yapmaları imkanı ortaya çıkabilir. Böyle bir durumda sol ile sosyal demokrasinin, iktidarı hedefleyen ortak bir program, diyelim geçici bir demokratik hükümet programı, bir koalisyon programı hazırlamaları gündeme gelebilir. İşte böylesi **özgül** durumlarda solcular NATO'dan ayrılmayı dayatmazlar. Sosyal demokratlar da NATO'dan çıkmanın yararını anlamışlarsa ne âlâ. Aksi halde solcular NATO ile bağları mümkün olduğunca gevşetecek politikalara karşı tarafı ikna etmeyi seçerler, ama NATO'dan çıkılmadığı gerekçesiyle ortaklığı bozmazlar.*

*Tabii böylesi, solcuların NATO'dan ayrılma hedeflerinden vazgeçtikleri anlamına hiç gelmez. Solcular kendi **bağımsız** politikalarının gereği olarak NATO'dan ayrılmayı, bu ortaklık sürerken de savunurlar ve buna ilişkin görevleri yerine getirirler. Ve tek başlarına iktidar olduklarında da, daha birinci gün Türkiye'nin NATO'dan ayrıldığını ilan ederler.*

SORU— "Sovyetler Birliği'nde Gorbaçov'un işbaşına gelmesiyle ortaya çıkan 'açıklık' ve 'yeniden yapılanma' politikalarının dünya siyasetine ve Türkiye'ye etkileri ne olabilir?"

KAÇMAZ— "İnsanoğlunun bin yıllardır süregelen serüveni sosyalizme doğru evrimleşiyor. Gelecek sosyalizmin. Bunda en ufak kuşku yok. Ancak bu evrim otomatiğe bağlanmış bir şekilde, tıkır tıkır işleyen saat misali gerçekleşmiyor. Durgunluk dönemleri oluyor, onları sıçramalar izliyor ve ilh... İşte Sovyetler'deki **açıklık** ve **yeniden yapılanma** atılımını bu sıçramalardan birisi olarak görüyorum.

"1917 Ekim Devrimi'ni gerçekleştirenler, bir süre, öteki gelişkin kapitalist ülkelerde de devrimin geleceğini beklediler; o ülkelerin proletaryalarının sosyalizmin kurulmasında öncülüğü yapacağını umdular. Bu gerçekleşmedi. Ve gelişkin kapitalist ülkeler bu gün de güçlü bir şekilde varlıklarını sürdürüyorlar. Bilimsel-teknolojik devrimin sağladığı imkanlar başta olmak üzere bunun çeşitli nedenleri var.

"Buna karşılık sosyalist sistem de hızla gelişti. Ancak hem başlangıçtaki açığın büyüklüğü nedeniyle, hem de daha başka sayısız handikaplar yüzünden aradaki farkın kapatılması kolay olmuyor. Bu nedenle **'Batı'** ekonomik planda sosyalist sistemden daha refahlı görünümünü koruyor. Ayrıca emperyalizm, dünyanın sosyalist ülkeler dışındaki geniş kesiminde, iletişim araçları üzerindeki tekelci hegemonyasına dayanarak, sıradan insanların beynini antikomünizmle ve antisovyetizmle yıkıyor.

İşte Sovyetler'deki yeni atılımın dünyadaki en önemli etkisi, bence bu alanlarda olacak. Sosyalist demokrasinin ve sosyalist toplum sisteminin kapitalizme kıyasla çok büyük avantajları var. Sosyalizmde, hem ekonomiyi kapitalist pazarın anarşisinden ve dolayısıyla bunun yol açtığı kayıplardan kurtarıp halkın artan ihtiyaçları doğrultusunda rasyonel bir şekilde yönlendirme imkanı var, hem de en önemlisi çalışan insanın enerjisini onu bilinçli ve gönüllü katılımıyla en yaratıcı bir şekilde seferber etmek mümkün. Bunlar sağlanabildiği ölçüde Sovyet toplumunun ve diğer sosyalist ülkelerin hızlı bir toplumsal gelişmeyi gerçekleştireceklerine şahit olacağız. *Böylece bir yandan antikomünist ve antisovyetik propagandanın etkinliği kırılacağı gibi öte yandan da sosyalist demokrasi, kapitalist ülkelerin işçilerinin, çalışan insanlarının gerçekten cazibesini çekebilen, yaşanılası bir örnek oluşturabilecek.*

Tabii bütün bunların bugünden yarına gerçekleşeceğini sanmamak lazım. Çünkü nazari planda doğru olan her şey uygulamada, gelip insan malzemesine dayanıyor. Sosyalizmin insanı, çeşitli hasletlerine rağmen gene de henüz yarının insanı, yani kollektif mülkiyetin içinde bireysel sahiplenmenin sırrını kavramış, dolayısıyla yabancılaşmaktan kurtulmuş insan olmaktan bir hayli uzak. Ama böylesi insanı, o insanlardan oluşan toplumu yaratmanın da sosyalist demokrasiden başka yolu yok.

SORU— "Türkiye'nin geleceğine ilişkin görüşleriniz nasıl?"

KAÇMAZ— "Önce de söyledim. Türkiye'nin geleceği sosyalizmde. Çünkü kapitalizm yıllardır Türkiye'nin önünü açamıyor, geri ve emperyalizme bağımlı kapitalist ekonomi sonu gelmez bir kriz içinde.

"Türkiye kapitalizminin açmazının en tipik, en çarpıcı göstergelerinden birisi, sermaye sahibi sınıfın yatırımlar konusundaki tutumu. Duyarız, iş adamları kaynak yetersizliğinden ötürü yatırım yapamadıkları için ağlaşır dururlar. Oysa basit bir hesap durumun böyle olmadığını ortaya koyuyor:

"1985 yılında Türkiye'de toplam özel harcanabilir gelir 22768.5 milyar TL olarak gerçekleşmiş. Bunun 20224.7 milyarı özel tüketime, 2543.8 milyarı da özel tasarrufa gitmiş.[1]

"Mevcut verilere göre 1985'te Türkiye'de toplam gelirin tahminen yarısı toplumun en varlıklı kesimini oluşturan yaklaşık 1 milyon ailenin eline geçmiş.

Şimdi vicdan sahibi herkes, 1985 yılında bu gelirin yarısıyla —ki bunlar büyük çoğunluğuyla kira da ödemezler— refah içinde yaşanabidiğini kabul eder. Şayet böyle olsaydı 1985'te sadece bu kesimin toplam özel tasarrufu 5384.5 milyar TL. olarak gerçekleşecekti. Oysa gördük, sadece bu kesiminki değil, nüfusun tümünün toplam özel tasarrufu 1985'te sadece 2503.8 milyar TL. olmuş. Yani bir başka deyişle en varlıklı 1 milyon aile 1985'te ellerine geçenin yarısını harcamakla yetinselerdi —toplam özel tasarrufun tümü bu ailelerden gelmiş olsaydı dahi— özel yatırımların toplamının iki katından daha fazlaya çıkarılması mümkündü.

"Bütün bunlar ne anlama gelir? Şu anlama gelir ki, sermaye sahibi sınıfın bizzat kendisi, yine kendisinin kontrolündeki bu düzene **güvenmiyor**, bu gidişte yine kendisi için bir **istikbal** görmüyor. Onun için de eline geçeni har vurup harman savuruyor, gereksiz ve lüks tüketime alabildiğine hız veriyor, parayı kıymetli madenlere, mücevherata, gayrimenkule yatırıyor veya dövize çevirip yurtdışına kaçırıyor. Basite indirgemek amacıyla yukarıda kaba hatlarıyla verdiğim hesaplamanın başka bir açıklaması olamaz.

"Eğer böyleyse, yani bir düzenin egemenleri ve başlıca sahipleri o düzenden umudu kesmişlerse o düzenin sonu kesinkes gelmiş demektir. İşte Türkiye'nin kurtuluşunun emekçi hakın elinde olmasının maddi temeli de buradan kaynaklanıyor. Çünkü burjuvazinin yapamadığını yapabilecek, yaratılan değerleri, kendisinin refahı için değer yaratmak üzere, mümkün olabilecek en büyük oranlarda yeniden üretime sevkedebilecek biricik güç ancak ve ancak işçi sınıfının öncülüğündeki emekçi halktır.

Türkiye kapitalizminin sıfırı tükettiği böylesine açık. Ancak bu, akşamdan sabaha mevcut düzenin değiştirilebileceği anlamına gelmiyor. Çünkü değişmek için değiştirecek olanların da **hazırlanmaları**, bu değişikliği gerçekleştirebilecek güce ve olgunluğa erişmeleri lazım. Bunun da yolu emekçilerin yığınsal boyutlarda kollarını sıvamalarından, kendi davalarına sahip çıkmalarından, günümüz özelinde demokratik hak ve özgürlükler mücadelesini yükseltmelerinden geçiyor."

([1]) Bu örnekteki veriler TÜSİAD'ın, "1986 Yılına Girerken Türk Ekonomisi" broşüründen alındı.

18 Ağustos 1987

Sayın Koray Düzgören,

Benimle yaptığınız röportajla ilgili olarak birkaç noktaya değinmek istiyorum.

Gazeteniz bizleri "kaçak" nitelemesiyle takdim etti. Ben "kaçak" değilim ve hiçbir zaman da olmadım. Demokrasi güçlerinin mücadelesine, emekçi halkımızın davasına azami katkıyı bu şekilde yerine getirebildiğim için yurtdışındayım. Bu gerçeği gören Avrupa'lı demokratların bir teki bile bana ve benim durumumda olanlara "kaçak" olarak bakmıyor. Nasıl ki bir Papandreau, bir Carillo, bir Cunhal, bir Gonzales, "kaçak" olarak görülmedilerse.

*Aynı şekilde **röportaj yapılan** bir kimseyi tahkir edici, küçük düşürücü sıfatlar kullanmanın gazetecilikle bağdaşabileceği kanısında değilim.*

Ayrıca cevaplarımın orijinallerinden yapılmasını istediğiniz kesintileri, aynen yerine getirdim. Buna rağmen bana danışılmaksızın, toplam yaklaşık bir buçuk sayfayı bulan, altı ayrı yerde kesinti yapılmış olduğunu hayretle gördüm. Öyle ki kimi yerde demek istediklerimin özü kaybolmuş, bazı cevaplar yarım kalmış, hele son soruda cevabın rasyoneli çıkarıldığı için anlam kaybolmuş.

Saygılarımla,

Ahmet Kaçmaz

Cezaevlerindeki açlık grevleri ve annelerin direnişi Türkiye'ye yayıldı

"Çocuklarımızı öldürtmeyeceğiz"

Oğlu Enver Tağaç Bursa Cezaevinde yatan Erzurumlu Gülşah Tağaç, üç sene öncesine kadar bu kadar aktif bir biçimde sokağa çıkacağını rüyasında görse inanmazdı. 18 yaşında hapse giren Enver Tağaç 36 yıla mahkûm olmuştu. Beş çocuğu olan Gülşah Tağaç, daha önce de böyle şeyleri duyar ve üzülürdü. Fakat kendi oğlu için bile olsa polisle jandarmayla çatışmaya gireceği, "bir köylü kadını" olarak aklına gelmezdi. Siirt'ten İstanbul'a göçen Mesude Tatlav da Gülşah Tağaç'tan farklı değildi. 28 yaşında idama mahkum oğlu Erdoğan Tatlav 7 yıldır hapiste. Babası, Erdoğan iki yaşındayken ölünce, annesi oğlunu alıp İstanbul'a gelmiş ve liseyi okutmuştu. "Oğlum tutuklanıncaya kadar neredeyse 15 yıl Fındıkzade semtinin dışına çıkmamıştım." Gerçi Erdoğan'ın annesi o zamana kadar Fındıkzade'nin dışına pek çıkmamıştı ama oğlu içeri alındıktan sonra şube şube, avukat avukat ve hapishane hapishane dolaşmaktan perişan olmuştu.

1983 yılında bir gün duruşmadan çıkarılan çocuğuna ötekilerle birlikte kıyasıya dayak atıldığını görünce dayanamayacak ve müdahale edecekti. Sonuçta tutuklanıp Metris'e konacaktı. Mesude Ana belki Fındıkzade'den Kadıköy'e nasıl gidileceğini öğrenmemişti ama, yasa ve insanlık dışı muameleye maruz kalan oğlu için neler yapabileceğini öğrenmekte hiç zorlanmamıştı.

Zaten zorluklar hiçbir anneyi yıldıramamıştı. Gaziantep cezaevinde yatan Cemal Toksoy'un annesi Ankara Tuzluçayır'dan Emine Toksoy anlatıyor: "Açlık grevine katılmayıp da ne yapaydım. İçeride onları, dışarıda bizi ölüme yollamak için uğraşıyorlar. Ondan bundan borç alıp Gaziantep'e Cemal'imi görmeye gidiyorum. Götürdüklerimizi almıyorlar, gözümüzün önünde çöpe alıyorlar. Biz de insanız, bize niye böyle davranıyorlar?"

Ama 10 çocuk annesi Emine Toksoy ne yapıp ne ediyor, emekli bekçi olan kocasının üç ayda 180 bin lira maaşıyla hem içerdeki, hem dışardaki çocuklarına, bütün bitkinliğine rağmen yetişmeye çalışıyordu.

....

Hiç okula gitmemişti Sabiha Kınacı. Okumayı yazmayı çocukları ilkokula giderken onlarla birlikte sökmüştü. Eskiden çok titiz bir ev hanımıydı. Elinden her iş gelirdi. İşlediği güzel nakışları gören parmağını ısırırdı. Şimdilerde, yani tam 63 yaşında hapishane kapılarında oğlu için koşuşturup duruyor ve tıpkı eskiden yaptığı nakışlar kadar güzel şiirleri oğlu için yazıyor. ..... Kendisi, öteki bütün anneler gibi her türlü zorluğu, hatta ölümü göze almıştı ama, bir tek isteği vardı: "Çocuğuma, çocuklara kötü, haysiyet kırıcı davranıp onları her an öldürmeye çalışmasınlar."

....

Çocuğunun uğradığı haksızlıklar Mesude Demirel'in de bilincinde hızlı bir değişime yolaçıyordu. 1984 yılı geldiğinde artık aktif bir mahkûm yakınıydı. ..... Gazeteleri, dergileri didik didik okuyordu.

Yeni Gündem
Sayı 76, 16-22 Ağustos 1987



-16-

Vladimir İlyiç'in bir insanla arasındaki ilişkinin niteliği, bir kimseye ne denli yakın olacağını, o kimsenin esas fikri, yani devrimci savaşa katılımı ve davaya duyduğu ilgi belirlerdi. *"Tartışmalar, fikir ve görüş tartışmaları olmaksızın hareket olmaz, işçi hareketi de olmaz"*[1] diye yazmıştı. Ne denli sert ve karşıtlarıyla ne denli uzlaşmaz olursa olsun, Vladimir İlyiç kişilikle ilgili her şeyi her zaman bu fikir mücadelesinden ayrı tutardı.

Vladimir İlyiç'i daha iyi karakterize eden bir başka ana çizgi de onun *kitlelerle olan ilişkisiydi.* Vladimir İlyiç'in kitlelerin nabzını anlama konusunda özel bir yeteneği vardı. Kitleler onu çekiyordu, onlarla hep sıkı ilişki içinde bulunurdu. Daha ilk gençlik yıllarında, kitlelere ilgi duymaya başlamıştı. Önceden de belirttiğim gibi, Kazan ve Samara'da, sonraları Sibirya'da taşrada yaşadığı sırada kitlelerle olan ilişkisi de özellik taşıyordu. İşçilerin hayatını, günlük yaşamını oluşturan her detayla ilgileniyor, devrimci propaganda yaparken işçilere en iyi şekilde yaklaşabilmek amacıyla nasıl davranılacağını bulmak için tek tek çizgilerden hareketle işçi yaşantısının tümünü kavramaya uğraşıyordu.

Vladimir İlyiç'in siyasi çalışma grubunda, teori ve pratik arasındaki bağ ayrı bir özellik teşkil ediyordu. İşçilerle konuşurken ya da onlar için bir yazı kaleme alırken, hep onların kendisini anlayabilecekleri bir ifade tarzı kullanırdı. *"Emeğin Kurtuluşu"* grubu üyeleri, Lenin'in *"Para Cezalarına İlişkin Yasaya Açıklamalar"* adlı broşürü üzerine övgü belirttiklerinde Vladimir İlyiç onlara cevap olarak, Plehanov ve Akselrod'un kendisinin işçiler için edebiyat denemeleri hakkındaki övücü değerlendirmelerinden "olağanüstü cesaret" aldığını yazmıştı. "İşçiler için yazabilme olanağına kavuşmak kadar başka hiç bir şeyi bu kadar arzulamadım, hiç bir şeyin özlemini bu denli çekmedim" diye yazmıştı.[2] Ve bir defasında Clara Zetkin'e, bir konuşma yaparken dinleyicilerinin hep işçiler ve köylüler olduğunu düşündüğünü belirtmişti: "Ben onlar tarafından anlaşılmak istiyorum. Bir komünist nerede konuşma yaparsa yapsın hep işçileri düşünmek, onlar için konuşma yapmak zorundadır."[3]

Yurtdışında sürgündeyken Vladimir İlyiç kitlelerden uzak kaldığından dolayı çok acı çekti. O devirden kalma mektuplarında Rusya'da çalışan yoldaşlardan sürekli olarak işçilere yurtdışı organına yazmaları için daha fazla imkan vermelerini istiyor ve bunu da yalnızca yayınlamak amacıyla değil, yurtdışında kitlelerden ayrı yaşayan parti yazarları onlarla olan bağlantıyı kaybetmesinler, böylelikle de bu yazarlar kitlelerin neye ihtiyaç duyduklarını, nasıl yaşadıklarını ve nasıl savaştıklarını doğrudan öğrenebilsinler diye gerekli görüyordu.[4]

Bu mektuplarında, "hiç olmazsa arada bir işçilerle yapılan detaylı konuşmaların doğrudan anlatımını yapmalarını" rica ediyordu, "siyasi çalışma grubunda ne üzerinde konuşuluyor? Hangi yakınlamalar getiriliyor? Hangi anlaşılmayan meseleler, talepler var? Ayrıntılı konuşmaların konuları? vs."[5] Yerel bir parti görevlisi yurtdışına geldiğinde Vladimir İlyiç kelimenin tam anlamıyla vantuz gibi ona yapışıyor ve bir dizi özel soruyla Rusya'da işçilerin moralinin nasıl olduğunu ortaya çıkarmaya çalışıyor, böylesi sorgulamalardan çok şey öğreniyordu. İşçi kitleleri ve onların yaratıcı gücüne inancı sonsuzdu.

Devrim Vladimir İlyiç'e işçiler üzerinde etkide bulunabilmek için müthiş imkanlar verdi. Onunla devrimci kitleler arasında ayrılmaz bir birlik oluştu. Vladimir İlyiç başkaldıran milyonlarca işçi ve köylü için devrimci bir laboratuvar, işçi ve köylülerin en mahrem düşüncelerine olduğu kadar, bilimsel verilerin doruklarına da vakıf dahi bir kafaydı.

Güncel bir sorunun tüm çözümleri önce onun kafasında oluşuyordu. O durumda çözüme doğru her adımı önce pratikte ve tek tek kişilerde, çoğunlukla da sıradan çalışma arkadaşlarıyla da özel konuşmalar yaparak denemeden geçirirdi. Her önlemi geniş halk kitlelerine açıklamaya ve sıradan işçilerin, köylülerin bir yasa ya da hükümet kararnamesini nasıl karşıladıklarına özel bir önem verirdi. Vladimir İlyiç'in önerisi üzerine o zamanlar beslenme işleri halk komiseri olan Zyurupa kendileriyle doğrudan, açıktan açığa konuşarak ne düşündüklerini, beklediklerinin neler olduğunu hiç bir güzelleştirmeye girişmeden öğrenebilmek amacıyla sıradan köylüleri yanına davet etmişti.

Vladimir İlyiç uzaklardan gelen işçi ve köylülerle her zaman sohbet ederdi. Bunların hepsi sıra gözetilmeksizin Lenin'in yanına girebilirlerdi. Çok defa Lenin'in yanında bulunmuş olan köylü Çernov anılarında "nedir Lenin'i böyle büyük yapan?" diye soruyor, "bana göre onu büyük yapan şudur: Elbette o beni pek öyle olağanüstü bir şahsiyet olduğum için dinlemiyordu. Benden tüm köylülüğü dinliyor, benim kanalımla alttaki halk tabakalarının durumunun tüm karmaşıklığı hakkında bir hüküm varıyordu".

Yoldaşlar, sizlere burada başlarda sözünü ettiğim Vladimir İlyiç'in karakter özelliklerinin en belirginlerini canlandıran birçok örnek verdim. Elbette ki böylesi örneklerden daha pekçok sıralamak mümkün. Bunlar Lenin'in okunup incelenmesi gereken ve daha uzun yıllar çalışma ve mücadelemize kılavuzluk edecek muazzam litaratür mirasında okuyucu bizzat bulabilir. Elbette ki, burada sözkonusu olan tek tek alıntılar yapmak değil, Lenin'in öğretisinin özünü, ruhunu kavrayıp insanın kendisine maletmesi ve gerçekleştirmesidir.

En güçlü yanlarından biri

Gerek özel yaşamında ve gerekse genel olarak insanlarla ilişkilerinde yalınlık, mütevazilik, gerçekten demokratik bir temel tavır ve insanları kendisine rahatça yakınlaştırma Lenin'in belirgin özellikleriydi. "Ahlakçılığımız" derdi, "proleter sınıf mücadelesinin çıkarlarından kaynaklanmaktadır".[6] Bu ilkeyi herkesten önce de kendinde uygulardı. Buna açıklık getirmek için yalnızca birkaç örnek vereceğim.

Özel durumu, mesleki ya da toplum içindeki yeri ne olursa olsun Vladimir İlyiç insanlara karşı nazik ve dikkatliydi. Konuşma günlerinde yanına gelen işçi ve köylü temsilcileri —Lenin özellikle onlarla konuşmayı severdi— güleryüzle karşılar, biraz bekletmişse kendilerinden özür dilerdi. Ne ki genelde gelen heyetleri kabulde gecikme olmazdı. Sekreterine, bu iş için bir defter tutması ve gelecek heyetler için Kremlin'e giriş belgelerini vaktinde tanzim etmesi direktifini vermişti. Arada bir bunun yerine getirilip getirilmediğini kontrol ederdi. Böylesi yoklamaları yapmaksızın asla çalışamazdı.

Köylülerin yüzlerini Lenin'in yanına girmezden önce ve bir de onun yanından çıktıktan sonra incelemek ilginçti: Birkaç köylü orada özel kalem odasında bekleşiyor. Biraz sıkılgan ayakta duruyor, ağırlıklarını bir ayaklarından diğerine aktarıyor, şapkalarını ellerinde tutuyorlar. Yüzlerinde biraz sonra Sovyet hükümetinin başıyla buluşacak olmanın sevinci, ama aynı zamanda belli bir huzursuzluk da yansıyor; Lenin onları nasıl karşılayacak, onlara ne söyleyecek? Lenin'in çalışma odasına ayak basmazdan önce en başta en yaşlıları olmak üzere bir sıra oluşturuyor, birkaçı haç çıkarıyor... Az sonra İlyiç'in çalışma odasına giren bir yoldaş şu tablo ile karşılaşıyor: Vladimir İlyiç koltuğunu masadan biraz geri çekmiş, çevresinde yarım daire oluşturan köylülerle oturuyor. Vladimir İlyiç herhangi bir şeye yüksek sesle gülüyor, köylüler de onunla birlikte gülüyorlar. Yüzlerinde bekleme odasındakinden bambaşka bir ifade var; kendileriyle dostça, açık yüreklilikle yapılan konuşma Lenin'e beraberlerinde getirdikleri kaygı ve huzursuzluklarını alıp götürmüş gibi.

1920 ilkbaharında Yoldaş Şotman Sibirya'da yaşlılıktan beli bükülmüş, heybetli aksakalı olan bir ihtiyara rastlamıştı. 75 yaşındaki bu adam Omsk'taki parti okuluna katıldıktan sonra yaşadığı Staniza'ya geri dönmüş bir komünistti.

"Artık fazla ömrüm kalmadı" der yaşlı adam, "ama ölmeden önce bir defa olsun Vladimir İlyiç Lenin'i görmeyi öyle istiyorum ki. İlyiç'imizi bir kez gördükten sonra artık gözüm açık gitmez."

"Onun Vladimir İlyiç'le bir defa buluşmasını sağlamaya karar verdim" diye anlattı Yoldaş Şotman, "ve Lenin buna sevinçle razı oldu".

"Sonra Yoldaş Putinzev'i çalışma odasına götürürken,







Vladimir İlyiç ayağa kalktı, ihtiyara doğru yürüdü, onun elini her iki eliyle tutup:

-İyi günler, İlya Daniloviç, dedi.

Bu sürprizden yoldaş Putinzev iyice şaşırmıştı. Şunları kekeleyebildi:

'Sevgili devlet adamı, Sibirya'dan selamlar getirdim!'

Lenin ihtiyarı pencerenin yanındaki bir sandalyeye oturttu, kendisi de onün karşısına oturdu ve ona Sibirya Kazaklarının yaşantısını uzun uzun sordu. İlya Daniloviç tüm sorulara ayrıntılı cevaplar veriyor, çekinmeden Sovyet mekanizmasının eksiklerine işaret ediyor, dalkavukluğa kaçmadan Sovyet iktidarının iyi kararnamelerini övüyordu. Anlaşılıyor ki ihtiyar Vladimir İlyiç'in çok hoşuna gitmişti. Onunla samimi bir tanıdığı ile konuşur gibi konuşuyor, Sibirya'daki kendi yaşantısını anlatıyordu.

Vedalaşırken İlya Daniloviç'i hararetle kucaklayıp, dostça her iki yanağından öptü."

Vladimir İlyiç'i karakterize eden bir başka olay: Bir köylü ile yaptığı konuşmanın sonucunda heyecanla bu köylüden gazete için bir makale yazmasını rica etti. Köylü isteği geri çevirirken, yolda gözlüğünü kaybettiğini ve yenisini almakta zorluk çektiğini gerekçe göstermişti. Vladimir İlyiç derhal kaleme sarılıp, Yoldaş Semaşko'ya şunları yazdı:

"Nikolay Aleksandroviç!

Yanımda yoldaş İvan Afanasyeviç Çekinov oturmaktadır. Komünizmin ilkelerinin propagandasını kendi üslubuyla yapan ilginç bir emekçi köylü.

Gözlüğünü kaybetmiş... Ona iyi bir gözlük sağlamada yardımcı olabilir miydiniz?

Bu konuda yardım etmenizi ve sekreterinizin *bu işin halledilip edilmediğini* bana bildirmesini sağlamanızı rica ederim".[7]

Sovyet iktidarının ilk yıllarında bir çok emekçi Vladimir İlyiç'i sima olarak pek fazla tanımıyordu. Çünkü bu sarsıntı, açlık ve soğuğun kol gezdiği devirde kimsenin fotoğraf çekmesi beklenemezdi. Vladimir İlyiç, hükümet binası Kremlin'e ya da hatta kendi evine girmek istediğinde nöbetçinin ona sert, emredercesine "kimlik" diye bağırdığı ve bu basit giyimli adama kabaca davrandığı oluyordu. Nöbetçiyi elini şapkasına götürerek selamlayan Vladimir İlyiç cebinden sükunetle kimliğini çıkarır, sabırla nöbetçinin kimlik kontrolünü bitirmesini beklerdi.

Durdurduğu kimsenin Lenin olduğunun farkına varan nöbetçi utanır, Vladimir İlyiç onu teskin eder, elini şapkasına götürerek selamlayarak yoluna devam ederdi.

Vladimir İlyiç vahim hastalığa yakalanmazdan kısa bir süre önce Kostino'da kaldığı sırada bir gün sığır çiftliğine gitmiş ve orayı gezmek istemişti. "Kostino" sovhozunun görevlileri henüz Lenin'i tanımıyorlardı. Çiftliğe izinsiz girmek yasak olduğundan bekçi onu içeri bırakmamıştı. Bunun üzerine Vladimir İlyiç bir kelime söylemeden geri dönüp gitmişti.

Lenin'in mütevaziliği Kremlin berberinde sırasını beklemek üzere oturacak kadar ileri gidiyordu. Ne ki orada bulunanlar bunu protesto etmişlerdi. Vladimir İlyiç'in değerli zamanını böyle boş yere harcamasına izin veremezlerdi.

Sovyet iktidarının ilk yıllarında bizde büyük bir gıda maddeleri sıkıntısı hüküm sürdüğü sıralarda Vladimir İlyiç'e özel olarak un, et vs. paketlerinin gelmesi pek seyrek olmuyordu. Ne ki o bu gıda maddelerinin hepsini çocuk yurtlarına ya da hastanelere veriyordu. Bu maddelerin miktarı az olduğunda, bunların yoldaşlar arasında dağıtılmasını öneriyordu. Bunu yaparken de kendisini ve Nadejda Konstantinovna'yı tedavi eden ve tedavi ücreti almayarak onu hep zor durumda bırakan doktorları unutmuyordu. Sadece çok yakını olan yoldaşların gönderdikleri gıda maddeleri paketlerinde istisna yapıyordu.

Parti kongreleri ile diğer kongrelerde soru kağıtlarını doldurması da onun mütevaziliğinin ispatıydı. III. Komünist Enternasyonal'in kayıtlarındaki hangi yabancı dili çok iyi konuştuğu sorusunun karşısına "hiç birini" diye yazmıştı. Ne ki Batı Avrupalı delegelerin onun konuşmalarını gök gürültüsü gibi alkışlarla karşıladıkları bilinen bir şeydi; bu konuşmaları kusursuz bir Almancayla yapıyordu. Bir kelimeyi aradığı pek nadirdi. Ama böyle durumlarda düşüncelerini başka deyimlerle anlatabiliyordu.

Lenin'in 50. doğum günü şerefine yapılan toplantıdaki konuşması onun mütevaziliğine bir örnektir. Konuşmasına "Yoldaşlar! Her şeyden önce sizlere iki şey için teşekkür ediyorum; birincisi bugünkü tebriklerimiz için, ikincisi ve daha çok da jübile nutuklarıyla rahatsız edilmediğim için." (Vladimir İlyiç toplantıya geç gelmişti.) Konuşmasına "Partimizi asla kendini beğenmiş bir parti haline getirmeyelim" dileğiyle son verdi.[8]

(Bitti)

[1] *Lenin, Toplu Eserler, c.19, s.487*
[2] *Lenin, Mektuplar, c.1, s.12*
[3] *Clara Zetkin, Lenin'den Anılar, Berlin 1957, s.46*
[4] *Lenin, a.g.e., c.7, s.534-535*
[5] *Lenin, Mektuplar, c.1, s.254*
[6] *Lenin, T. Eserler, c.31, s.281*
[7] *Lenin, Mektuplar, c.VII, s.85-86*
[8] *Lenin, T. Eserler, c.30, s.520-522*